

Le Dónbeenĩ bin-tente vūahũ na ó o Matiye túara

Vūahũ túaró ñúhũ

O Matiye lé o Yeesu ñĩ-kenínia píró ñun ñĩ-kení. O bía mí vūahũ yi le o Yeesu *Krista lé o kãnílo na khíi 6uen, yĩa le Dónbeenĩ yánkaa dó mí ñii nɔn le mí ì na 6a *zúifùwa yi. O mún zéenia bïo 6a zúifùwa ya-díwá pãnáa o Yeesu.

O Matiye bía a Yeesu teró là a háyónmu bïo. O bía le o Yeesu lé o béε na wà 6ueé kãní 6a nùpua mí bè-kora yi (Matiye 1-2). O mún bía bïo ó o Zãn bátízéráa o Yeesu, làa bïo ó o Satãni khàráa wo lora (Matiye 3-4). O zéenia bïo ó o Yeesu sá lè mí tonló ho Kalilee kōhũ yi (Matiye 19-28).

O Matiye sankaa o Yeesu káránló làa cúa-hónú:

1. Ho tũiá poni bèró yi bïo (Matiye 5-7).
2. Le *Dónbeenĩ béeni bïo keníló (Matiye 10).
3. Hã wàhio bïo hèñun na wee zéeni le Dónbeenĩ béeni bïo yahó (Matiye 13).
4. Bïo le Dónbeenĩ nùpua ko 6a 6ua lè mítén (Matiye 18).
5. O Yeesu bĩní 6uenló bïo (Matiye 24-25).

O Yeesu lé o Krista bïo bon (Luki 3.23-38)

¹ O Yeesu *Krista nɔnkãni lé ðio kà: O Yeesu Krista nɔnkãni can o *Daviide yi, ó o Daviide nɔnkãni 6èn can o *Abarahaamu yi.

² O o Abarahaamu lé o *Izaaki 6àn maá.

O o Izaaki za lé o *Zakoobu,
 ó o Zakoobu za lé o *Zudaa lè mín zàwa,*
 3 ó o Zudaa zàwa na ó o yú là a Tamaare lé o
 Farεεsi là a Zeraa,
 ó o Farεεsi za lé o Hεsiron,
 ó o Hεsiron za lé o Araamu,
 4 ó o Araamu za lé o Aminadaabu,
 ó o Aminadaabu za lé o Naasōn,
 ó o Naasōn za lé o Salamōn,
 5 ó o Salamōn za lé o Buaze na ó o yú là a Ara-
 haabu,
 ó o Buaze za lé o Obεεde na ó o yú là a Uruute,
 ó o Obεεde za lé o Zesee,
 6 ó o Zesee za lé o bέε Daviide.
 O o bέε Daviide za lé o *Salomōn na ó o yú là a
 Uri b̀an h̄aa,
 7 ó o Salomōn za lé o Orobuamu,
 ó o Orobuamu za lé o Abia,
 ó o Abia za lé o Azaafe,
 8 ó o Azaafe za lé o Zozafaa,
 ó o Zozafaa za lé o Zoraamu,
 ó o Zoraamu za lé o Oziasi,
 9 ó o Oziasi za lé o Zuataamu,
 ó o Zuataamu za lé o Akazaa,
 ó o Akazaa za lé o Ezekiasi,
 10 ó o Ezekiasi za lé o Manasee,
 ó o Manasee za lé o Amōosi,
 ó o Amōosi za lé o Zoziasi,
 11 ó o Zoziasi za lé o Zekonia lè mín zàwa.
 B̀un wó ká a *Isirayεele n̄ipomu á ho *Ba-
 biloonasa k̀k̀k̀a yi á 6a vaá wee k̀ỳỳá 6a k̀h̄h̄́ yi.
 12 B̄io 6a wi ho Babiloona yi mu k̀ỳỳamu yi

* 1:2 O Zudaa lè mín zàwa lé bia lé o Isirayεele n̄ipomu z̄i-n̄uná p̄irú,n̄un b̀an maáwa.

ó o Zekonia ton o Salasiéle,
 ó o Salasiéle za bèn lé o Zorobabεele,
 13 ó o Zorobabεele za lé o Abiyuude,
 ó o Abiyuude za lé o Eliakiimu,
 ó o Eliakiimu za lé o Azoore,
 14 ó o Azoore za lé o Sadooki,
 ó o Sadooki za lé o Akiimu,
 ó o Akiimu za lé o Eliyuude,
 15 ó o Eliyuude za lé o Eliazaare,
 ó o Eliazaare za lé o Matan,
 ó o Matan za lé o Zakoobu,
 16 ó o *Zakoobu za lé o Zozεεfu, o Mari bèn báa.
 O Mari mu lé wón ton o Yeesu na 6a le *Krista.
 17 A wáa lá a *Abarahaamu nii wán à 6uee 6úe
 o *Daviide yi, á 6a maáwà na sã mín á yú ho píru
 náa. Ó o Daviide nii à 6uee 6úe ho pãahũ na ó o
 *Isirayεele nĩpomu á ho Babiloonasa kãkãa yi á 6a
 vaá wee kàyá 6a kõhũ yi, á maáwà na sã mín á yú
 ho píru náa. A bèn lá bĩo 6a wi mu kàyámu yi nii
 wán à 6uee 6úe o Krista yi, á maáwà na sã mín á
 mún yú ho píru náa.

O Yeesu teró
(Luki 2.1-7)

18 Bĩo kà lé bĩo ó o Yeesu bĩo wórãa á vaá bó a
 teró yi. Bàn nu Mari fũaamu hĩa bõ nõn o Zozεεfu
 yi.† Ká sãni 6a ya mín, à bũn ò o sù lè sãní lè le
 Dónbeenĩ Hácírí pánká.

19 Bàn fũaalè Zozεεfu fù léé nùpue na téréna. O
 fù yí wi ò o dé nìyio mín fũaalè Mari yi, ó o wi ò o
 sánka 6úe mu fũaamu.

† 1:18 Mu lé mu yaamu ká lé bĩo 6a ãĩn yí páania le zii yi. Ba
 zúifùwa cõn ó o hĩnzoró hĩa wee wé keĩ mín zii à yí le lúlu-kùure
 síi, à loĩnáa wo ká a pũhũ téréna.

²⁰ Bïo mu wi o sïi yi kà, ó o Nùhũso Dónbeenĩ wáayi tonkaro bía làa wo hã kònkórà yi: «*Daviide mòmànii Zozεεfu, yí hézón o Mari fé yaró. Le sání na wi o wán kà ó o sù lè le Dónbeenĩ Hácírí pánká.

²¹ O ò te o za baa. Fo ò cé o yèni làa Yeesu.‡ Orén lé yïa á à kání mín nïpomu mí bè-kora yi.»

²² Mu búenbúen wó bèra a na à bïo ó o Nùhũso bía lè mí ñi-cúa fεero ñii à yïo lé.

²³ O bía:

«Yia yí zū baa á à sï le sání á à te o za, §
á ba wé è ve làa Emanuwεεle.

Bún kúará le: «Le Dónbeenĩ wi làa wen».*»

²⁴ Bïo ó o Zozεεfu sïna, ó o wó bïo le Dónbeenĩ wáayi tonkaro le o wé. O fó a Mari á yan.

²⁵ Ká a Zozεεfu màhá yí wó a làa hãa yí mɔn fúaa bïo ó o ton mí za, ó o Zozεεfu mu có a yèni làa Yeesu.

2

Ba bè-zūrlowà bueé búεεkio o Yeesu

¹ O Yeesu hĩa ton ho *Zudee kǎhũ lóhó na 6a le Beteleheεmu yi. Mu pǎahũ ká a *Heroode* lé o béε. O Yeesu mu teró mónǎn, á ba nùpua búii na kǎrána zū mu bïo á zū hã mànáayio lè mí kúaráwa, á ló lè le wii hènii bueé dǎn ho Zeruzaleεmu lóhó,

² á ba tǎara: «Ba *zúifùwa béε na ton á wi wen? Le mànáayiire búii hà lè le wii hènii, á zéenia a bïo, á wa ló buara wà bueé bùaaní a.»

‡ **1:21** O Yeesu yèni kúará le: «Le Dónbeenĩ wee kání 6a nùpua.»

§ **1:23** Mi loñ Ezayii vǎahũ 7.14 * **1:23** Mi loñ Ezayii vǎahũ 8.8,

10 * **2:1** O Heroode na bïo bía hen lé o Heroode Nĩ-beeni.

³ Bïo ó o béε Heroode ná mu, ó orén lè ho Zeruzalεemusa búenbúen yilera lùnkaa.

⁴ O o von le *Dónbeenĩ yankarowà núnása lè ho *làndá bïo zéenilowa búenbúen na wi o nípomu yi á kúaa mín wán. O o tùara 6a yi làa hen na ó o kánílo á ko ò o te yi.

⁵ A 6a bía nɔn wo yi: «O ko ò o te ho Zudee kōhũ lóhó na 6a le Betelehεemu yi. Lé bïo á bïo kà lé bïo á le *Dónbeenĩ n̄i-cúa fεero túara:

⁶ ‹Betelehεemu, fo yínɔn ho *Zudaa kōhũ lórá búenbúen bàn ló-za.

Lé fo ó o Núhũso na à dí ũ nípomu *Isirayεele yahó á à lé yi.†›

⁷ O o *Heroode wãa sánkaa von 6a bè-zúrìlowà mu, ò o tùara 6a yi á zúrìnanáa ho pãahũ binbirì na 6a mɔn le mànàayiire yi.

⁸ Bũn món ó o le 6a lén va ho Betelehεemu, ò o bía nɔn 6a yi: «Mì va a tùaka o háyónza mu bïo sese. Ká mi yú a mɔn, à mi bĩnì 6uee bío mu na miì, á ìnén mún vaá bùaaní a.»

⁹ Bïo 6a ná hñn bioní so o béε mu cñn vó, á 6a wà. A 6a bĩnía wee mi le mànàayiire na 6a nònzoñ mɔn lè le wii hènñi, à le wà á 6a bò yi. Pãahũ na le vaá dñn ho lahó na ó o háyónza mu wi yi, á le ñn.

¹⁰ Bïo 6a mɔn le mànàayiire kà sii, á mu wó sí-wεε 6a cñn làa sòobéε.

¹¹ A 6a yòó zon le zĩi yi, á zoó mɔn o háyónza mu lè mín nu Mari. A 6a líí fàrá mí nɔnkórná wán à 6a bùaanía a háyónza. Bũn món á 6a feera mí sĩa à 6a hñn wo lè ho sánú lè mu bïowa búì na sãmu sí, ho *ãnsãn lè ho *mĩrè.

† 2:6 Mi lorí Miseen vñahũ 5.1

12 Bũn mɔ́n le Dónbeenĩ òà 6a zeñ wán hã kònkórà yì le 6a yí bĩnì yí vaa lé o Heroode wán. A 6a wãa lá wã-veere á vannáa mín kòhũ.

O Yeesu bãn nùwã lùwa làa wo

13 Ba bè-zũrlowà lénlò mɔ́n, á le Dónbeenĩ wáayi tonkaro búii buara a Zozεεfu cɔ́n hã kònkórà yì, á bía nɔ́n wo yì: «Híní fé o háyónza lè mín nu à ù lùwí va ho *Ezipite kòhũ. Va a κενί bĩn fúuu fúaa ká í khíi le ù bĩnì buen. Lé bĩo ó o bέε *Heroode á à bĩo le 6a cànka a háyónza mu búe.»

14 O o Zozεεfu wãa hĩnɔ́n ho tĩnàahũ á fó a háyónza lè mín nu ò o nɔ́n ho Ezipite kòhũ.

15-21 Ká a Heroode zũna le 6a bè-zũrlowà khà a, ó o s̄ii cã làa sòobέε. O o nɔ́n le òii le 6a búe 6a zà-báawa búenbúen na ho Beteleheεmu lóhó yì, làa hĩa bãmakaa ho yì. A wãa lá bĩa lúlúio yú hã bĩo òun òii à liiráa, à héha lè ho pãahũ na 6a bè-zũrlowà zéenia le mí mɔ́n le mànàayiire yì. Bũn lé bĩo á le *Dónbeenĩ òi-cúa fεero Zeremii bĩo na ó o bía á wóràa òii sú. O bía:

«Wãamakaa búii sã òá ho Aramaa lóhó yì.

Mu wó lè minka wέε.

Lé o Araseεle wee wá mí zàwa bĩo yì.

O yí tà le 6a yanka mí

lé bĩo 6a òúhũ 6ó.‡»

O Zozεεfu là a háyónza lè mín nu kará ho Ezipite yì fúuu fúaa bĩo ó o Heroode húrun.

O *Heroode húmú mɔ́ndén, ó o Nùhũso wáayi tonkaro bĩnía buara a Zozεεfu cɔ́n hã kònkórà yì, á bueé bía nɔ́n wo yì: «Híní fé o háyónza lè mín nu, à ù bĩnì va ho *Isirayεele kòhũ yì. Lé bĩo á bĩa

‡ 2:15-21 Mi loń Zeremii vùahũ 31.15

lá wee cà a háyónza mu á à búe wáa húrun.» O o Zozεεfu hínɔn á fó a háyónza lè mín nu á bínía buararáa ho Isirayεele kǎhǔ yi. Mu wó kà síi bèra a na à bío ó o Núhǔso bía lè mí jɔi-cúa fεero jɔii à yǐo lé. O bía: «ǐ von ǐ za léra ho *Ezipite kǎhǔ yi.» §

²² Bǐo ó o Zozεεfu jǎ à ba le o Aakelayuusi lé yǐa zon mín maá Heroode lahó á lé o bée ho *Zudee kǎhǔ yi, ó o zǎna ho vaa keeníló bín. Bío á bío ó o ò wé á zéenia nɔn wo yi hǎ kònkórá yi, á ba wà jɔn ho Kalilee kǎhǔ.

²³ Ba vaá kará ho lóhó búii na ba le Nazareete yi. Mu wó kà síi, bèra a na à bío le *Dónbeenǐ jɔi-cúa fεerowà yánkaa bía à jɔii sí. Bán yánkaa le ba khii wé è ve o làa Nazareete nǐi.

3

O Zǎn Batiisi buera le Dónbeenǐ bioni (Maaki 1.1-8; Luki 3.1-18; Zǎn 1.19-28)

¹ Pǎahǔ búii buée dǎn, ó o Zǎn Batiisi bǐo ba zǔna le o wi ho *Zudee kǎhǔ dùure yi, á wee bue le Dónbeenǐ bioni. O wee bío na ba nùpua yi:

² «Mi khi mu bè-kora wéró yi, à bè le Dónbeenǐ yi, lé bío le *Dónbeenǐ béenǐ buée bó.»

³ Lé orén Zǎn mu á le *Dónbeenǐ jɔi-cúa fεero *Ezayii á bía bǐo kà síi:

«Nǐi búii wee bío pónpón le dùure yi kà síi:

«Mi wíoka ho wǎhǔ
ká a Núhǔso o buen.

Mi muin ho wǎhǔ
na ò o bè.» *

§ 2:15-21 Mí loń Ozee vǔahǔ 11.1 * 3:3 Mí loń Ezayii vǔahǔ 40.3

⁴ O Zān dà-zīnii tǎ là a cón-ḡnúmúkũ varà, á ku-cɛ̀ɛ̀nii wó lè ho sǎahũ. O bè-dínii lé ɓa hawà lè hǎ sò-kǎa sòró.

⁵ Ho Zeruzalɛmu lóhósa, lè ho Zudee kǎhũ nīpomu, làa ɓia ɓó ho muhũ na ɓa le Zurudɛn yi ɓúenɓúen á wee ɓuen o cǎn.

⁶ Ba wee zéeni mí bè-kora ɓa nùpua yahó, ò o Zān bátizé ɓa ho Zurudɛn mu yi.

⁷ ɓio ó o mɔn à ɓa *Farizíɛwa lè ɓa *Sadusíɛwa wee lé ɓuen o *bátɛ̀ɛ̀mù lahó yi, ó o ɓía nɔn ɓa yi: «Mi yí mɔn miten le, dīhioni zàwa yén! Le Dónbeenĩ sí-cíìlè na yòó lua á mi so wee leéka le mi dà à fé miten níi yi le? Lé o yén ɓía mu nɔn mia?

⁸ Héyii! Mi wé wé hǎ wára na se, hǎa wee zéeni le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeenĩ yi.

⁹ Mi yí leéka le ɓio mi lé o *Abarahaamu mɔnmànía á ɓún mí dòn wǎa à yí dé. Le í ɓio mu na mia: Mi yí mɔn hǎ huua na ká le? Hǎn le Dónbeenĩ yàá pá dà á à wé là a Abarahaamu zàwa.

¹⁰ Á mi cén pa miten ɓio sese. Lé le dóorè hónhónía ɓuan hǎ vǐnsíla kúioró ɓio yi. Vǐndɛ̀ɛ̀ lée vǐndɛ̀ɛ̀ na yí máa ha hǎ ɓia na sí, á dén n̄ kúii á à sía à kúee mín wán á à cíí.

¹¹ Inén wee bátizé mia lè mu ḡumu lé ɓio mi khú mu bè-kora wéró á bò le Dónbeenĩ yi. Ká yǎa á à ɓuen inén mɔn, wón á à bátizé mia lè le Dónbeenĩ Hácírí, lè ho dǎhũ. O po mi. Í yàá yí ko là a nakǎa tenló hùúu.

¹² O ɓuan mí véeró dɛ̀ɛ̀ mí níi yi á ɓueé véeráa mí dǐnló. Á hǎa lé ho dǐn-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká hǎ ḡáakǎa hǎn o ò cíí ho dǎhũ na máa hí hùúu yi.»

O Yeesu bátéèmù bïo
(Maaki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Mu pãahũ, ó o Yeesu ló ho Kalilee kôhũ yi á buara ho muhũ na ba le Zurudên yi. O buara a Zãn cón le wón bátizé mí.

¹⁴ O o Zãn pã, ò o bía nòn wo yi: «Ûnén lé fo lá ko á ù bátizé mi, á léé webio bèn nòn á ù le ínén bátizéráa fo?»

¹⁵ Ká a Yeesu màhã bía nòn wo yi: «Día le mu wé làa bũn. Lé kà síi á wa ko à wa wéráa à tíráa le Dónbeenĩ síi bïo nii.» O o Zãn wáa tà.

¹⁶ Bïo ó o Zãn bátizéa a Yeesu wó ó o Yeesu ló mu ñumu yi. Ho pèn-kéní mu yi, á ho wáayi nii héra, ó o mòn le Dónbeenĩ Hácírí à le lion lòn háponi o wán á líí wi làa wo.

¹⁷ A mu tãmu búí sã ná ho wáayi á bía: «Yia kà lé í Za na á í bò í tàká wán. O bïo sí mi.»

4

O Satãni wi ó o khà a Yeesu loní
(Maaki 1.12-13; Luki 4.1-13)

¹ Bũn món á le Dónbeenĩ Hácírí buan o Yeesu vannáa le dùure yi bèra a na ò o *Satãni khà a loní.

² Hã wizooní búará-ñun lè mí tínònna búará-ñun ó o Yeesu wó ò o yí dú, á le hĩni dà a.

³ O o Satãni vá bueé bó a yi, á bía nòn wo yi: «Hã huua na kà fo yí mòn lé? Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kénkén, à ù bío le hã huua na kà yèrè má wé ho ñínlò.»

⁴ O o Yeesu bía: «Bìo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Ñínlò mí dòn yí máa na mukãni

nùpue yi. O nùpue màkóo mún wi le Dónbeenĩ biónĩ na le wee bío yi.>*»

⁵ Bũn món ó o Satāni mu fó a vannáa ho Zeruzalεmu, á vaá yòó ðíníá wo le *Dónbeenĩ zĩ-beeni ñún-tíahũ,

⁶ ò o bía nɔn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kénkén, à ù yén lii ho tá yi, lé bïo mu túara: «Le Dónbeenĩ á à na le ñii mí wáayi tonkarowà yi á 6a à cɔn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na à ù zeñ yí túii làa huee búí.»†»

⁷ Ó o Yeesu bía nɔn wo yi. «Mu mún túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi kà: «Yí vī vī yí khūaa ũ Núhũso Dónbeenĩ ñii yi hàrí lòn wizon-kéní.»‡»

⁸ Ó o Satāni mu pá bíníá fó a yòoraráa le búee búí na ðɔndɔn wán, á yòó zéeniá ho tá kána búenbúen, lè mí nàfòró, lè mí semu na wi hã yi làa wo,

⁹ ò o bía nɔn wo yi: «Ĩ ì na bïo kà búenbúen foñ ká fo tà líí fàrá ũ nɔnkóñúná wán à ù bùaaníá mi.»

¹⁰ Ó o Yeesu wáa bía nɔn wo yi: «Lé bĩn, Satāni! Mu túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi: «Ū Núhũso Dónbeenĩ lé yĩá á ũ ko à ù bùaaní, à mún sá na orén mí ðòn yi.»§»

¹¹ Ó o Satāni wáa wà ò o díá a Yeesu. A le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà buara a cɔn, á buée wó bïo ó o màkóo wi yi nɔn wo yi.

*O Yeesu búakáa mí tonló ho Kalilee kōhũ yi
(Maaki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

* **4:4** Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 8.3 † **4:6** Mi loñ Lení vūahũ (Psaumes) 91.11-12 ‡ **4:7** Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.16 § **4:10** Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.13

12 Wizonle búí, ó o Yeesu já le o Zãn 6a dó ho kàsó yi, ó o wà van ho Kalilee kǎhǔ.

13 O yí kará ho Nazarεete yi, ò o wà van vaá kará ho *Kapεεnayuumu lóhó yi. Ho lóhó mu wi ho Kalilee vǔ-beenǐ jii, ho Zabulon lè ho Nεfutalii lùà na bǐn yi.

14 Mu wó kà sii, à hǎ bíoní na le *Dónbeenǐ jì-cúa fεero *Ezayii bíá à jii sí. O bíá:

15 «Ūnén Zabulon lè ūnén Nεfutalii kǎna na wi lè ho vǔ-beenǐ cǎn ho Zurudēn jǔhǔ yi. Ūnén Kalilee na lé bǐa yínǎí 6a *zúifùwa kǎhǔ.

16 Minén nǐpomu na lá wi le tǐbírí yi á mǎn mu khon-beenǐ. Minén na lá kará mu húmú kǎhǔ yi mu yuumu yi á mu khoomu ló wán.*»

17 Lé bǐn jii wán ó o Yeesu wǎa búakáa wee bue le Dónbeenǐ bíonǐ. Bǐo kà lé bǐo ó o hǐa wee bío: «Mí khí mu bè-kora wéró yi à bè le Dónbeenǐ yi. Lé le *Dónbeenǐ bέenǐ 6ueé 6ó.»

(Maaki 1.16-20; Luki 5.2-11)

18 Bǐo ó o Yeesu hǐa wee vará á bǎ ho Kalilee vǔ-beenǐ, ó o mǎn 6a ce-pawà nùwǎ jún. ʼBa léé maá zàwa, o Simǎn na 6a mún wee ve làa Piere, lè mín za Andere. ʼBa wee yénní mí zùán dé mu jumu yi.

19 O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Mí 6uee bè miǐ, á ĩ wé á 6a nùpua lé bǐa á mi wé è yí á à 6ua à 6uennáa ĩ cǎn làa bǐo mi wee paráa 6a cewà bío sí.»

20 A 6a dèniá kúaará mí zùánwà à 6a bò là a Yeesu wà.

21 Bǐo ó o vá van cǐnú, ó o tǐn mǎn maá zàwa nùwǎ jún búí. ʼBa lé o Zebedee nùwǎ, o Zaaki là

* 4:16 Mi loń Ezayii vǔahǔ 8.23-9.1

a Zān. Ba wi mí woohũ yi lè mín maá, á wee wíoka mí zùánwà. Ó o Yeesu von 6a.

²² Mí lahó yi, á 6a ló díá mí woohũ lè mín maá, à 6a bò là a Yeesu wà.

(Luki 6.17-19)

²³ O Yeesu hía wee vará ho Kalilee kǎhũ búenbúen yi, á wee kàrán 6a nùpua 6a *zúífùwa kàránló zíní na wi bín yi, á wee bue le *Dónbeenĩ béenĩ bín-tente. O wee wéé 6a nùpua na mu vǎmú lè mí síwà búenbúen tò.

²⁴ O Yeesu yèni ló fò ho Siirii kǎhũ búenbúen. A 6a wee 6ua bĩa mu vǎmú lè mí síwà wee beé lò, làa bĩa sǎnía wee jí bío cèrèè bío yi à 6uennáa o cón: Bĩa 6a cínáwa wi yi, làa bĩa á le dándáhíonĩ wi yi, lè 6a mùamúawà, ó o Yeesu wee wéé 6a.

²⁵ Ba zǎamá-kúii hía wee bè o yi. Ba wee lé ho Kalilee lè hǎ Lórá Bío Pírú kǎna yi, lè ho Zeruzalεemu lóhó yi, lè ho Zudee kǎhũ yi, lè hǎ kǎna na khíi lè ho Zurudēn muhũ món.

5

O Yeesu kàránna 6a nùpua le búee wán

(Luki 6.20-23)

¹ Ká a Yeesu mǎn bán minka nĩ-kúii so, ó o yòora le búee yòó kará. Ó o nĩ-kenínia wà 6ueé 6ó a yi.

² Ó o wǎa lá le bíonĩ ò o wee kàrán 6a kà síi:

³ «Bìa zū le mí khon mí yiwa bán júná sí,
lé bío le Dónbeenĩ béenĩ á 6a níní wi yi.

⁴ Bĩa wee wá, bán júná sí,
lé bío le Dónbeenĩ khíi hǎi 6a sía.

⁵ Bĩa wayika bán júná sí,
lé bío ho tá na le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na,
á bío á à sí 6a yi.

- 6 Bĩa le Dónbeenĩ sĩa bĩo wéró poni wee búe, bán
 ɲúná sĩa,
 lé bĩo á bĩo ɓa wee ca á ɓa à yí á mu ɲii ì sí.
- 7 Bĩa zũ mí ninzàwa màkárí bán ɲúná sĩa,
 lé bĩo le Dónbeenĩ mún khíi zũn ɓa màkárí.
- 8 Bĩa hácírí bò le Dónbeenĩ bĩo mí dòn wán bán
 ɲúná sĩa,
 lé bĩo ɓa khíi mi le Dónbeenĩ.
- 9 Bĩa wee wé à ho hээрà керí bĩa làa ba páanía wi
 pãahũ bán ɲúná sĩa,
 lé bĩo le Dónbeenĩ khíi ve ɓa le mí zàwa.
- 10 Bĩa ɓa wee beé lò lé bĩo ɓa wee wé bĩo le
 Dónbeenĩ sĩa vá yi bán ɲúná sĩa,
 lé bĩo ho wáayi béenĩ bĩo sã ɓa yi.
- 11 Ká ɓa nùpua wee là mia, á wee beé mi lò, á wee
 fũaa hã sabíoní lè mi sñiwà mi dãn yi ònén bĩo yi,
 se mi ɲúná sĩa.
- 12 Mi zãmaka, mi le mi sĩa wa làa sòobée, lé bĩo le
 Dónbeenĩ bũiá beenĩ pan mia ho wáayi mu bĩo yi.
 Mu bon, lé ká sĩa á ɓa beéraráa le *Dónbeenĩ ɲi-cúa
 fεerowà na dú mi yahó lò.

(Maaki 9.50; Luki 14.34-35)

13 «Minén ka lòn yámú ho ðímíɲá nùpua tãhũ.
 Ká mu yámú yonyoró ló mu yi, á ɓa à wé kaka á
 mu ù bĩní ì zoráa. Mu cũnú máa керí ká mu yínóñ
 à lée yénní mu kúia à ɓa nùpua wé yonka.

14 «Minén ka lòn khoomu ho ðímíɲá nùpua tãhũ.
 Ho lóhó na son le búee wán wé ðĩn ðenkheen.

15 Ba máa wé dé fĩntání à ɓún yi làa láahó. Ba
 wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bĩa wi le zii
 yi búenbúen керí mu khoomu yi. 16 Minén mún ko
 mi керí lòn khoomu ɓa nùpua yahó, bèra a na ká
 ɓa mɔn mu bè-tentewà na mi wee wé, à ɓa bùaaní
 mĩn Maá na wi ho wáayi.

O Yeesu kàránna 6a nùpua ho làndá bïo dǎní yi

17 «Mi yí leéka le 1 buara á wà 6ueé 6úe o *Moyiize làndá lè 6a ɲi-cúa fεerowà kàránló ɲúhú dé. ʔùéé. 1 wà 6ueé tíí mu ɲii lé bïo.

18 Le 1 mǐ ho túiá na mia: Hàrí ho wáayi lè ho tá à mía kaka, á ho làndá 6àn bín-za na khúekhúe á máa fá ho ɲii, fúaa mu bïo 6úen6úen véro.

19 Lé bǔn nɔn ká yía wó khon há làndáwá mu 6àn dà-za 6úí dǎní yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǔn, wón 6ànsò khíi keń cǐnú ho wáayi béenǐ yi. Ká yía 6èn wee tà bè ho làndá yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǔn wón 6ànsò khíi wé o ńi-beenǐ ho wáayi bá-zàmu yi.

20 Le 1 bío mu na mia: Ká mi yí máa bè bïo le Dónbeenǐ le mi wé yi á yí po ho *làndá bïo zéenílowa lè 6a *Farizíewa, á mi máa dàń máa keń ho wáayi bá-zàmu yi.

Ho héerà keńló minén lè 6a nùpua na ká ɲàahú bïo

21 «Mi ɲá à 6a bía bïo ká nɔn wàn 6úaaawa yi: <Yí 6úe nùpue.>* Yía wó ńi-6úe á 6ànsò 6a à 6ua á à varáa le cǐtíi ffiníi.

22 Ká ínén màhá à bío á à na mia: Yía sǐi cǎ mín za yi, wón 6a à 6ua á à varáa le cǐtíi ffiníi. Yía bía le mín za lée bǔnbú, wón 6ànsò á ho làndá túiá fεerowà ko 6a cǐtí. A yía bía le mín za lé o khéero, wón 6ànsò ko ò o dé le Dofíní dǎhú yi.

23 «Ká fo wà 6ueé wé mu hámu á à na le Dónbeenǐ yi mu hámu cǐnǐi lahó yi, ká ũ hácírí 6uara le fo wó khon lè mi ninza ó o sǐi wee cǐ foń,

* 5:21 Mi loń Léro vǔahú (Exode) 20.13; Làndá zéeníló vǔahú (Deutéronome) 5.17

24 à ù bàrá ù hãmu mu hãmu cǐnǐi lahó yi, ká ù lén va a cón à mi vaá véení mu. Ká bǔn wó wó, à ù màhã ßuee wé ù hãmu à na le Dónbeenǐ yi.

25 «O ɓúí lá le fo wó khon làa mí sǐi, ó o von fo le cítíí flíní, à ùnén na wó khon à fèn wé le ɓii dà-kéní làa wo ho wǎhǔ wán ká mi dǐn yí vaá dǎn. Ká bǔn mía á wón vaá dé fo o cítí-flí níi yi, á wón ɓèn á à yèrémá khii dé fo o paro níi yi o ò dé ho kàsó yi.

26 Le ǐ mí ho túiá na foñ: Ho kàsó mu á fo máa lé yi huúu, ká ù yí wǎ le wárí na á fo ko à ù na búenbúen á yí tíira ɓii.

*Mi yi le mi sǐa vá nùpue ɓàn hǎa yi
(Matiye 18.8-9; Maaki 9.43, 47-48)*

27 «Mi ɓá à ɓa bía ɓio kà: <Yí wé hǎ-fé tàá bá-fé.>†

28 Ká ínén màhã à bío ɓio kà á à na mia: Yía lora mín za ɓàn hǎa á sǐi vá a yi, se ɓànso fó a wó mí yilera yi.

29 Ká mu lé ù nín-tǎnǐ yère wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ù còkon le lèe día. Mu sǐaaní à ù sǎnía ɓio ɓúí yí keń bǐn, á po ɓio hǎ ɓii sú à ɓa lèera dó le Dofíní dǎhǔ na máa hí lùe yi.

30 Ká mu lé ù nín-tǎnǐ níi wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ù kúii le lèe día. Mu sǐaaní à ù sǎnía ɓio ɓúí yí keń bǐn á po ɓio hǎ ɓii sú á fo ò zoráa le Dofíní dǎhǔ na máa hí lùe yi.

*O ɓúí yí dǐndǐn ɓa mín hǎa
(Matiye 19.7-9; Maaki 10.11-12; Luki 16.18)*

31 «Mu túara: <Yía le mí ì ɓa mín hǎa, á ɓànso ko ò o wé mu yaamu fáaró vǎahǔ à na a yi.>‡

† 5:27 Mi loń Léró vǎahǔ (Exode) 20.14; Lándá zéeníló (Deutéronome) vǎahǔ 5.18 ‡ 5:31 Mi loń Lándá zéeníló vǎahǔ (Deutéronome) 24.1

³² Ká ìnén màhǎ wee bío mu na mia: Báa na díá mìn háa, à bǎn háa mu nǎn yí fọ́ báa, ká a wà vaá yan bá-veere, se lé bǎn báa mu dó a ho bá-fénlọ́ yi. A yíá mún fọ́ a háa na bǎn báa díá wo á yan, wón mún lé o há-fé.

Mi wé yi báa bio húúu

³³ «Mi mún ná à ǎa bíá nǎn wǎn ǎuaawa yi: «Bíio fo báa le Dónbeenǎ yahó le fo ò wé à ù yí khíní yi. Wé mu.»§

³⁴ Ká ìnén màhǎ wee bío mu na mia: Mi yí báa húúu. Mi yí báa lè ho wáayi, lé bíio á bǎn lé le *Dónbeenǎ béenǎ lùè.

³⁵ Mi yí báa lè ho tá, lé bíio á hón lé le Dónbeenǎ zení bèeníi. Mi yí báa lè ho Zeruzalεmu, lé bíio á hón lé ǎa bá-zàwa béε lóhó.

³⁶ Yáá mún pá yí báa lè ù nǎhǎ, lé bíio le nǎn-vǎní dà-kéní mí dòn bǎn cemú lè le bǎn bímú á fo yí dà máa wé.

³⁷ Mi wé le ùuu, à mi dǎn bǎn wán. Ká mi le ǎuèé, à mi dǎn bǎn wán. Ká bíio mi wee bǎn báa à bè mu wán bǎn wee lé o *Satǎni yi.

Mi wé yi dǎ yúaa mìn wán

(Luki 6.29-30)

³⁸ «Mi ná à ǎa bíá: «Ká yíá fíá mí ninza yèrè á ǎa mún ò fíio bǎnso yèrè. Yíá kéra mí ninza nǎn-kéza á ǎa mún kén bǎnso nǎn-kéza.»*

³⁹ Ká ìnén màhǎ wee bío na mia le ká a nǎ-sǔmúí wi ò o wé mu bè-kora làa mia, à mi díá le o wé. Hen

§ **5:33** Mi loǎ Levii nùwǎ vǎahǎ (Lévítique) 19.12; Míló vǎahǎ (Nombres) 20.3; Lándá zééníló vǎahǎ (Deutéronome) 23.22-24

* **5:38** Mi loǎ Léró vǎahǎ (Exode) 21.24; Levii nùwǎ vǎahǎ (Lévítique) 24.20; Lándá zééníló vǎahǎ (Deutéronome) 19.21

ká a búí dó ũ nín-tíánì sáahó yi, ũ jǐ mu yi ká ũ yèrémá hĩa so dá a yi.

⁴⁰ Hen ká a búí le mí ì cítí làa fo á à féréaa ũ báká, ũ bè ũ kánbun ho wán na a yi.

⁴¹ Ká ho pánká ton-sá búí kíkáa foñ le ũ sè bïo búí à varákaráa ho kilomεεtere dà-kéní, à ũ sè mu à varákaráa hã kilomεεterewa bïo jùn làa wo.

⁴² Yïa flora bïo ũ cǎn, à ũ na mu wo yi. Yïa le mí ì ke bïo ũ cǎn à ũ yí pǐ.

Mi wé warí mi zúkúsa
(Luki 6.27-28, 32-36)

⁴³ «Mí jǎ à 6a bía: «Fo ko à ũ warí mí ninza ká ũ jìn ũ zúkúso.»

⁴⁴ Εε ká ínén wón wee bío mu na mia: Mi warí mi zúkúsa. Mi wé fio na bía wee beé mi lò yi,

⁴⁵ lé bǔn á à zéení le mi lé mǐn Maá na wi ho wáayi zàwa. Orén lé yïa wee wé à le wii hà 6a nǐ-sǔmáa lè 6a nǐ-tentewà wán. O wee wé à ho viohó tè bĩa téréenna làa bĩa yí téréenna cǎn.

⁴⁶ Ká bĩa wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à bǐnǐ ì yí cǔnú mu món le? Hàrí 6a *làn pó féwá wee wé kà síi.

⁴⁷ Ká mǐn zàwa lè mǐn hǐnni lé bán mí dòn mi wee tēení yi, se mi so pá yú bïo wó lé? Hàrí bĩa yí zū le Dónbeenǐ wee wé kà síi.

⁴⁸ Mi wé 6a nùpua na jǐi tun làa bïo á mǐn Maá na wi ho wáayi tentemu jǐi tunnáa bïo síi.»

6

O Yeesu kàránlò na ó o nòn mu hãmu wéroró dǎnǐ
yi

¹ «Héyǐi! Hen ká mi wé le mi ì wé bïo le Dónbeenǐ làndá bò, à mi yí wé mu le 6a nùpua mi. Ká mi wó

mu 6a mən, á mi máa yí cǔnú mǐn Maá na wi ho wáayi cǔn.

² Hen ká fo wé le fo ò hã mu bïo lè 6a nǐ-khenia, à ù yí yényení mu le 6a nùpua jí làa bïo 6a nǐ-khàwa wee wéráa mu ho kàránlò zíní lè hã ònfuláa yi bïo síi. Ba wee wé mu à cà lè le yèni. Le í mǐ ho tǔiá na mia: Bánsowa so yú mí cǔnú vó.

³ Εε ká ũnén, fo wé le fo o hã mu bïo lè 6a nǐ-khenia, à ù yí le hàrí mǐn bǔnlo binbirí à zǔn dèε búi mu yi.

⁴ Le mu hãmu mu à wé bïo na sànkáa wó. A mǐn Maá na wee mi mu bïo na sànkáa á à na mu cǔnú foñ.

O Yeesu kàránlò na ó o nən ho floró lè le jii líró dǎní yi

(Luki 11.2-4)

⁵ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí wé lè 6a nǐ-khàwa bïo síi. Bán wee wé ðǐn ho kàránlò zíní làa hen na hã wána fò mǐn yi à wéráa mí floró, bèra a na à 6a nùpua búenbúen wé mi 6a. Le í mǐ ho tǔiá na mia: Ba yú mí cǔnú vó.

⁶ Εε ká ũnén wé le fo o fio, à ù yòo zo ũ zǐi à pe ho zǔajii, à ù fio mǐn Maá Dónbeenǐ yi. Le làa fo páanía zoó wi bǐn. A lerén na zǔ bïo fo zoó wee wé á à na mu cǔnú foñ.

⁷ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí ðǐn la hã minka bíoní yi làa bïo á bǐa yí zǔ le Dónbeenǐ wee wéráa mu. Ba wee leéka le ká mí yí bía cèrèε á le Dónbeenǐ máa jí mí cǔn.

⁸ Mi yí wé bïo 6a wee wé 6àn síi, lé bïo á mǐn Maá Dónbeenǐ á fèra zǔ bïo mi màkóo wi yi vó, ká mi ðǐn yí flora.

⁹ «Mi wé wee fio, à mi fio kà síi:

Wàn Maá na wi ho wáayi,
wé à ɓa nùpua zūn le fo lé le Dónbeenĩ na ɓàn sīi
mía.

¹⁰ Dī ũ béeñĩ hã lùà ɓúenɓúen yi.

Le ũ sīi ɓiõ wé ho tá wán làa ɓiõ mu wee wéráa ho
wáayi ɓiõ sīi.

¹¹ Hã wen lè mu bè-dínii na ko làa wen ho zuia.

¹² Sén wa bè-kora día, làa ɓiõ á warén mún wee tà
sén día à na ɓiã wó khon làa wen yi.

¹³ Pa wen ɓiõ wee khà wen dé mu bè-kohó wéró yi
ɓiõ yi. Kãní wen o *Satāni níi yi.

[Le béeñĩ, lè ho dànló, lè ho cùkú ɓiõ sã foñ fέεε.
*Amiina.]

¹⁴ «Ká ɓiã wó khon làa mia ɓiõ á mi wee tà sén
día, á mĩn Maá na wi ho wáayi mún wé è sén mi
bè-kora á à día.

¹⁵ Ká mi yí máa tà sén día na ɓa yi, á mĩn Maá
na wi ho wáayi mún máa wé è sén mi bè-kora máa
día.

¹⁶ «Hen ká mi wé lù mi jini, à mi yí sè mi yara làa
ɓiõ á ɓa ñi-khàwa wee wé wéráa mu. Ba wee wé sè
mí yara à ɓa nùpua ɓúenɓúen zūn le ɓa lù mí jini.
Le í mĩ ho túiá na mia: Ba yú mí cūnú wó.

¹⁷ Εε ká ũnén wé le fo ò lĩ ũ jii à ũ σεε ũ yahó, à
wíoka ũ jũhũ sese,

¹⁸ bèra a na à ɓa nùpua yí zūn le fo lù ũ jii. Mĩn
Maá Dónbeenĩ mí dòn na wi le lùe na sànkāa yi á
møn ɓiõ fo sànkāa wó. Orén lé yĩa á à na ho cūnú
foñ.»

Ho nàfòró binbirĩ ɓiõ

(Luki 12.33-36)

¹⁹ «Mi yí sá ho nàfòró ká lè miten ho ðimíjā yi.
Ba sūnɓowa lè ɓa làkàɓúaaawa wi ɓĩn á à yāa ho. Ba

k̀nlowà wee wé háaka há wonna ká 6a zoo ɲuaa ho.

²⁰ Ho wáayi lé b́n á mi sá ho nàfòró binbirí bàrá yi à ká lè miten. B́n á s̀nbowa tàá làkàb̀úaawa máa yí ho máa yáa. K̀nlowà mún yí dà máa yòó háa woohú b́n á máa ɲuaa b̀io.

²¹ Mu bon, hen na á ù nàfòró wi yi lé b́n á ù s̀i búenb́uen á à dé yi.

²² «O ǹpue ỳio lé o s̀anía f́ntání. Ká ù ỳio se, á ù s̀anía búenb́uen á à k̀éni mu khoomu yi.

²³ Ká ù ỳio yí se, á ù s̀anía búenb́uen á à k̀éni le t́bírí yi. Hen ká mu khoomu na wi foñ há yèrémáa wó le t́bírí, à ù loñ b̀io le t́bírí mu á à k̀éni náa ćicíci.»

(Luki 16.13)

²⁴ «Ǹi woon yí dà máa sá máa na ɲúnása ǹuwá ɲun yi. O ò ɲin o ǹi-kéni ká a wañ ýa so. O wé è ɲí o ǹi-kéni b́oni, ká ýa so ó o máa k̀nbi. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wárí càró b̀io.»

Mi dé mi s̀ta le Dónbeení yi

(Luki 12.22-31)

²⁵ «Lé b́n ǹon á ì wee bíoráa b̀io ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukáni b̀io yi, le mi ì yí mu bè-d́inii lè mu bè-ɲunii wen, tàá mi s̀anía b̀io yi, le mi ì yí há s̀i-źinia wen á à źi. Le mukáni b̀io po mu bè-d́inii, á há s̀anía b̀io po há s̀i-źinia, mu so yí bon le?

²⁶ Mi loñ 6a ɲínzàwa. Ba yí máa d́i b̀io á mún yí máa lá d́nló. Ba náa mía, ká m̀n Maá na wi ho wáayi màhá pá wee d́ini 6a. A minén so b̀io ɲúhú yí wi yí po 6a ɲínzàwa le?

27 Minén t̄lahũ á ȳa dà mí mukānĩ wizooní á à dé wán c̄inú mí yilera yáaró b̄io yi so wi le?

28 «Á mi yilera yáaró h̄ã s̄ĩ-z̄inia b̄io yi so ɲúhũ wi le? Mi loŋ le p̄ũiflè. Le yí máa sá d̄èè, á mún yí máa t̄ĩ s̄ĩa.

29 Le ǀ b̄io mu na mia: H̄arí o *Salom̄on lè mí c̄ukú búenb̄úen ká wón pá yí z̄ã s̄ĩa na se yú lerén búy yi.

30 Ká le Dónbeenĩ wee donkhueé le ɲíní ká s̄ii, d̄io wé keŋ ho zuia ká ho ȳiró à ɓa c̄ĩ le, à s̄ñkú minén á le è wé kaka máa z̄iní. Mi s̄iadéro le Dónbeenĩ yi ɓènt̄in fòora.

31 «Àwa, á mi wé yí yáa mi yilera à d̄in b̄io le lée webio mi ì dí tàá lée webio mi ì ɲu, tàá le mi ì yí h̄ã s̄ĩa wen á à z̄ĩ.

32 Mu bon, b̄ĩa yí z̄ũ le Dónbeenĩ búenb̄úen wee d̄in cà bún f̄éèè, ká minén m̄in Maá na wi ho wáayi wón z̄ũ b̄io ko làa mia.

33 Mi le mi yara s̄ĩ le Dónbeenĩ béenĩ b̄io làa b̄io téréna le c̄ñ, á b̄io ká búenb̄úen á le Dónbeenĩ á à na mia.

34 Mi cén yí yáa mi hácírí ho ȳiró b̄io yi. Lé ho ȳiró b̄io wi lè mi w̄õhũ. H̄ã wizooní lè mí dà-kéní kéní bè-wénia á à k̄ãna h̄ã.»

7

Mi wé yí c̄ití n̄upue à s̄iní ɲúhũ (Luki 6.37-38, 41-42)

1 «Mi wé yí c̄ití n̄upue à s̄iní ɲúhũ, á le Dónbeenĩ mún máa c̄itíi mia á máa s̄inía ɲúná.

2 Lé b̄io á b̄io mi wee s̄iní lè ɓa n̄upua ɲúná, lé bún ɓàn s̄ii le Dónbeenĩ k̄hii s̄iinínaa mi ɲúná. Le

wíló dèè na á mi wee m̀nzá lè mu bïo, lé dén b̀n s̀i á le Dónbeenĩ á à m̀nzá lè mí bïo.

³ Le zóore na wi ũ yèrè yi á fo yí zũ bïo, à le z̀n-dèè na wi mi ninza yèrè yi á fo màhã m̀n wee zéení.

⁴ Fo dà à wé kaka à bïo le mi ninza díá le ũ lén le z̀n-dèè na wi o yèrè yi, ká le zóore na wi ũnén yèrè yi á fo yí zũ bïo le?

⁵ Yí m̀n á ũten na le! Le zóore na wi ũ yèrè yi lé dïo á ũ ko à ũ lén vé, á ũ yïo màhã à mi wéréwéré á à dàń ñ lénnáa le z̀n-dèè na wi mi ninza yèrè yi.

⁶ «Mi yí lá mu bïo na bïo sã le Dónbeenĩ yi à na 6a booní yi. Nún-sĩ, á 6a dà à yèrè má à c̀aaka mia. Mi mún yí kúia ho lóró na yàwá here 6a ǹnb̀èèní tá le 6a yonka.»

*Mi wé cà mu bïo le Dónbeenĩ c̀n
(Luki 11.9-13)*

⁷ «Mi wé fio le Dónbeenĩ c̀n, á le è hã mia. Mi wé cànká mu bïo le Dónbeenĩ c̀n, á mi ì yí. Mi wé búanb̀úa ho woohũ á le è hén ho mi ì zo.

⁸ Lé bïo á yïa wee fio á le è hã, yïa wee cà bïo le c̀n, ó ò yí mu, yïa wee búanb̀úa ho woohũ á le è hén ho ó ò zo.

⁹ «Minén t̀ahũ ó o búi za flora ho búurú o c̀n, ó o so ò na huee wo yi le?

¹⁰ Tàá ká a flora a ceza o c̀n ó o so na háa wo yi?

¹¹ Awa, á bïo minén na yí seka á zũ bïo se naló mi zàwa yi, à s̀nkú m̀n Maá na wi ho wáyai á à wé kaka máa nanáa mu bè-tentewà bïa wee fio mu o c̀n yi?

¹² «Bïo mi wi à 6a nĩ-vio wé na mia búenb̀uen à mi mún wé mu b̀n s̀i na 6a yi. B̀n lé bïo ó o M̀yiize làndá lè le *Dónbeenĩ ni-cúa f̀erowà zéeníá.»

*Mi bánbá à mi cà le mukānī na mǎa vé
(Luki 13.24)*

13 «Mi zo lè ho zūānii na fīnía. Lé bǐo á hǐa ǒūaa wǒhǔ bèró sǐ, ká ǒa nùpua na màhǎ wee bè ho á à hí mu húmú binbirí. Bǐa wee bè ho á boo.

14 Ho zūānii na fīnía hón wǒhǔ bèró do, ká bǐa màhǎ wee bè ho á à yí le mukānī binbirí na mǎa vé. Bǐa wee bè ho á yí tà yí boo sese.»

*Ba ǵi-cúa fεerowà na bǐo yí bon wee zūn kaka?
(Luki 6.43-44)*

15 «Bǐa le mí lé le *Dónbeenī ǵi-cúa fεerowà ká mu yí bon, á mi pa miten bǐo yí. Ba wee wayí miten lòn pia bǐo síi, ká ǒa yiwa yí se lòn dakhínkhīnwa.

16 Mi ì zūn ǒa bǐo ǒa wárá yí. Nǐa mǎa wé khé kíkahó wán. A lunkúnsòró mún mǎa wé fáa ǒódíohó wán.

17 Le vǐndèè na se wee wé ha hǎ bǐa na se. A le vǐndèè na yí se wee wé ha hǎ bǐa na yí se.

18 Le vǐndèè na se mǎa wé ha bǐa na yí se, á le vǐndèè na yí se mǎa we ha bǐa na se.

19 Vǐndèè lée vǐndèè na yí mǎa ha hǎ bǐa na se, dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à cǐí.

20 Lé ká síi á mi ì zūnǎa bǐa le mí lé ǒa ǵi-cúa fεerowà à ǒa yí nǎn ǒa, hǎ wárá na ǒa wee wé yí.»

(Luki 13.25-27)

21 «Bǐa ǒúenǒúen na wee ve mi le ⟨Núhúso! Núhúso!⟩ yínǎn bǐa khíi keń le Dónbeenī béenī yí. Bǐa wee wé wán Maá na wi ho wáayi síi bǐo lé bán khíi keń mu yí.

22 Le cítíi fí nǎnzoń, á nùpua cèrèè á à bǐo ò na mií: ⟨Núhúso, wa buera le Dónbeenī bíonī, á nǎn ǒa cǐnǎwa léra ǒa nùpua yí, á wó mu yéréké ǒiowa cèrèè lè ũ yèni.⟩

23 A ï wǎa à bío ò na 6a yi: I yí zǔ mia hùúu. Mi vá lé ï nǐsǎní, bè-kora wérowà yén.»

Hǎ zǐni bío ñun wǎhiire
(Luki 6.47-49)

24 «Àwa. Nùpue léee nùpue na wee jí ï bíoní à bè hǎ yi wón 6ǎnso bío 6onmín làa nùpue na hácírí wi, á son mí zǐi ho 6úaaahó wán.

25 Ho viohó 6ueé tò, á hǎ bònnaa sú cáa, á ho pinpiró và le mí pànká le zǐi mu wán à le yí tò, lé bío le ñúhú fǎrá ho 6úaaahó wán.

26 Ká nùpue léee nùpue na wee jí ï bíoní, ò o yí máa bè hǎ yi, wón 6ǎnso bío 6onmín là a nùpue na lé o bǐnbú, á son mí zǐi le hǎnlè wán.

27 Ho viohó 6ueé tò, á hǎ bònnaa sú cáa, á ho pinpiró và le mí pànká le zǐi mu wán, á le tò pùpè.»

28 Bío ó o Yeesu bíá vó, á 6a zǎamáa wó coon làa sòobéé bío ó o wee kǎrán le 6a nùpua bío yi.

29 Lé bío ó o yí kǎrána 6a nùpua le ho *lándá bío zéenílowa bío síi. Orén wó mu le ho pànká na le Dónbeenǐ nǎn wo yi.

8

O Yeesu wéera a 6ùéré 6úí
(Maaki 1.40-45; Luki 5.12-16)

1 O Yeesu yòó ló le 6úee wán lion, á 6a zǎamá-kúii bò a yi.

2 O o *6ùéré 6úí vá 6ueé 6ó a yi, á líi fǎrá mí nǎnkópúná wán o yahó, ò o bíá: «Núhúso, fo dà à wéé mi ká fo tà.»

3 O o Yeesu líi bò mi níi o wán ò o bíá nǎn wo yi: «Í tà mu, wǎa wa.» Mí lahó yi, ó o níi dèeníá wan.

⁴ Bũn mǎn ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Bìo wó fon̄ á ù yí bío le nùpue jí. Ká ù màhǎ vaa zéení ùten lè le *Dónbeenĩ yankaro. A ù mún wé mu hǎmu bío na ó o *Moyiize bò le ɓa wé wé mu dǎní yi, à ɓa búenbúen zǔrĩ ká ù wan bío bon.»

*O Yeesu wéera ɓa dásíwá jǎhũso ton-sá
(Luki 7.1-10)*

⁵ Bìo ó o Yeesu vaá wee zo ho *Kapereyayuumu lóhó yi, á ho Oroomu dásíwá jǎhũso búí vá ɓueé ɓó a yi, á flora a le o séení mí.

⁶ O bía: «Núhũso, ǎ ton-sá dũmaná le zǎi yi. O lé o mùamúa, á lò wee be dàkhĩna.»

⁷ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «ǎ ɓueé wéé wo.»

⁸ A ɓa dásíwá jǎhũso bía nǎn wo yi: «Núhũso, ù ɓuenló ǎ zǎi lée bío na á ǎ yí koráa. Na le jǎi mí dòn, á ǎ ton-sá pá à wa.

⁹ Inén ǎ ɓere júnása wi á ǎ wee bè bíoní yi. A inén mún wi ɓa búí jǎhũ wán, á bán mún wee jí ǎ cǎn. ǎ le yǎ va hen à wón va bǎn. ǎ le o búí ɓuen ò o dèení ɓuen. ǎ le ǎ ton-sá wé bío na, ò o dèení wé mu mí lahó yi.»

¹⁰ Bìo ó o Yeesu jǎ hǎn bíoní so, ó o wó coon, ò o bía nǎn bǎa bò a yi: «Le ǎ mǎ ho túiá na mia: O *Isirayele nǎpomu búenbúen yi á ǎ dǎn yí fò mín làa nùpue na sǎidéro mǎ yú yǎ ká yi.

¹¹ Nùpua cèrèè khíi lé lè le wii hènii lè le tènii, á ɓueé kéni ká ɓa à dí ho sǎnú le *Dónbeenĩ béeni dǎinii là a *Abarahaamu, là a *Izaaki, là a *Zakoobu.

¹² Ká bǎa lá ko à ɓa níni kéni le Dónbeenĩ béeni yi, bán ɓa à jǎ lée kúia ho khũhũ le tǎbírĩ yi, á ɓa lée wá á yiwa à vá bǎn.»

¹³ Bũn mɔn ɔ o Yeesu wãa bía nɔn ɔa dásiwá nũhũso yi: «Lén khíbo, bĩo fo flora á à wé, lé bĩo fo dó ũ sũ mĩ.» Lé hɔn pɔn-kéní so yi, á ɔa dásiwá nũhũso ton-sá á wan yi.

O Piere bãn hio hãa lè ɔa vãnvárowà búí wɛ́éró bĩo (Maaki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ O Yeesu van o Piere zĩi. O vaá yú a Piere mu bãn hio hãa le dãmú dèe yi à le tɛɛnĩ wee zéé wo.

¹⁵ O o Yeesu buan o níi yi á le tɛɛnĩ khĩĩna. O o hãa mu dɛɛnía hĩnɔn nɔn ho dĩnló wo yi.

¹⁶ Ho tá yuuní, á ɔa buan ɔa nùpua cèrèe na ɔa cínáwa wi yi á buararãa o Yeesu cɔn, ɔ o wee bío à ɔa ɔa cínáwa lén ɔa yi. O mún wɛ́éra ɔa vãnvárowà búenbúen na ɔa buan buararãa o cɔn.

¹⁷ O wó mu bèra a na à le *Dónbeenĩ ɔi-cúa fɛero *Ezayii bĩo na ɔ o bía à wé: «O lá wa lònbee. O fó wa vãmú bò mí wán.»*

Ba nùpua nũwã jun búí na wi ɔa bè là a Yeesu bĩo (Luki 9.57-62)

¹⁸ O Yeesu mɔn ɔa zãamãa na kínia wo yi, ɔ o nɔn le ɔi mí nĩ-kenínia yi le ɔa le mí khí lè ho vũ-beenĩ mɔn.

¹⁹ A ho làndá bĩo zéenilo búí bueé bó a yi, á bía nɔn wo yi: «Nĩ-kàránlo, ɩ ì bè foñ á à varãa hã lùà búenbúen na á ũ wee va yi.»

²⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ba cawanwà yú hã kãna wee zo. A ɔa ɔínzàwa múm yú mí lenna. Ká a *Nùpue Za wón màhã yí yú ho lahó na ɔ o dà à vũn yi.»

²¹ O o nĩ-kenínia nĩ-kéní búí bía nɔn wo yi: «ɩ ì bè foñ. Ká ũ màhã díà le ɩ vaa nù wàn maá vé.»

* **8:17** Mi loñ Ezayii vũahũ 53.4

22 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Día le ɓa nǐ-hía à nùu mí nǐ-hía, ká ũnén ɓuee bè mi.»

*O Yeesu dǎnia ho pinpi-beeni
(Maaki 4.35-41; Luki 8.22-25)*

23 O Yeesu yòó zon ho woohũ lè mí nǐ-kenínia á ɓa wà.

24 Cúa-yen à ho pinpi-beeni wee và ho vǔ-beeni wán á wee yànbónka mu numu kúee ho woohũ yi fúaa ho wi ho lí. Mu wee wé ká a Yeesu dǎma.

25 O o nǐ-kenínia vá ɓueé ɓó a yi, á sǐnia wo, à ɓa bía nɔn wo yi: «Núhũso, wa à hí. Kǎní wen.»

26 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Lée webio nɔn á mi zǎnanáa? Mi sǐa déró mi ɓèntǐn fòora.»

O o wǎa lí hǐnɔn, á yòó nàmakaa ho pinpiró lè mu numu na wee yànbónka yi, á mu wó tétété.

27 Ba ɓúenɓúen á mu wó coon, á ɓa wee bío mín yi: «Páa! O nùpue mu lé o yén sǐi kà? Hǎrí ho pinpiró lè mu numu ó o bíarǎa, á mu pá bò a bíoni yi.»

*Ba nùpua nùwǎ jun cǐnáwa ja lenló bio
(Maaki 5.1-20; Luki 8.26-39)*

28 Bǐo ó o Yeesu khíi dǎn ho Kadaraa kǎhũ yi, á nùpua nùwǎ jun ɓúii ló ɓa nǐ-hía nùuníi wee sǐ a yahó. Ba nùpua mu ɓa cǐnáwa wi yi á ɓa zǎnii wi fúaa nǐi woon yí máa khà miten à lá ho wǎhũ mu.

29 Bǐo ɓa mɔn o Yeesu á ɓa wee bío kà pǎnpǎn: «Dónbeení Za, lée webio fo lon làa wen. Fo ɓuara wà ɓueé beé wa lò ká mu pǎahũ dǐn yí dǎn le?»

30 Mu wee wé à nònɓùe-ɓoohũ ɓúii khèra vaá wee dí.

31 A ɓa cǐnáwa mu yankaa o Yeesu kà sǐi: «Hen ká ũ wi ũ ja wen, ũ wǎa bío le wa vaa zo ho nònɓùe-ɓoohũ na kà yi.»

³² O o Yeesu le ba vaa zo. A ba cínáwa mu ló ba nùpua nùwã òun mu yi á vaá zon ba nònùèèní yi. A ba búenbúen yòó lùwa le búee wán á kùenkaa líí zon ho vñ-beenĩ yi á húrun.

³³ A bĩa lá wee pa ba á lùwá lion ho lóhó, á líí lá bío wó búenbúen á fεera, sònkú bío wó ba nùpua nùwã òun na ba cínáwa lá wi yi.

³⁴ A ho lóhó nùpua búenbúen ló wà léé sí a Yeesu yahó. Bío ba léé yú a, á ba yanka wo le o sáberé ò o lé mín kòhũ yi à lén.

9

*O Yeesu wέera a n̄i b̄ui na s̄ant̄a húrun
(Maaki 2.1-12; Luki 5.17-26)*

¹ O Yeesu yòó zon ho woohũ á yèrémáa kãa ho vñ-beenĩ á khú mí lóhó.*

² A ba buan o mùamúa búí lè mí dāmu dèè á buararāa o c̄n̄. Bío ó o Yeesu m̄n̄ bío ba dórāa mí sía wo yi, ó o bía n̄n̄ o n̄i mu yi: «Wàn b̄on̄lo, hení ũ síi, ũ bè-kora séra día.»

³ Á ho *làndá bío zéenílowa nùwã yèn búí wee bío mín yi: «O n̄i na kà wee màní míten lè le Dónbeenĩ.»

⁴ O o Yeesu zūna ba yilera ó o bía n̄n̄ ba yi: «Lée webio n̄n̄ á hã yile-kora wirāa mia.

⁵ Lé mu yén bíoró wayi? Lé à bío le o bè-kora séra día léé, táá lé à bío le o h̄íní varáka?

⁶ Ká í màhã wi mi zūn̄ le o *Nùpue Za yú ho p̄ánká ho tá wán à sénnāa mu bè-kora día.» O o wãa bía bío kà n̄n̄ o mùamúa yi: «Lii h̄íní, lá ũ dāmu dèè à ũ khíbo.»

* **9:1** O Yeesu b̄an̄ lóhó na ó o Matiye bía bío hen lé ho Kap̄enayuumu. Mi loĩ Matiye vñahũ 4.13

7 O o n̄i mu h̄n̄on yòò ð̄n, á wà van mí z̄i.

8 B̄io ɓa z̄ãam̄aa m̄on mu, á ɓa z̄ãna, á wee khòoní le Dónbeen̄i ho p̄anká na kà ɓàn síi na le n̄on ɓa n̄upua yi ɓio yi.

*O Yeesu von o Matiye le o bè mí yi
(Maaki 2.13-17; Luki 5.27-32)*

9 B̄un m̄ón ó o Yeesu ló h̄n̄on lahó so yi wà. B̄io ó o wee kh̄í, ó o m̄on o n̄i ɓúí na ɓa le Matiye ká a kará mí tonló lahó yi, á wee fé ho làn̄pó. O o ɓía n̄on wo yi: «H̄íní bè mī.» O o Matiye líí h̄n̄on bò a yi.

10 O Matiye von o Yeesu lè ho ð̄nló mí z̄i. Ho *làn̄pó féwá lè ɓa n̄i-kora c̄er̄e wi ho ð̄nló mu ð̄in̄í là a Yeesu lè mí n̄i-ken̄inia.

11 B̄io ɓa *Fariz̄iɛwa m̄on mu kà, á ɓa ɓía n̄on o n̄i-ken̄inia yi: «Lée webio n̄on á mi n̄i-kàránlo wee dí lè ho làn̄pó féwá lè ɓa n̄i-kora na kà?»

12 O o Yeesu ja ɓio ɓa ɓía, ó o ɓía n̄on ɓa yi: «Héȳi! Minén! N̄upua na lò hereka so wee wé cà t̄ini ɓanso ð̄n̄í le? B̄ueé. Ba vánvárowà lé ɓia wee wé cà a ð̄n̄í.

13 Mí lén vaa kàrán le Dónbeen̄i ɓion̄i na kà à z̄úí kúará: «B̄io á ï màkóo wi yi lé le yi na se. Ká ɓa bà-kùio na ɓa wee wé lè mu h̄amu á ï p̄ã ɓio.»† Mí z̄úí mu sese. Inén yí ɓuara ɓia wee leéka le mí t̄ér̄enna ɓio yi dé. ɓia z̄ú le mí lé ɓa bè-kora wérowà lé ɓia á ï ɓuara ɓio yi.»

*O Yeesu ɓia h̄ã j̄in̄í líró ɓio
(Maaki 2.18-22; Luki 5.33-39)*

14 O Z̄ãn Batiisi n̄i-ken̄inia vá ɓueé ɓó a Yeesu yi à ɓa wee t̄ua wo yi: «Lée webio n̄on á warén lè ɓa

† 9:13 Mí lon̄ Ozee v̄uah̄ 6.6

*Farizîewa wee lì wa jini túntún, ùnén nì-kenínia yí máa lì mí jini?»

¹⁵ O o Yeesu bía nɔn ɔa yi: «Mi wee leéka le bía ɔa von mu yaamu sánú díinii yara so dà à sè ká a há-fla bàn báa làa ba páanía wi le? Bún yí dà máa wé. Ée ká páahú búí khii dã, ó o há-fla bàn báa ɔa à lén ɔa tlahú, bún ká ɔa màhá wé è lì mí jini.

¹⁶ Nùpue máa lá nín-ké-finle bío búí máa làa báká kìnle. Lé bío ká a wó mu, á le nín-ké-finle á a wíoka a lèe ho.

¹⁷ Làa bún sii, nùpue máa wé kúee *dìvén fla sùmàni-kía yi. Lé bío ká a kúaa ho bín, ká ho hía wee za, á há à nàma, á ho òvén á à kúia, á há sùmàniwa mún n yáa. Ho òvén fla ɔa wé kúee há sùmàni-fla yi. Ká mu wó kà, á mu búenòvén á à wé se.»

*Ba zúifùwa ya-dí hínló
là a háa búí wééró bío
(Maaki 5.21-43; Luki 8.40-56)*

¹⁸ Páahú na ó o Yeesu wee bío lè ɔa nùpua yi, à bún ɔa *zúifùwa ya-dí búí ɔueé dɔn, á ɔueé líí búrá a tá ò o bía: «Í hínló húrún yí míana, ká ù màhá buen ɔuee bè ù níi o wán o ò vèe.»

¹⁹ O o Yeesu lè mí nì-kenínia hínɔn bò làa wo.

²⁰ Hón páahú so yi, à bún ò o háa búí wee mí mí sèéró fééé á dɔn há lúlúio píru jún à ho máa fi, á vá ɔueé bó a yi, á zoó túaa o dà-zínii jì-kání yi là a món.

²¹ O wee bío bío ká mí yi: «Hen ká í dàrna túaa o dà-zínii yi mí dòn, á ì wa.»

²² Bío ó o Yeesu yèrémáa khii mɔn wo, ó o bía: «Wàn hínló, yí zón dèe. Bío fo dó ù sii mií, lé bún wééra fo.» O o háa mu dèenía wan mí lahó yi.

23 Bïo ó o Yeesu wãa vaá dñn ba zúifùwa ya-dí zïi, ó o wãa mən ba sï-búawá à ba wíokaa mítén vó o ñí-hío nùuló bïo yi, lè ba zãamáa na wee wá ká ba a zúnzúra.

24 O o bía: «Mi lé lè ho khũuhũ. O hínzo-za mu yí húrun, o léé yïa na dũma.» A ba wee yáa mí ñíní yi na a yi.

25 Bïo ba zãamáa ló vó, ó o Yeesu yòó zon le zïi yi, á zoó fù o hínzo-za níi yi, ó o líí hínən,

26 á mu ñá ho kũhũ búenbúen yi.

Ba muiiwà là a ñii na o cíná wi yi wééró bïo

27 Bún món ó o Yeesu ló bún wà. Bïo ó o wee khíí, á muiiwà nùwã ñun búí bò a yi ká ba a wãamaka: «*Daviide Za, màkárí wən.»

28 Bïo ó o Yeesu vaá dñn le zïi, á ba muiiwà mu bueé bó a yi, ó o tũara ba yi: «Mí láa mu yi le í dà wee wéé mia le?» A ba le: «Ūuu, Núhũso, fo dà mu.»

29 O o Yeesu wãa dñn ba yïo, ò o bía: «Le mu wé làa bïo mi láaráa mu yi.»

30 A ba yïo dèenía wee mi. O o Yeesu henía bïo kà nən ba yi: «Háyà, nùpue yí ko ò o ñí bïo wó mia kà.»

31 Ká bïo ba wà, á ba wee bío o Yeesu bïo ho kũhũ búenbúen yi.

32 Pãahũ na á bán wee lén yi, à bún ba buan o ñii búí guararáa o Yeesu cón, cíná búí wi o yi, ó o yí dà máa bío.

33 O o Yeesu ñən o cíná mu léra, ó o ñii ñii dèenía fá á wee bío. A ba zãamáa wó coon mu bïo yi, á ba wee bío: «Warén *Isirayele ñipomu yi á wa ñín yí mən bïo kà bán síi hũu.»

34 Ká ba *Farizíewa bán bèn wee bío: «Mu lé ba cínáwa ñúhũso lé yïa wee na ho dànló wo yi ò o ña lè ba cínáwa lén bía ba wi yi.»

Ba zãamãa màkàrí buan o Yeesu yi

³⁵ O Yeesu wee héε lé hã ló-beera lè hã ló-zàwa yi, á wee kàrán 6a nùpua 6a *zúifùwa kàránlò zíní yi. O wee bue le *Dónbeenĩ béεnĩ bín-tente, ká a wεé mu vãmú lè mí síiwà búenbúen na tò 6a nùpua.

³⁶ Ba zãamãa na ó o wee mi á màkàrí buan wo yi. Lé bio ó o mɔn à 6a san, á yilera lùnkaa. Ba ka lòn pia na paro mìa.

³⁷ O o wãa bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Ho dínlò bon dín cērεε, ká ho lárówà lé bĩa yí boo.

³⁸ Awa. A mi fio o mɔhũ bânso yi le o wíoka na 6a ton-sáwá le 6a lá ho.»

10

*O Yeesu tonkarowà píru jun yènnáa
(Maaki 3.13-19; Luki 6.12-16)*

¹ O Yeesu hueekaa mí nĩ-kenínia píru jun á nɔn ho dànlò 6a yi à 6a wé ja lè 6a cínáwa lén bĩa 6a wi yi à mún wεé lè mu vãmú lè mí síiwà búenbúen.

² Hĩa kà lé o tonkarowà píru jun yènnáa: O nín-yání tonkaro lé o Simɔn, na 6a mún có yèni làa Piere, lè mín za Andere, là a Zaaki lè mín za Zãn na lé o Zebedee zàwa.

³ A dé o Filiipu là a Baatelemii, o Toma là a lànπό fé Matiye, o Alifee za Zaaki là a Tade,

⁴ o Simɔn na lé 6a Zelooteva* kuure nùpua nĩ-kéní, là a Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

*O Yeesu tonkaa mí tonkarowà píru jun
(Maaki 6.7-13; Luki 9.1-6)*

* **10:4** Ba Zelooteva lé 6a nùpua na fù wee cūii mín síi bio hení. Ba hĩa wee fi lè 6a Oroomusa lè túbiri yi.

⁵ Bán báawa píru jun so lé bía ó o tonkaa, á henía bïo kà nɔn yi: «Mi yí va hã kãna na á bïa yínɔní ɓa *zúifùwa kará yi, à mún yí zo ho *Samarii kòhũ lórá yi.

⁶ O *Isirayele nìpomu na ka lòn pia na vúnun bán lé bïa mi va cón.

⁷ Mi lá ho wòhũ wà, à bïo kà lè bïo mi wé bue: Le *Dónbeenĩ béenĩ á sùaráa.

⁸ Mi wéé ɓa vánvárowà. Bïa húrun á mi vèení. Ɓa ɓùèréwà à mi wéé, à ja ɓa cínáwa lén bïa ɓa wi yi. Mi yú mu làa kãamáa, à mi ɓèn mún wé na mu làa kãamáa.

⁹ Mi yí lén làa sãnú, tàá wárí. Hàrí le wén-wíníwà à mi yí ɓua.

¹⁰ Mi yí ɓua puure. O ɓúí yí ɓua báká tàá nakãa à séení hĩa ó o zã. O ɓúí yí ɓua ɓïn-za. I bïa ɓïn lé bïo ó o ton-sá ko lè mí jii ðínló.

¹¹ Mi wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, à mi cà yïa á à tà mi ì làa o wán, à keení wón ɓànsò cón fúaa mi léró ho lóhó mu yi.

¹² Mi wé vaá zon zïi lée zïi na yi, à mi bío le ho hээрà à keñ le zïi mu nùpua wán.

¹³ Ká bïa wi le yi á tà mi bío, á mi hээрà á à keñ ɓa wán. Ká ɓa pã mi bío, à mi fé mi hээрà tèení.

¹⁴ Mi wé vaá zon zïi, tàá lóhó na yi, ká bïa wi ɓïn pã mi bío á le mí máa jí mi cón, ká mi wee lé ɓïn, à mi púaa mi zení khũnkũnĩ kúia.†

¹⁵ Le í mĩ ho tũíá na mia: Le cítíi fi nònzoñ, á hón

† **10:14** Hã zení khũnkũnĩ púaa kúiaró lée bío na ɓa zúifùwa wee wé hón pãahũ so yi ká ɓa vaá ló ho kã-veere ɓúí yí á ɓíníá wà ɓueé zo mĩn kòhũ. Ká bío hen kà ɓïn lé ɓarén zúifùwa wee wé mu làa mĩn, á zéení le le páaníi mía ɓarén làa bïa pã le Dónbeenĩ béenĩ bío pãahũ.

lóhó so nùpua bïo na khíi sá 6a yi á à poń bïo sá ho *Sodɔɔmu lè ho Komɔɔre lórása yi.»‡

*O Yeesu bia le lònbee na yòó lua bïo
(Maaki 13.9-13; Luki 21.12-17)*

¹⁶ «Mi jí bïo kà: Í wee tonka mia. Mi ka lòn pia na wà vaá zo 6a dakhínkhínwa tíańhú. Mi zúní miten 6uaró làa bïo 6a háwá zúnáa miten 6uaró bïo síi, à wé 6a nùpua na wayika lè 6a 6úaa búuní bïo síi.

¹⁷ Mi pa miten bïo. Ba nùpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pànká 6ànsowà cón á bán vaá cíti mia. Ba wé è ha mia lè hã làbàani 6a *zúifùwa kàránló zíní yi.

¹⁸ Ba wé è 6ua mia á vaá díní hã kána júnása lè 6a bá-zàwa yahó bïo mi tà miĩ bïo yi. Lé bñn mi ì bè yi á à zéénínáa í bïo lè 6arén làa bia yínɔń 6a zúifùwa.

¹⁹ «Hen ká 6a khíi wé 6uan mia vannáa le cítií ffiníi, à mi yí le mi yiwa dè bïo mi ì láráa mi jì-cúa làa bïo mi ì bío bïo yi. Mi ì yí hã bíoní na mi ì bío ho pãahú mu yi.

²⁰ Hã bíoní mu máa wé mi kùrú bíoní. Mìn Maá Dónbeenĩ Hácírí lé dño á à dé hã mi jíní yi á mi ì bío.

²¹ Ba nùpua 6úi wé è dé mìn kùrú zàwa á à na 6a à 6úe. Hàrí 6a maáwà 6úi á à wé mu 6àn síi lè mí zàwa. Ba zàwa 6úi mún ñ híní mìn maáwà wán, á à na 6a 6a à 6úe.

²² Ba nùpua 6úen6úen á à jìn mia bïo mi tà miĩ bïo yi. Ká yĩa màhã hã mí síi fúaa mu véenii, wón á à fen.

²³ Hen ká 6a khíi wee beé mi lò lóhó na yi, à mi lùwí va dà-veere yi. Le í mĩ ho túiá na mia:

‡ 10:15 Mi loń Bïo jnúhú 6úeenii vñahú (Genèse) 18-19

O *Isirayεele kōhũ lórá búenbúen á mi máa bèeni máa vé ká a *Nùpue Za yí buara.

²⁴ «Nì-kenínii na po yía wee kení a wón mía. A ton-sá na po mí jùhũso wón mún mía.

²⁵ Ká a nì-kenínii hía ka làa yía kenía wo bïo, se bũn á à kãna. Ká a ton-sá mún hía ka le mí jùhũso bïo, se bũn á à kãna. Ká le zĩ-jùhũ nĩ-kĩnle 6a hía wee ve là a *Belezebuule,§ á se o zii nùpua á 6a a ve lè hã yènnáa na yí seka po dén.

Le Dónbeenĩ lé dïo mi wé zǎn
(Luki 12.2-7)

²⁶ «Mi cén wé yí zǎn 6a nùpua. Mu bïo na sànkkaa búenbúen khii mi, á bïo sà yi búenbúen mún khii zũn.

²⁷ Bïo á ĩ bía nɔn mia le túbírí yi, à mi mĩ wéréwéré le 6a nùpua jí. Bïo á ĩ hũmɔnkaa làa mia à mi yòo bue hã lòra.

²⁸ Mi wé yí zǎn bĩa wee búe o nùpue ká 6a yí dà máa búe o mànákã. Le Dónbeenĩ na dà a yáa hã sánia lè ho mànákã le Dofiní dōhũ na máa hí yi, dén lé dïo mi wé zǎn.

²⁹ Ba jínzà-wíníwà bùaa jùn so yí máa wé yèè ho tǎmón dà-kéní le? Εε ká hàrí 6a yà-kéní máa kùen ká mĩn Maá Dónbeenĩ yí zũ mu.

³⁰ Ká mu lé minén, hàrí mi jùn-vání búenbúen á le Dónbeenĩ zũ jii.

³¹ Mi wáa yí zǎn dèε, lé mi bïo jùhũ wi po 6a minka jínzà-wíníwà.

§ 10:25 Belezebuule: Mu pãahũ ká le yèni mu á 6a zúifùwa cèrèè hía zũ le lé 6a cínáwa jùhũso na lé o Satáni te le.

*O Yeesu bïo tàró tàá mu píló
(Luki 12.8-9)*

³² «Yïa ðïn ɓa nùpua yahó ò o bía wéréwéré le mí bïo sã miï, á ñén mún khii bío mu wéréwéré wàn Maá na wi ho wáayi yahó le ɓànsò bïo sã miï.

³³ Ká yïa ɓèn bía wéréwéré ɓa nùpua yahó le mí yí zū mi, á ñén mún khii bío wàn Maá na wi ho wáayi yahó le í yí zū ɓànsò.

*O Yeesu bïo wee khéé ɓa nùpua
(Luki 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ «Mí yí leéka le í ɓuara wà ɓueé dé ho héerà ho ðimíjá yi. Bùéé. Í yí wà ɓueé dé héerà ho yi. Hã fio lé hã á í wà ɓueé dé.

³⁵ Í wà ɓueé khéé o za lè mín maá, á à khéé o nu lè mí hínló, là a ɓùaa hãa lè mí yàró hãa.

³⁶ O nùpue ɓàn zii nùpua lé ɓán á à yèrè má à wé o zúkúsa.

³⁷ Yïa wa mín maá tàá mín nu á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi. A yïa wa mí za tàá mí hínló á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi.

³⁸ Yïa yí máa lá mí *kùrùwá pí* à bèráa miï, wón ɓànsò mún yí dà máa páaní làa mi.

³⁹ Yïa wi ò o pa mí mukānī bïo wón á à vīnī le. Ká yïa màhá vīnīa mí mukānī ñén bïo yí, wón á à ɓíní ò yí le.

*Yïa ɓuan le Dónbeenī ton-sá cūnú na ó ò yí
(Maaki 9.41)*

* **10:38** Ho kùrùwá píló bïo wee zéení le ɓànsò sã mu húmú yí. Hen kà á mu wee zéení le yïa tà a Yeesu bïo á zū le ɓún sūaaní orén mí ɓeere mukānī.

⁴⁰ «Yia ßuan mia sese, se lé ínén á ßànsò ßuan sese. A yia ßuan mi se, se lé yia tonkaa mi á ßànsò mún ßuan se.

⁴¹ Hen ká yia ßuan le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero ßúi se lé ßiò ó o lé le Dónbeenĩ ñi-cúa fεero, á ßànsò khíi yí ßa ñi-cúa fεerowà cǔnú na ßa à yí. Hen ká a ßúi ßuan o nùpue na térénnà lé ßiò ó o térénnà, ó o khíi yí ßia térénnà cǔnú na ßa à yí.

⁴² Ká nùpue nòn hàrí ho kóo-za yimù cúee ñun-wia ßia wi hen na ñúhú mía ñĩ-kení ßúi yi, lé ßiò ó o lé í ñĩ-keníni, wón ßànsò á à yí mu cǔnú máa khí.»

11

¹ ßiò ó o Yeesu zéenia mí ñĩ-keninia vó, ó o ló ßín wà, á wà vaá kàrán ßa nùpua ká a bue le Dónbeenĩ ßiò ho kǔhú mu lórá yi.

O Zãn Batiisi tonkaa ßa nùpua o Yeesu cǔn (Luki 7.18-35)

² ßiò ó o Zãn Batiisi wi ho kàsó yi, ó o ñá ßiò ó o *Krista wee wé, ó o tonkaa mí ñĩ-keninia nùwã yεn ßúi

³ le ßa va a tùa wo yi: «Ûnén lé fo á wa ñá ßiò le fo ko ù ßuen lée, tàá wa pá ko à wa lòní ñĩ-veere?»

⁴ O o Yeesu ßia nòn ßa yi: «ßiò mi wee ñí làa ßiò mi wee mi á mi vaa ßiò na a Zãn yi.

⁵ Ba muuivà yíò wee mi, á ßa mùamúawà hĩnòn wee varáka. Ba ßùeréwà wee wa. Ba bekewà ñikǔnna wee ñí mu ßiò. Ba ñĩ-hía wee vèe. A le ßin-tente wee bue na ßa ñĩ-khenia yi.

⁶ Yia yí pá í ßiò ká a tà mu yi, se wón ßànsò ñúhú sí.»

7 Bïo ó o Zãn ni-kenínia bíníá wà, ó o Yeesu wee bío o Zãn mu bío lè 6a zãamáa kà síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lée ho konkohó na ho pinpiró wee héε vīnvā lée? Bùéé.

8 A lée webio mí vaá lora? Lée nùpue 6úi na sĩa hènbonòn le? Bia wee zĩ hǎn sǎ-seníso á wi 6a pãamá-beera zĩní yi.

9 A lé o yén mi van bío yi? Lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεero 6úi le? Ká mu lé wón, se mi tũíá sí. O yáá pá po wón, le í bío mu na mia.

10 O Zãn mu lé yĩa á le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ bía bío kà síi: «Í ì tonka í tonkaro ò o dí ũ yahó á 6ueé wíoka ũ wǎhũ».

11 Le í mǐ ho tũíá na mia: 6a nùpua na wi ho ðimíjǎ yi 6úen6úen á yĩa bío jũhũ wi po a Zãn wón mía. εε ká le *Dónbeenĩ béenĩ zàwa món-dí mǎhá pá po a.

12 Pǎahũ na ó o Zãn Batiisi wee zéení le Dónbeenĩ bío yi à 6uee 6úe ho zuia yi, á le Dónbeenĩ béenĩ bío á 6a wee firáa lè mi sòobéε. A bĩa wee fi làa bũn wi 6a fé mu lè ho pánká.

13 Le Dónbeenĩ jĩ-cúa fεerowà 6úen6úen là a *Mǎyĩize làndá á bía le Dónbeenĩ béenĩ bío yi fúuu á 6ueé 6ó a Zãn Batiisi pǎahũ.

14 Ká mi tà le bío bía 6úen6úen bon, se o Zãn mu lé yĩa lé o *Elii na 6uenló bío fèra bía.

15 Yĩa wee jí bío, à wón jí bío bía sese.»

16 O Yeesu pá bíníá bía: «Ho zuia nùpua á ï dà à tée lè 6a yén? Ba ka lè 6a háyúwá na lée kará 6a nùpua fémínló lahó yi, à 6a wee háaní na mí ninzàwa na zoó le 6onfónii yi kà:

17 «Wa 6úa hǎ sĩa san, à mi le mi máa lée yo. Wa bó le yèni, á mi le mi máa wá.»

18 Mi loń. Bïo ó o Zãn buara, á yí máa dí đĩn-poni, á mún yí máa ɲu đĩvén, á ɓa le o cíná wi o yi.

19 O o *Nùpue Za bèn buara, á ɓueé wee dí ká a ɲu, á ɓa wee bío bïo kà: «Mi loń. O ńi na ká yí máa wé bïo ɓúi ká mu yínɔń đĩnló díró làa đĩvén ɲuló. O lé ɓa *lànpo féwá là ɓa ńi-kora bòn bɔnlo.» Εε ká le Dónbeenĩ bè-zũnminĩ wee zéení mí térénló ɓa bè-zũnlowà bè-wénia yi.

*Hã lórá na nùpua pđ a Yeesu bïo
(Luki 10.13-15)*

20 Bũn mɔn, ó o Yeesu wee zá là hã lórá na ó o wó mu yéréké bïowa cèrèè yi, lé bïo á ɓa nùpua na wi hã yi á yí yèrémáa mi yilera là mi wára. O wee bío bïo kà:

21 «Ũnén Korazēn lóhó là ũnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bïo ká mu yéréké bïowa na wó mi cɔn bòn sii lá wó ho Tiire là ho Sidōn lórá* yi, se hã lórá mu nùpua lá hĩnɔn hàání á khuiira hã pórókówá zǎ† á kúaa le sãni mi wán, á zéeníánaa lé mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi.

22 Lé bũn nɔn á ĩ wee bíoráa mu na mia: Le cítii fi nònzòń á ho Tiire là ho Sidōn lórá lònbee na a yí hã, á à wé làa yi minén lònbee yi.

23 «Εε ká ũnén *Kapεεnayuumu, fo wee leéka le ɓa khíi lá fo á à yòoráa ho wáayi yi le? Bùéé. Ho

* **11:21** Ho Tiire lóhó là ho Sidōn lóhó: Hã hã le ho Fenisii kǎhũ ló-beera ɓúi. Lé bĩn á ho wáahũ na ɓa le Baale wi yi. Hón wáahũ so lé hã ó o béè hãa na ɓa le Zezabεεle fó zonnáa o Isirayεεle kǎhũ yi. Hã lórá mu firó bio bía o Ezekiyεεle vǎahũ yi 26.1-28.19. † **11:21** Hen ká ɓa zúifùwa fù wi ɓa zéení le mí wi le wéè yi, tàá ká ɓa wi ɓa zéení le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi, á ɓa wé khuii hã pórókówá zǎ, ká ɓa wé kúee le sãni mí wán.

nǐ-hǎnbó-lóhó lé hĩa 6a khíi líi dé fo yi. Lé bǐo ká mu yéréké bǐowa na wó ũ cǎn bǎn síi lá wó ho *Sodɔɔmu yi, se ho lóhó mu pá lá wi hàrí lòn zuia.

²⁴ Lé bǔn nɔn á ĩ wee bíoráa mu na mia: Le cííi fí nònzòh á ho Sodɔɔmu bǐo á à wé làa yi ùnén bǐo yi.»

*O Yeesu dó mǐn Maá Dónbeení bǎrákà
(Luki 10.21-22)*

²⁵ Cǐnú bǔn mǎn, ó o Yeesu bǐnía wee bǐo bǐo kà: «ĭ Maá, ùnén lé ho wáyíi lè ho tá Núhũso, ĩ wee dé ũ bǎrákà. Lé bǐo mu bǐo na fo sà mu bè-zǔrǐmǐnǐ bǎnsowà lè le hácírí bǎnsowà yi á fo tà zééní làa bǐa bǐo nǐhũ mia.

²⁶ ĩ Maá, mu bon. Bǐo mu wóráa kà lé bǐo sí foñ.

²⁷ «ĭ Maá dó mu bǐo búenbúen ĩ níi yi. Níi woon yí zǔ a Za, ká mu yínɔń o Maá. Á níi woon mún yí zǔ a Maá, ká mu yínɔń o Za, làa bǐa ó o Za mu wi ò o zééní làa wo.

²⁸ «Minén búenbúen na ho sèró na líi wee beé lò, mi buen ĩ cǎn, á ĩ na hǎ vǔrǐnà mia.

²⁹ Mǐ lá ĩ zúu bè mi wán à día le ĩ kàrán mia. Lé bǐo á ĩnén wayí, á wee lííní ĩten, á minén mi bæere á à yí hǎ vǔrǐnà.

³⁰ ĩ zúu na á ĩ bè mi wán á yí lí, á ho sèró na á ĩ bè mi wán á mún záyi.»

12

*O Yeesu lé yǐa á ho Sabaa bǐo wi níi yi
(Maaki 2.23-28; Luki 6.1-5)*

¹ Cǐnú bǔn mǎn, ó o Yeesu wee kǎa hǎ mana búí yi ho *Sabaa zòh. Á le híni dà a nǐ-kenínia, á 6a wee khé ho dínló na bon díni à là.

² Bïo 6a *Farizîewa mən mu á 6a wee bío là a Yeesu: «Loń ũ nĩ-kenínia. Bïo 6a wee wé yí ko làa wéró ho Sabaa zonè. Wa làndá hò mu.»

³ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Bïo ó o *Daviide yankaa wó ká arén lè mí nùpua le hĩni dà á mi dĩn yí kàrána yí mən le?

⁴ O wà zon le Dónbeenĩ pōnsòni bùkú yi, á zoó lá ho búurú na 6a wó lè mu hāmu á 6a là. Ká 6a nən lá yí ko à 6a là ho. Le *Dónbeenĩ yankarowà mí dòn lé bĩa á ho làró ní nən yi.*

⁵ Tàá mi so dĩn yí kàrána mu o *Moyiize làndá yi, le le Dónbeenĩ yankarowà na wee sá le Dónbeenĩ pōnsòni bùkú yi, á máa wé bè ho Sabaa làndá yi ká mu nən pá yí nən wé khe le?

⁶ Le í bío mu na mia: Bïo wi hen á nùhũ wi po le Dónbeenĩ pōnsòni bùkú.

⁷ Ká le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ bíoní na le bía le mínén màkóo wi le yi na se yi, ká 6a bà-kùio na 6a wee wé lè mu hāmu á mí pǎ bïo,† á mi lá zū kúará, se bĩa yí wó yí khon á mi lá máa síiní núná.

⁸ Lé bïo ó o *Nùpue Za lé yĩa á ho Sabaa bïo wi níi yi.»

*O Yeesu wéera a nĩ na bàhó húrún
(Maaki 3.1-6; Luki 6.6-11)*

⁹ Bĩn món ó o Yeesu ló bĩn á wà van 6a *zúífùwa mu kàránlò zĩi yi.

¹⁰ Mu zon à nĩ búu wi bĩn á bàhó húrún. A bĩa wi bĩn wi 6a kooní a Yeesu yi. Lé bĩn nən á 6a tũara a yi kà: «Wa làndá yi á nùpue so dà wee wéé *Sabaa zonè le?»

* **12:4** Mi loń Samuwéle nín-yání vūahũ 21.2-7 † **12:7** Mi loń Ozee vūahũ 6.6

11 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Minén ó o ɓúí pio yà-kéní mí dòn lá wi síi, á wó wó kùera zon le buii yi ho Sabaa zon, ó o so máa líi lén wo le?»

12 A ɓio ó o nùpue ɓio jùhũ màhá wi po a pio há. A ɓún wa làndá yi, á nùpue dà à wé tentemu làa nùpue ho Sabaa zon.»

13 ɓún mɔn, ó o Yeesu yèrèmáa bía là a nù: «Hóoní ũ bàhó.» O o nù hoonía mí bàhó, á ho dèenía wan ðin làa hĩa so ɓio.

14 A ɓa *Farizíewa wà ló, á ɓio ɓa à wé á à yíráa o Yeesu á à ɓúe lé ɓún ɓa lée wee wãaní wán.

O Yeesu lé le Dónbeenĩ ton-sá na le mɔn léra

15 ɓio ó o Yeesu zūna mu, ó o ló ɓin wà. A ɓa minka zãamáa bò a yi. O o wéera ɓa vánvárowà ɓúenɓúen na wi ɓin,

16 ká a màhá henía mu nɔn ɓa yi le ɓa yí bá mí ɓio na nùpua yi.

17 Mu wó kà síi, bèra a na ò o ji-cúa fεero *Ezayii ɓioní na kà à jii sí.

18 Le le Dónbeenĩ bía:

«Yia kà lé í ton-sá na á í mɔn léra,
yia á í bò í tàká wán.

Í síi wan o ɓio yi.

Í ì liiní í Hácírí o wán,

o ò bue í cítii ɓio á à na hã síiwà yi.

19 O làa nùpue máa wãaní.

O máa wãamaka ɓio.

Ba máa jí a sã ɓonfúaa yi.

20 Le nàaninle na jumaa

ó o máa khé máa día.

A le fɔntání na wee hí

ó o mún máa ɓúe.

O ò ɓua mítén kà síi,

fúaa ɓio ó o térénló ɓio yòó có ló,

21 á hã sǐwà búenbúen màhã à dé mí sǐa wo yi.»‡

O Yeesu pànká á yí ló Satāni cǐn
(Maaki 3.22-30; Luki 11.14-23)

22 Ba buan o nǐi búii buararáa o Yeesu cǐn ò o cǐná wi o yi, ó o lé o muíi á mún yí dà máa bío. Ó o Yeesu wέera a, ó o nǐi dèenía fá á wee bío, á mún wee mi.

23 A 6a zǎamáa wó coon mu bío yi, á 6a wee bío: «Yìà kà màhã lé o *Daviide Za lée?»

24 Ká bío 6a *Farizíewa ná mu, á 6a wee bío: «O nǐi na kà á wee na 6a cǐnáwa lén bíà 6a wi yi là a *Bεlezebuule pànká, yǐa lé 6a cǐnáwa nǐhũso.»

25 Ká a Yeesu màhã zǔna 6a yilera, ó o bíà nǎn 6a yi: «Kǒhú lée kǒhú na nùpua wee fi mín yi á à fi ì vé. Lóhó lée lóhó, tàà zǐi lée zǐi na nùpua wee fi mín yi á nǐhú á à búe.

26 Ká bío ó o *Satāni te ó o wee bíni na se o wee fi lè mítén. A bíà bío sǎ a yi nǐhú so máa búe le?

27 «Mí wee bío le í wee na 6a cǐnáwa lé bío ó o Bεlezebuule wee na mu bàn pànká mi. Ká lé bún mu wóráa, á yǐa bèn wee na ho pànká minén nùpua yi à 6a na lè 6a cǐnáwa lé o yén? Bíà làa mia lée dà-kéní bán mí bεere yàá wee zéeni le mi bío yí bon.

28 Ká le Dónbeení Hácírí lé ðio wee na ho pànká ínén yi, à í na lè 6a cǐnáwa, se bún wee zéeni le le *Dónbeení béeni á dèenía búeé bó mia.

29 «Nìi woon yí dà máa zo pànká 6anso zii á máa zoó khuii o nǐi bío, ká a yí can o pànká 6anso mu yí vó. Ká a màhã can wo vó, ó o zoó khuii bío wi o zii búenbúen.

‡ 12:21 Mi loń Ezayii vǔahú 42.1-4

³⁰ «Yia yí wi làa mi, se wón wee fi làa mi. A yia mún yí máa séení mi ho vá kúeemínwánló yi, se wón wee saawaní.

³¹ Lé bǔn nǎn á ĩ wee bío mu na mia: Ba nùpua bè-kora na 6a wó búenbúen lè hã bín-kora na 6a bía búenbúen, á bǐo khíi sén ñ díá á à na 6a yi. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yi, wón 6a khíi máa sén bǐo máa díá.

³² Yia bía le bín-kohó o *Nùpue Za dǎní yi, wón 6a à sén ñ díá á à na yi. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yi, wón 6a khíi máa sén máa díá máa na yi, hàrí ho zuia.»

*Le vǐndèè semu wé zǔrĩ hã bǐa na le wee ha yi
(Luki 6.43-45)*

³³ «Hen ká le vǐndèè se, à le bǐa wé sí. Ká le vǐndèè yí se, à le bǐa máa wé sí. Le vǐndèè semu wé zǔ hã bǐa na lé wee ha yi.

³⁴ Díhioni yén! Bǐo mi yí se, á mi dà à wé kaka á à bǐoráa mu bǐo na se. O nùpue bǐo na wi o síi yi, bǔn lé bǐo ó o wee wé bío.

³⁵ O nùpue na se wón wee wé bío hã bín-tentewà, lé bǐo á bǐo wi o síi yi se. Ká yia yí se wón wee wé bío hã bín-kora lé bǐo á bǐo wi o síi yi yí se.

³⁶ Le ĩ mǐ ho tǔiá na mia: Le Dónbeení cítíi fí nònzoñ, á hã bín-conconwà na 6a nùpua bía á 6a à zéení nǔhǔ.

³⁷ Lé bǐo á ũ ĩi-cúa lé hǐa 6a à dǐn wán á à fínáa le cítíi á à zǔrínáa ká ũ téréna, tàá ká ũ yí téréna.»

*Ba le o Yeesu wé yéréké bǐo búí à mi mi
(Maaki 8.11-12; Luki 11.29-32)*

³⁸ A ho *làndá bǐo zéenílowa lè 6a *Farizíewa nùwá yen búí wáa bía nǎn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa wi à ũ wé bǐo búí à wa mi.»

39 Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ho zuia nùpua na yí se, na wee bíní le Dónbeení món à wé mu bèkora, á wee cà à ɓa mi yéréké bío. Εε ká ɓa máa mi yéréké bío ɓúí ká mu yínɔn le *Dónbeení ɓi-cúa fεero Zonaasi bío. §

40 Mu bon. O Zonaasi wó hã wizooní bío tɪn lè mí tɪnɔnna bío tɪn o ceza píohó yi. Lé ká síí ó o Nùpue Za mún khií wéráa hã wizooní bío tɪn lè hã tɪnɔnna bío tɪn ho tá yi.

41 Ho Niniivesa yèrémáa mí yilera lè mí wárá, lé bío ɓa ɓá a Zonaasi bióní. A yíá wi minén tɪahú, wón bío ɓúhú wi po a Zonaasi. Lé bɪn nɔn á le Dónbeení cítíí fí nɔnzɔn, á ho Niniivesa mu á à híní ì dɪn ho lɔnbío nùpua yahó, á à kooní ɓa yi.

42 O bée hãa na hía wi ho Saba kóhú ɓúhú wán á hía ló lùe na dání nà yi làa sòobée, á ɓueé ɓá a *Salomɔn bè-zúminí bióní.* A yíá wi minén tɪahú, wón bío ɓúhú wi po a Salomɔn. Lé bɪn nɔn á le Dónbeení cítíí fí nɔnzɔn, ó o bée hãa mu á à híní ì dɪn ho lɔnbío nùpua yahó á à kooní ɓa yi.

*Bío ó o cɪná wee bíní ɓuee zɔrda yíá ó o lá ló yi
(Luki 11.24-26)*

43 «Hen ká a cɪná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ò o vaa hée vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keení á à vún yi ká a máa yí ho. Ká a hía cà san,

44 ò o bío mí yi: «Í ì bíní ì va hen na á í ló yi.» Ká a bíníá van bɪn ò o vaa yí ho lahó mu mí káamáa ká ho sàara, á wíokaa sesese.

§ 12:39 Zonaasi: O bío bía le Dónbeení páníí kɪnle vúahú na ɓa le Zonaasi vúahú yi. * 12:42 Mí loŕ Bá-zàwa nín-yání vúahú (1 Rois) 10.1-13; Wizooní bè-wénia cúa-ɓun níí vúahú (2 Chroniques) 9.1-12

⁴⁵ Ká a mən mu, ò o bini vaa fé ba cináwa bùaa hènun na bèn jii po arén, à ba páani buee zoo kɛɛní cìcàkà ho lahó mu yi. Ká mu wó kà, à wón nùpue so bïo wíoka yáa poń bïo mu fù karáa. Lé làa bñn sii á ho lònbiò nùpua na yí se bïo khii wéráa.»

*O Yeesu bän nu lè bän zàwa lé ba yén?
(Maaki 3.31-35; Luki 8.19-21)*

⁴⁶ O Yeesu wee bío lè ba zãamáa, à bñn à bän nu lè bän zàwa bueé dñn. Ba léé dñn ho khũuhũ, á wi ba bío làa wo.

⁴⁷ O o búii bía là a Yeesu: «Loń. Mìn nu lè mìn zàwa léé dñn ho khũuhũ á wi ba bío làa fo.»

⁴⁸ O o Yeesu bía lè bänso: «Wàn nu lé o yén? A wàn zàwa lé ba yén?»

⁴⁹ Bñn món ó o dá mí nii mí nĩ-kenínia yi ò o bía. «Mí loń. Wàn nu lè wàn zàwa wi hen.

⁵⁰ Lé bïo á yia wee wé wàn Maá na wi ho wáyai sii bïo, wón lé wàn za, lè wàn hínló, lè wàn nu.»

13

*O diro wahiire
(Maaki 4.1-9; Luki 8.4-8)*

¹ Bñn zoń ó o Yeesu hínən le zii yi ló, à wà vaá kará ho vñ-beeni jii, á wee kàrán ba nùpua.

² Ba minka zãamáa kíńia wo yi, ó o wó san zon ho woohũ á zoó kará, à ba zãamáa bán dñn mu jumu jii.

³ O wee wà hã wáhio à kàránnáa ba nùpua làa bïo cèrɛɛ. O bía: «Nii búii ló van mí mǎhũ yi, á wà vaá dé mí bè-dà.

⁴ Bïo ó o wee dé mu á mu búii lion ho wǎhũ nĩsání, á ba jínzàwa sèekaa bñn vã.

⁵ Mu búii lion ho búaaahó na le tñní wi wán ká le yí lí, á mu dèenía ló, lé bïo le tñní yí boo bñn.

⁶ Bïo le wii ná lè mí sòobéε, á ho dínló na ló wíníwíní á hon, lé bïo ho naní yí vá yí lion.

⁷ Mu búí lion hen na há kíkara bia héra yi, á mu ló, á hñn kíkara so hñnən yòó pà mu.

⁸ Mu búí bñn lion ho tá na se yi, á mu ló, á yòó han mí bia. Há búí yú khímàni khímàni, há búí yú búará-tñn tñn, há búí yú bóní làa píru píru.»

⁹ O Yeesu pá bñnia bía bò mu wán: «Yia wi ò o jí bïo, á wón jí bïo bía sese.»

*Lée webio nən ó o Yeesu wee wàrá há wàhio
(Maaki 4.10-12; Luki 8.9-10)*

¹⁰ O o ñ-kenínia vá bueé bó a yi, á wee tùa wo yi. «Lée webio nən fo wee wàrá há wàhio na ba yi?»

¹¹ O o Yeesu bía nən ba yi: «Le Dónbeenñ wó á le béenñ bïo na sà yi á mi yú zūna, à ba ñ-vio yí zūna mu.

¹² Lé bïo á yia bïo wi á ba khii bñn yòó bè mu búí wán á à na a yi, ó o bïo á à wé boo. Ká yia dèε búí mía, wón á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mi cón á ba pá à fé.

¹³ Lé bñn nən á ï wee wàrá há wàhio na ba yi. Ba wee loñ coon, ká ba yí máa mi. Ba wee jí mu bïo ká ba yí máa bua mu à zūñ kúará.

¹⁴ Lé kà sii á le *Dónbeenñ jì-cúa fεero *Ezayii bïo na ó o bía ba dñn yi á jii sùráa. O bía bïo kà:

«Mi khii wee jí mu bïo

ká mi máa zūñ mu kúará.

Mi khii wé è loñ coon

ká mi máa mi hàrí dèε.

¹⁵ Mu ñpomu na kà bènñ bñnbúra.

Ba tun mí jikōnna,

á muunía mí yïo.

Ba yí wi à ba mi bïo.

Ba mún yí wi à 6a jí bïo.

Ba yí wi à 6a zǔn mu bïo

à yèrè má buen ínén Dónbeenĩ cǔn à ĩ wεé 6a.*

¹⁶ «Èε ká minén bán júná sí. Mi yïo wee mi, á jikǔnna mún wee jí mu bïo.

¹⁷ Le ĩ mĩ ho tǔiá na mia: Le Dónbeenĩ jì-cúa fεerowà cèrèε lè 6a nùpua búì na térénnà á síà hĩa vá à 6a mi bïo minén wee mi, à 6a yí mǎn mu. Ba síà hĩa vá à 6a jí bïo minén wee jí, à 6a yí jǎ mu.

*O Yeesu zéentá o ðĩro wàhiire kúarà
(Maaki 4.13-20; Luki 8.11-15)*

¹⁸ «Mi wǎa jí yĩa wee dé mu bè-dà wàhiire kúarà.

¹⁹ Bĩa wee jí le *Dónbeenĩ béenĩ bïo á 6a yí zǔ mu kúarà á ka lè ho wǎhũ nĩsǎní na mu bè-dà lion yi. O *Satāni wee 6uee lén mu 6a síà yi.

²⁰ Ba búì ka lòn 6úaahó. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à tà le yi fùafùà, à zǎmaka le bïo yi.

²¹ Ká 6a màhá yí máa díà à le zo 6a. Ba wee tà le bïo ho pǎahũ na cǐnú yi mí dòn. Ká le lònbee, tàà ho kúarà lénló yú 6a le Dónbeenĩ bíonĩ bïo yi, à 6a ðèení pĩ le Dónbeenĩ bïo.

²² Ba búì ka lè ho tá na hǎ kíkara bia héra yi á mu bè-dà lion yi. Ba jǎ le Dónbeenĩ bíonĩ, ká ho ðímíjǎ bïo yilera, lè ho nǎfòró poni na wee khà 6a nùpua, á wee hè le bíonĩ mu, à le máa wé bïo 6a yi.

²³ Ba búì 6èn ka lè ho tá na se bïo, na mu bè-dà lion yi. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à zǔn le kúarà, á 6a 6èn wee ha hǎ bia. Ba búì khĩmàni khĩmàni, 6a búì búarà-tǐn tǐn, 6a búì 6óní làa píru píru.»

Le jí-kohó wàhiire

* **13:15** Mi lorĩ Ezayii vǎahũ 6.9-10

24 O Yeesu bíníà wà le wàhiire búí nɔn ɓa yi: «Ho wáayi béenì bïo ɓonmín làa bïo kà: Nii búí dó mu bè-dà tente mí mɔhù yi.

25 A ho tɪnàahù búí ká ɓa nùpua ɓúenɓúen dūma, ó o n̄i mu zúkúso ɓuara, á ɓueé dó le jíní bia ho mɔhù mu yi, ò o bíníà wà.

26 Pãahù na ho ðɪnló ló á yòó wee te yi, á le jíní mún líí ló.

27 A ho mɔhù ɓànsò ton-sáwá bía nɔn wo yi: «Núhùso, fo yí dó mu bè-dà tente ũ mɔhù yi le? A le jíní ɓèn ló wen b̄n.»

28 Ó o bía nɔn ɓa yi: «Lé í zúkúso wó mu.» Ó o ton-sáwá bía: «Fo wi à wa vaa deε le jíní mu le?»

29 A ho mɔhù ɓànsò bía nɔn ɓa yi: «Bùéé. Mi díà, lé bïo ká mi le mi ì deε le jíní ká mi yí wó sese á mi ì deε le á à léé lè ho ðɪnló.

30 Mi díà le mu pání dā fúaa ho ðɪnló láró pãahù. Hón pãahù so yi, ká í bío ò na ɓa ton-sáwá na à lá ho ðɪnló yi le ɓa deε le jíní vé, à kúia lè mí kúnkúwá à c̄í. B̄n m̄n à ɓa màhã lá ho ðɪnló kúee í nání yi.»

Ho mútáàdè bεere lè le ja-fini wàhio

(Maaki 4.30-34; Luki 13.18-19)

31 O Yeesu tɪn bíníà wà le wàhiire búí nɔn ɓa yi: «*Le Dónbeenì béenì bïo ɓonmín lè ho mútáàdè bεere na ó o n̄i búí vaá dù mí mɔhù yi.

32 Lé ka c̄ínú po hã bia na ká ɓúenɓúen. Ká le màhã ló, à le dā poñ ho zen-ɓuahó bè-vànii ɓúenɓúen, à wé mí v̄ɪndè-kùure, à ɓa jínzàwa wé ɓuee tá mí lenna lakara wán.»

(Luki 13.20-21)

33 O Yeesu bíníà wà le wàhi-veere búí nɔn ɓa yi: «Ho wáayi béenì bïo ɓonmín lè le ja-fini na ó o hãa

6úi zúnzúio kúaa mu dũmu kiloowa 6óní làa hònú yi á khan bàrá á mu ló.»

O Yeesu wee wà hã wàhio á zéenínda mu biowa yara

(Maaki 4.33-34)

³⁴ Bún búen6úen ó o Yeesu wee wà lè hã wàhio à na 6a zãamãa yi. O hĩa yí maa wé kàrán 6a ká a yí wà wàhio. O hĩa wee wé kà sii,

³⁵ bèra a na à le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεero bĩo na ó o bía à jii sí:

«ĩ khii wé è bío làa ba
lè hã wàhio.

Mu bĩo na sà yi

hàrí ho ðímíjńá jũhũ 6úεεníi

á ĩ khii zéení yara làa ba.»†

O Yeesu zéenia le jĩ-kohó wàhiire kúará

³⁶ Bún món ó o Yeesu wà vaá zon le zĩi yi ò o día 6a zãamãa. O o ñĩ-kenínia wà zon o cón, á zoó bía làa wo: «Le jíní na ló ho mǎhũ yi wàhiire kúará á ũ zéení làa wεn.»

³⁷ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Yĩa wee dé mu bè-dà tente lé o *Nùpue Za.

³⁸ Ká ho mǎhũ lé ho ðímíjńá. Mu bè-dà tente lé bĩa bĩo sã le Dónbeenĩ béεní yi. Ká le jĩ-kohó lé bĩa bĩo sã o *Satāni yi.

³⁹ O zúkúso na dó le jĩ-kohó bia lé o Satāni. Ho ðĩnló láró wee zéení ho ðímíjńá véró bĩo. Ká 6a ton-sáwá na wee lá ho ðĩnló lé le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà.

⁴⁰ Bĩo 6a wee dεεráa le jíní à kúee ho dǎhũ yi, lé bún 6àn sii mu khii wéráa ho ðímíjńá véró pǎahũ.

† 13:35 Mi lorĩ Lení vũahũ (Psaumes) 78.2

⁴¹ O Nùpue Za khíi tonka mí wáayi tonkarowà, á 6a 6ueé lén bĩa wee khà bĩa ká dé mu bè-kora wéró yi, làa bĩa wee wé mu bè-kora.

⁴² Ba khíi kúee 6a ho dǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véé wi yi, á 6a à wá bǐn.

⁴³ Ká bĩa térénna bán á à ɲuiíka lè le wii bio sii mín Maá Dónbeení béeñí yi. Yia wi ò o ɲí bǐo, à 6ànso ɲí bǐo bía sese.

Ho nǎfòró na sǎnkaa lè ho lóró wǎhio

⁴⁴ «Ho wáayi béeñí bǐo 6onmín lè mu bè-sení 6úí na 6a lú ho mǎhǔ yi. O o 6úí zǔna mu dǎní vaá khéra á bǐnía sǎ vaá lú. O sǐi wan wan, á vaá yèéra bǐo wi o cǎn 6úen6úen, ò o 6ueé yà ho mǎhǔ mu.

⁴⁵ «Ho wáayi béeñí bǐo 6onmín là a duanlo 6úí na wee cà ho lóró na yàwá here.

⁴⁶ Bǐo ó o yú ho 6úí na yàwá here, ó o vaá yèéra bǐo wi o cǎn 6úen6úen, ò o yà ho lóró mu.

Ho zùán wǎhiire

⁴⁷ «Ho wáayi béeñí bǐo pá bǐnía 6onmín lè ho zùán na 6a wee lèe dé ho muhǔ yi à vǐnǎa 6a cewà lè mí sǐwà.

⁴⁸ Ká ho sǔ, à 6a ce-pawà vá ho léráa mu ɲumu ɲii, à lée keení ká 6a hueeka 6a. A bĩa se 6a wee kúee mí sǎkíwá yi, ká bĩa yí se bán 6a wee kúia.

⁴⁹ Lé bǐn bán sii khíi wé ho dǐmíɲá véró pǎahǔ. Le Dónbeení wáayi tonkarowà á 6ueé lén bĩa yí térénna bĩa térénna tǎahǔ,

⁵⁰ á à kúee ho dǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véé wi yi, á 6a à wá bǐn.»

⁵¹ Bǐn mǎn ó o Yeesu tùara 6a yi: «Bìo kà 6úen6úen mi zǔ kúará le?» A 6a le úuu.

52 O o Yeesu wáa bía nɔn ɔa yi: «*Làndá bïo zéénílo lée làndá bïo zéénílo na kenía mítén á zǔ ho wáayi béenǐ bïo nǔhǔ á ka lòn zǐi bǎnso búí na nǎfòró á mu bè-fla lè mu bè-kǐa wi yi.»

*Ho Nazarεete lóhósa yí tà a Yeesu bïo
(Maaki 6.1-6; Luki 4.16-30)*

53 Bïo ó o Yeesu wà hǎn wàhio so wó, ó o ló bǐn,
54 á wà van ho lóhó na ó o dǎn yi. O wà vaá wee kàrán ɔa nùpua ɔa *zúífùwa kàránló zíní yi. A ɔa nùpua na wi bǐn búenbúen wó coon á ɔa wee bío: «Bún bè-zǔnǐmǐnǐ so ó o yú wen? O wó kaka wee wéráa mu yéréké bïowa na kà?

55 Yínǎnǐ o búen-khèero te mí za le? A bǎn nu yínǎnǐ o Mari le? O Zaaki là a Zozεefu là a Simɔn là a Zude so yínǎnǐ bǎn zàwa le?

56 A bǎn hǐnni so làa wen yí wi mín wán hen le? A lé wen ó o yú hón pànká so búenbúen yi?»

57 Lé bǐn bïo yi á ɔa yí wi à ɔa dé mí sǐa wo yi. O o Yeesu wáa bía nɔn ɔa yi: «Le *Dónbeenǐ nǐ-cúa fεero wé yí le kǎnbii hǎ lùà búenbúen yi. Ká ɔa lóhósa lè bǎn kùrú zǐi nùpua bǎn máa wé kǎnbi o.»

58 O Yeesu yí dànná yí wó yéréké bïo cèrèε bǐn lé bïo ɔa sǐadéro wo yi fòora.

14

*O Zǎn Batiisi búeró
(Maaki 6.14-29; Luki 9.7-9)*

¹ Mu pǎahǔ ó o *Heroode* na wi ho Kalilee kǎhǔ nǔhǔ wán á ná bïo ɔa wee bío o Yeesu dǎnǐ yi.

* 14:1 O Heroode mu lé yǐa ɔa wee ve làa Heroode Antipaasi.

² O o bía nòn mí mónsa na làa wo páanía wi yi: «O nùpue mu na kà lé o Zãn bínía vèera. Lé bñn nòn ó o dà wee wéráa mu yéréké biowa.»

³⁻⁴ Mu bon. O Heroode hĩa nòn le jii le 6a wĩi o Zãn. A 6a wĩira a can dó ho kàsó yi. O Heroode wó mu lé bño ó o Zãn bía nòn wo yi le o lá yí ko ò o fé mín za Filiipu 6àn hĩa Herodiade à ya.

⁵ O Heroode lá wi ò o 6úe o Zãn ká a màhã zãna 6a zãmáa lé bño 6a 6úen6úen wee leéka le o Zãn lé le *Dónbeenĩ ji-cúa fεero.

⁶ Εε ká a Heroode teró wizonle sãnú díró yi, ó o Herodiade hĩnló yon bĩa 6a von yahó. O o Heroode mu sũ wan mu yi,

⁷ ó o báa le ká a hĩnzoró mu flora bño na mí cñn á mí ì na mu wo yi.

⁸ O o hĩnzoró vaá bía mu nòn mín nu yi, á 6àn nu le o bío le o Zãn Batiisi jũhũ lé hĩa à 6a dé ho len6uen yi à na a yi.

⁹ Bño ó o hĩnzoró 6ueé bía mu, ó o bée sãnía tò mu bño yi. Ká bño ó o báa bĩa ó o von yahó, ó o nòn le jii le 6a wé mu na a yi.

¹⁰ O o tonkaa o 6úi le o va ho kàsó yi à vaa kúii o Zãn Batiisi jũhũ.

¹¹ A 6a vaá kúio ho dó ho len6uen yi 6ueé nòn o hĩnzoró yi ó o buan vaá nòn mín nu yi.

¹² O o Zãn mu ñi-kenínia 6ueé lá a nùna, à 6a wà vaá bía bño mu wóráa á nòn o Yeesu yi.

*O Yeesu dñinla 6a minka zãmáa
(Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zãn 6.1-14)*

¹³ Bño ó o Yeesu já bño wó kà, ó o zon ho woohũ wà, á wi ò orén mí dòn va ho lahó 6úi na á nùpue mía yi. Ká 6a nùpua màhã zũna mu. A 6a lóka hã lórá yi á vará mu jumu jii bò a Yeesu yi.

14 Pãahũ na ó o zoó ló ho woohũ yi, ó o mɔn ɓa minka zãamãa. A ɓa màkàrí buan wo yi, ó o búakãa wee wɛé ɓa vãnvárowà na wi ɓa tãahũ.

15 Bïo ho ziihũ dãn, ó o ñi-kenínia wà ɓueé ɓó a yi, á bía nɔn wo yi: «Le wii tò, à ho lahó na kà á bïo búii mún mía yi. Bío le ɓa nùpua lén va hã lórá yi, à vaa yí mu bïo yà dí.»

16 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ba varó bïn jùhũ mía. Minén miten na mu bè-dínii ɓa yi.»

17 A ɓa bía nɔn wo yi: «Bïo wi wa cɔn hen, léé búurú bi-zàwa bïo hònú làa cezàwa bùaa jùn.»

18 O o Yeesu bía: «Mi ɓua mu ɓuennãa.»

19 O o bía nɔn ɓa zãamãa yi le ɓa líi keení le jíní wán. O o fó ho búurú bïo hònú lè ɓa cezàwa bùaa jùn, ò o hóníá mí yahó ho wáayi, ò o dó le Dónbeenĩ bárakà, ò o cɛɛkaa ho búurú nɔn mí ñi-kenínia yi. A bán fó sankaa nɔn ɓa zãamãa yi.

20 A ɓa búenbúen dú sù. A bïo dú ká ɓa khuiira á mu sú hã sàkiwá píru jùn.

21 Bïa búenbúen na dú mu, á ɓa báawa mí dòn á à yí ho muaaseé hònú síi, ká ɓa hãawa lè ɓa háyúwá níi ló.

*O Yeesu wee varãka mu jumu wán
(Maaki 6.45-52; Zãn 6.16-21)*

22 Bũn mɔn, ó o Yeesu dɛnía kíkãa mí ñi-kenínia yi le ɓa zo ho woohũ dí mí yahó khí ho vũ-beenĩ mɔn ká mínén ñ na ho wãhũ ɓa zãamãa yi á ɓa à ɓoka.

23 Bïo ó o wó bũn vó, ó o wà yòora le ɓúee wán mí dòn, á yòó wee wé mí fioró á ho tá hũn yú bïn.

24 Bũn pãahũ à ho woohũ vá zon mu jumu yi, á ho pinpi-beenĩ hĩnɔn wee và lè mí pànká á wee lá mu jumu ɓuee hénka lè ho woohũ.

25 Hã tá-tíá yi, ó o Yeesu zoó wee varáka mu ñumu wán á mà mí ñi-kenínia.

26 Bïo 6a mən wo ò o wee varáka mu ñumu wán, á 6a zãna dàkhíina, á 6a wee bío: «O léé ñi-hónbóní.» A 6a wee wãamaka.

27 O o Yeesu dèenía bía kà síi nən 6a yi: «Mi hení mí sía, mu lé ínén, mi yí zón bïo.»

28 O o Piere wãa bía nən wo yi: «Núhũso, ká mu lé fo bïo bon, ù bío le í varáka mu ñumu wán à buen ù cón.»

29 O o Yeesu bía nən wo yi: «Buen!» O o Piere ló wee varáka mu ñumu wán á wee va a Yeesu cón.

30 Ká bïo ó o mən bïo ho pinpiró wee wéráa ó o zãna. A bïo ó o wà lí lí mu ñumu yi, ó o wãamaa: «Núhũso fení mi.» 31 O o Yeesu dèenía dá mí ñi cãna a, ò o bía nən wo yi: «Û síidéro fòora. Léé webio nən á fo titikaarãa?»

32 Bïo 6a mí nùwã ñun yòó zon ho woohú yi, á ho pinpiró dñ.

33 A 6a ñi-kenínia na wi ho woohú yi á fará mí nən kóñúná wán o Yeesu yahó, á 6a bía nən wo yi: «Fo bènñín lé le Dónbeení Za bïo bon.»

*O Yeesu wéera 6a vánvárowà búi
(Maaki 6.53-56)*

34 Bïo 6a kãa ho vū-beení khíi dñn ho Zenεzarεete kōhú,

35 á 6a nùpua na wi bñn zūna a Yeesu, á 6a bía a buenló bïo nən bña sùarãkaa bñn búenbúen yi. A 6a buan 6a vánvárowà búenbúen buararãa o cón.

36 A 6a wee fio wo le o díá le 6a pá wãa yí o dà-zínii ñi-kání túii yi. A bña búenbúen na wee yí le túii yi á wee wa.

15

O Yeesu lè 6a Farizíewa wee wǎani (Maaki 7.1-13)

¹ Ba *Farizíewa 6úi lè ho *lándá bïo zéenílowa 6úi ló ho Zeruzalεemu yi 6uara a Yeesu cǎn á 6ueé tùara a yi:

² «Lée webio nǎn á ù nǎ-kenínia yí máa wé bïo á wán maáwà bò nǎn wɛn le wa wé wé? Ba yí máa sεε mí níní à bè yi díráa làa bïo mu koráa.»

³ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Lée webio nǎn á minén 6èn yí máa wé bïo le Dónbeení henía nǎn mia, à mi bò mi kùrú kàránló yi?

⁴ Le Dónbeení bía bïo kà: «Kǎnbi mǎn maá lè mǎn nu»* le mún bía: «Yí bía khon mǎn maá tàá mǎn nu dǎní yi, wón ko làa 6úéró.»†

⁵ Ká minén wee kàrán 6a nùpua le ká a 6úi 6àn maá lè 6àn nu ó o bía bïo kà nǎn yi: «Bïo á ï ko à ï na à séení làa fo á ï hǎn lè le Dónbeení,»

⁶ se wón 6ànso màkóo mía ò o séení mǎn maá. Mi wee pí le Dónbeení bíoní kà síi à wé le làa bè-kǎamáa ká mi bè mi kùrú kàránló yi.

⁷ Mi yí mǎn miten na le? Yaa o *Ezayii tǔiá sí mi wán pǎahú na ó o fεera le *Dónbeení jì-cúa na kà mi dǎní yi:

⁸ «Ba nùpua na kà wee 6ùaaní mi lè mí jìní ká 6a yiwa yi á 6a khèra làa mi.

⁹ Le 6ùaaní na 6a wee na mi jùhú mía.

Lé bïo 6a nùpua lándáwá lé hǎa 6a wee kàrán làa mǎn.‡»

* 15:4 Mi loí Léro vǎahú (Exode) 20.12; Lándá zéeníló (Deutéronome) vǎahú 5.16 † 15:4 Mi loí Léro vǎahú (Exode) 21.17 ‡ 15:9 Mi loí Ezayii vǎahú 29.13

*Bïo wee tí o nùpue
(Maaki 7.14-23)*

¹⁰ Bún món ó o Yeesu von 6a zâamáa á bía nòn 6a yi: «Mí jí bïo kà à zūrú kúará.

¹¹ Bïo wee zo a nùpue jii yí máa tíí wo. Hã bioní na wee lé là a nùpue jii, hǎn lé hǎa wee tíí wo.»

¹² O o Yeesu nǐ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á bía nòn wo yi: «Fo zū le ũ bioní mu á vá 6a *Farizíewa yi le?»

¹³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bè-fánii léé bè-fánii na á ĩ Maá na wi ho wáayi á yí fá, á khii dεε á à kúia.

¹⁴ Mí díá 6a. Ba lé 6a muiiwà na tò 6a muiiwà bŭaa wán. Ká a muui tò mí ninza muui bŭini wán, á 6a à páaní vaá zo ho kǎhŭ.»

¹⁵ O o Piere wáa bía nòn wo yi: «Zéení le wáhiire mu kúará làa wεn.»

¹⁶ O o Yeesu bía nòn wo yi «Éee! Lé minén pá dŭn yí zū mu bïowa yara le?

¹⁷ Mu bïo búenbúen na wee zo a nùpue jii, à lii zo a píohó yi, bún ó o wee bŭnǐ léé ní kúia.

¹⁸ εε ká hã bioní na ó o wee bío lè mí jii, á wee lé o sŭi yi, hǎn lé hǎa wee tíí o nùpue.

¹⁹ Mu bon. Hã yile-kora wee lé le sŭi yi. Lé bún te le nǐ-6úee, lè ho hǎ-fénló lè ho bá-fénló lè mí sŭiwà, lè ho kǎnló, làa bïo yí bon bioró o nùpue jii, lè 6a nùpua yènnáa yáaró.

²⁰ Bún bïowa so lé bío wee tíí o nùpue, ká ho dí le hã níni na yí sεera, bún yí máa tíí nùpue.»

*O sŭi veere hǎa na tà a Yeesu yi bïo
(Maaki 7.24-30)*

²¹ Bún món ó o Yeesu ló bŭn wà, á van ho kǎhŭ 6úi na sàaráa ho Tiire lè ho Sidǎn lórá yi.

22 A ho Kanan kōhū hāa búí na wi ho kōhū mu yi, á wà buara a cón, á bueé wee bío pǎnpǎn kà síi: «Núhūso, *Daviide Za, màkàrí mií. Í hínló á cíná búí wi yi á wee beé o lò làa sòobéε.»

23 O o Yeesu yí dó mí jii wo yi. O o nǐ-kenínia vá bueé bó a yi, á wee bío làa wo: «O hāa mu na bò wá mǎn wee wāamaka féεε á ũ bío le o bíní.»

24 O o Yeesu bía: «O *Isirayεele nǐpomu na ka lòn pia na vúnun lé bán ba tonkaa mi bío yi.»

25 O o hāa yáá wāa wà bueé líí fàrá mí nǎnkópúná wán o Yeesu yahó, ò o bía: «Núhūso, séení mi.»

26 O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Mu yí se à ba lá ba háyónzàwa dínló à yénní kúia na ba booní yi.»

27 O o hāa bía nǎn wo yi: «Núhūso, bún bon. Εε ká ba booní wee wé sèeka ho dínló na wee kùenka líí kúia mín so tá à dí.»

28 O o Yeesu wāa bía nǎn o hāa mu yi: «Fo bènṭín dó ũ síi mií làa sòobéε.» Mu ù wé làa bío fo lonnáa mu. O o hínló dèeníá wan bún wán.

*O Yeesu wéera ba vǎnvárowà cèrèε
(Maaki 7.31)*

29 Bún mǎn ó o Yeesu ló hón lahó so yi á van ho Kalilee vū-beení jii, á vaá yòora le búee wán yòó kará.

30 A ba minka zāamāa buara a cón lè ba lóní, lè ba muiiwà, làa bǐa sǎnía bío búí mía bǐn, lè ba bekewà, lè ba vǎnvárowà cèrèε búí. Ba bueé bàráka ba o Yeesu tá, ó o wéera ba.

31 Bío ba zāamāa mǎn à ba bekewà na lá yí dà máa bío á wee bío, á mǎn à bǐa sǎnía bío búí lá mía bǐn á wan, á mǎn à bǐa lá lé ba lóní wee varáka sese, á mǎn à bǐa lá lé ba muiiwà á wee mi, á mu wó ba

coon dàkhíina, á ba wee òuaaní o *Isirayele bân Dónbeenĩ yèni.

*O Yeesu bînia diinia ba minka zâamâa
(Maaki 8.1-10)*

³² O Yeesu von mí nî-kenínia á bía nòn ba yi: «Ba nùpua na kà màkàrí òuan miĩ. Bïo kà lé ba wizooní tîin ká ba wi làa mi, á ba bè-dínii wâa vó. I yí wi à ï díá ba à ba òo ká ba yí yú bïo yí dú. Lé bïo ba dà vaá lé è lùiorá ho wõhũ wán lé le hîni.»

³³ O o nî-kenínia tûara a yi: «Wa à yí mu bè-dínii wen le dùure na kà yi á à na bán minka zâamâa so yi?»

³⁴ O o Yeesu tûara ba yi: «Lée búurú bïo yèn wi mi cón?» A ba bía nòn wo yi: «Lée búurú bïo hènun làa cezàwa bùaa yèn búí.»

³⁵ O o Yeesu wâa bía nòn ba zâamâa yi le ba lii kɛɛní,

³⁶ ò o fó ho búurú bïo hènun lè ba cezàwa, ò o dó le Dónbeenĩ bārākà, ò o cèekaa mu nòn mí nî-kenínia yi á bán sankaa nòn ba zâamâa yi.

³⁷ Ba búenbúen dú sù, ó o nî-kenínia khuiira bïo ká, á mu sú hã sàkiwá bïo hènun.

³⁸ Bïa búenbúen na dú mu, á ba báawa mí dòn á à yí muaaseé náa síi, ká ba háawa lè ba háyúwá níi ló.

³⁹ Bún món ó o Yeesu nòn ho wõhũ ba zâamâa yi le ba òoka, ò o zon ho woohũ mí dòn á van ho Makadan kõhũ.

16

*Ba wi ò o Yeesu wé yéréké bïo
(Maaki 8.11-13; Luki 12.54-56)*

¹ Ba *Farizíεwa lè 6a *Sadusíεwa wi à 6a khūaa o Yeesu nii yi, á 6a vá buée bó a Yeesu yi á bía nɔn wo yi le o wé yéréké bío búí na wee zéeni le o dànló ló le Dónbeenĩ cón.

² O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Hen ká le wii líí wee zo, á ho wáayi mùia, à mi le ho tá hĩa wé se.

³ Ká le yĩnbii bùirii, ká ho wáayi mùiamu á dó mí yuumu, à mi le ho vlohó á à buen. Ká mi wee loń ho wáayi à zũrnáa bío a à wé, á lée webio nɔn á bío wee zéeni bío wee wé bío ká wán á mi yí zũ?

⁴ Ho zuia núpua na yí se, na wee bĩní le Dónbeenĩ món à wé mu bè-kora wee cà à 6a mi yéréké bío. εε ká 6a máa mi yéréké bío búí ká mu yínɔn le *Dónbeenĩ ni-cúa fεero Zonaasi bío.* » Bũn món ó o wà ò o díá 6a.

*Ba Farizíεwa lè 6a Sadusíεwa bío
(Maaki 8.14-21)*

⁵ Bío 6a nĩ-kenínia wee khí lè ho vũ-beeni món o Yeesu cón, á 6a nɔnsáa yí buan ho búurú.

⁶ O o Yeesu wáa bía làa ba: «Mi pa miten 6a *Farizíεwa lè 6a *Sadusíεwa bío yi. Ba bío 6onmín lè le ja-fini.»

⁷ O o nĩ-kenínia wee bío làa mín: «O wee bío ká síi lé bío wa yí buan ho búurú.»

⁸ O o Yeesu zũna bío 6a wee bío, ó o tũara 6a yi: «Lée webio nɔn mi wee bíoráa le lé bío mi yí buan ho búurú? Mi siadéro miĩ 6èntĩn fòora.

⁹ Mi pá dĩn yí máa jí mu bío à zũn mu kúará le? Ho búurú bío hònú na á ï cèekaa nɔn 6a báawa muaaseé hònú yi, lè hã sàkíwá na mi khuiira bío ká kúaa yi nii á mi nɔnsáa bío yi le?

* 16:4 Mi loń Matiye vūahđ 12.39

10 A ho búurú bïo hènun na á ï cèekaa nòn 6a báawa muaaseé náa yi, lè há sàkíwá na mi khuiira bïo ká kúaa yi nìí á mi nònsáa bïo yi le?

11 A lée webio nòn á mi le mu lé ho búurú bïo á ï wee bío? Mi pa miten 6a Farizíewa lè 6a Sadusíewa na bïo ka lòn ña-fini bïo yi.»

12 O o ñi-kenínia màhá wáa zūna le o lá yí bía le 6a pa miten le ña-fini na 6a wee wé lè ho búurú bïo yi, ká lé 6a Farizíewa lè 6a Sadusíewa kàránló na 6a wee na ó o le 6a pa miten bïo yi.

*O Piere bía le o Yeesu lé yía le Dónbeenĩ mòn léra
(Maaki 8.27-30; Luki 9.18-21)*

13 O Yeesu wà van ho kòhú na sùaràa là a Filiipu ló-fáranii na 6a le *Sezaaree yi. O o tùara mí ñi-kenínia yi: «Ba nùpua wee bío webio o *Nùpue Za dání yi?»

14 A 6a bía nòn wo yi: «Ba 6úi le fo lé o Zān Batiisi. Ba 6úi le fo lé o *Elii. Ba 6úi yàà 6èn le fo lé o Zeremii, tàá le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero 6úi.»

15 O o Yeesu tùara 6a yi: «Minén cón á ï 6èn lée wée?»

16 O o Simòn Piere bía nòn wo yi: «Fo lé o *Krista, le Dónbeenĩ na wi fεεε Za.»

17 O o Yeesu wáa bía nòn wo yi: «Zān za Simòn, ũ ñúhú sí. Mu yínón nùpue zéénia ho tũíá poni na kà làa fo. Lé wàn Maá na wi ho wáayi á zéénia mu làa fo.

18 A ñén 6èn ñ bío bïo ká á à na foñ: Fo lé o Piere bün kúará le huee. A lé dén huee so á ï fàrá ï kuure wán, á hàrí mu húmú máa dàní bïo 6úi máa wé làa de.

19 Ho wáayi béeñi won-zàwa á ï ñ na foñ. Bïo lée bïo na á fo khíi wé pá bïo ho tá wán, á le Dónbeenĩ

mún n̄ pí mu b̄io ho wáayi. A b̄io na fo khíi wé tà b̄io ho tá wán, á le Dónbeen̄i mún n̄ tà mu b̄io ho wáayi.»

²⁰ O o Yeesu wáa henía mu n̄on mí n̄i-kenínia yi le 6a yí bío le mí lé o Krista.

*O Yeesu wee b̄io mi húmú lè mi vèeró b̄io
(Maaki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)*

²¹ A lá b̄un̄ j̄ii wán, ó o Yeesu búakáa wee bío b̄io kà wéréwéré lè mí n̄i-kenínia: «Í ko à í va ho Zeruzalεmu, à lò vaa be b̄in̄ làa sòobéε 6a *n̄i-kía, lè 6a yankarowà j̄únása lè ho *làndá b̄io zéenílowa níi yi. Ba à búe mi, ká h̄a wizooni t̄in zon̄ á í ì vèe.»

²² O o Piere wáa fó a 6a vá ló, ò o wee bío: «Ébé! Nuh̄iso, b̄un̄ máa wé làa fo. Le Dónbeen̄i á à k̄an̄i fo mu yi.»

²³ Ká a Yeesu màh̄a yèrèmaa bíá n̄on wo yi: «Vá lé í n̄isán̄i lè ũ *Satāni b̄ion̄i. Fo wee b̄umaka í tonló. Ũ yilera yín̄on̄ Dónbeen̄i yilera. H̄a lé 6a n̄upua yilera.»

²⁴ B̄un̄ món̄ ó o Yeesu bíá n̄on mí n̄i-kenínia yi: «Yia wi ò o bè mī, à 6ànso khíi mí kùrú s̄ii b̄io wéró yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pí à bèráa mī.

²⁵ Lé bío á yia wi ò o k̄an̄i mí mukān̄i wón̄ á à v̄in̄i le. Ká yia màh̄a tà le mí ì v̄in̄i le ín̄én̄ bío yi, wón̄ á à yí le.

²⁶ O n̄upue lá yú ho d̄im̄j̄á b̄io 6úen̄6úen̄, ò o khon le mukān̄i binbir̄i yi, se lé ho c̄un̄ú yén̄ á 6ànso yú? O n̄upue lá khon le mukān̄i binbir̄i yi, ó o so dà à na bío 6úí á à b̄in̄i ì yiraa le le?

²⁷ Mu bon. O *N̄upue Za khíi 6uen̄ mín̄ Maá cùkú been̄i yi lè mí wáayi tonkarowà, á 6ueé sàán̄i 6a n̄upua n̄i-kén̄i kén̄i yi, á à héha làa bío 6a wó.

28 Le í mĩ ho tũíá na mia: Ba nùwā yēn zàwa búí na wi bía hen t̄ahú máa hí ká 6a yí m̄n o Nùpue Za 6uenlò lè mí béenì.»

17

*O Yeesu minikaa le búee wán
(Maaki 9.2-9; Luki 9.28-36)*

¹ Wizooní b̄io h̄ez̄in b̄un m̄n, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Z̄an na ló o Zaaki 6̄an za á yòoraráa le búee búí na d̄sn wán. B̄io 6a yòó wi b̄in mí dòn,

² ó o Yeesu minikaa 6a ȳo yi, á yahó wee j̄uúka lè le wii b̄io síi, á s̄i-z̄inia ka p̄uiap̄uia lòn khoomu.

³ A 6a n̄i-kenínia le mí ì loí, á 6a m̄n o *M̄oyiize là a *Elii* à 6a d̄in wee tà h̄ã láakáwá là a Yeesu.

⁴ O o Piere wáa bía n̄n o Yeesu yi: «Núh̄uso, mu wó se á wa wi hen. Ká fo tà á ì tá h̄ã bùkú zàwa b̄io t̄in. Únén dà-kéní, o M̄oyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ⁵ B̄io ó o wee b̄io, à b̄un le dùndúure búí na wee j̄uúka á yòó ló líí pon 6a yi. A mu t̄amu búí s̄ã j̄á le dùndúure mu yi: «Ȳia kà lé í Za na á ì b̄ò í taká wán. O b̄io sí m̄i. Mi wé jí a c̄sn.»

⁶ B̄io ó o n̄i-kenínia j̄á mu t̄amu mu s̄ã, á 6a z̄nkaa dàkh̄ina, á líí búrá mí yara ho tá yi.

⁷ O o Yeesu 6ueé 6ó 6a yi, á b̄ò mí níí 6a wán, ò o bía: «Mi líi h̄iní. Mi yí z̄n b̄io.»

⁸ A 6a wáa h̄onía mí yara á 6a yí m̄n nùpue ká yín̄n o Yeesu mí dòn.

⁹ B̄io 6a ló le búee wán wee líi, ó o Yeesu henía b̄io kà n̄n 6a yi: «B̄io mi m̄n kà à mi yí b̄io le nùpue jí fúaa o *Nùpue Za h̄urun á v̄era ló 6a n̄i-hía t̄ahú.»

(Maaki 9.10-13)

* 17:3 Mi loí Luki v̄uahú 9.31

10 Ó o ñi-kenínia tùara a yi: «Lée webio nòn ho *làndá bïo zéenílowa le o Elii ko ò o ßuen ho yahó?»†

11 Ó o bía nòn ßa yi: «Mu bon. O Elii ko ò o ßuen vé, à ßuee kúee mu bïowa ßúenßúen mí lara yi.

12 Le í bío mu na mia: O Elii mu yáá ßuara vó. Ká ßa nùpua màhá yí zūna le lé orén. A ßa wó a làa bïo ßa sía vá yi. Lé bñn sii ßa mún ñ beéráa o Nùpue Za lò.»

13 Ó o ñi-kenínia wáa zūna le lé o Zān Batiisi ó o wee bío bïo.

*O Yeesu wéera a háyónza na le dándàhioní wi yi
(Maaki 9.14-29; Luki 9.37-43a)*

14 Bïo ßa líí dñn hen na ßa zāamáa wi yi, ó o ñii ßúii vá ßueé ßó a Yeesu yi á líí fárá mí nònkòjúná wán o yahó, ò o bía:

15 «Nì-kàránlo, loñ í za màkàrí yi. Le dándàhioní wi o yi. Le wee beé o lò. Pònna cèrèe le wee lá a dé ho dōhú tàá mu ñumu yi.

16 A ñ buan wo ßuararáa ũ ñi-kenínia cñn, ká ßa màhá yí dàrina yí wéera a.»

17 Ó o Yeesu wāamaa: «Éee! Mi zuia nùpua ßèntñn yí máa dé mí sía le Dónbeení yi bïo bon, á mi mún yí máa jí hàrí dèe. Mi wee leéka le í keení làa mia á wé è kàrán mia fúuu le? Mi ßua a háyónza mu ßuennáa.»

18 Bïo ßa ßuara làa wo, ó o Yeesu nàmakaa o cíná yi, ó o ló. Ó o háyónza dèeníá wan mí lahó yi.

19 Bñn món ó o Yeesu wà. Ó o ñi-kenínia wà waá ßó a yi à ßa tùara a yi: «Lée webio nòn á warén yí dàrina yí ñonnáa o cíná mu.»

† 17:10 Mi loñ Malasii vūahú 3.23

²⁰ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Lé bïo mi slidéro mïi ka cïnú dàkhïina. Le ï mï ho tũíá na mia: Hen ká mi sladéro mïi na khúekhúe lè ho mútáàdè bεεre bïo á mi yáá pá lá tà le mïi wé làa bïo, á mi lá dà à bïo ò na le búee na kà yi le le lé ho lahó na le wi yi, à va lòn-veere, á mu ù wé. Bïo woon á mi lá máa wé è wé máa sa.

²¹ [εε ká mu màhá lé ho fioró lè le jii liró mí don lé bïo dà à ɓa a cïná na kà bàn sii á à lén.]»

O Yeesu wlokaa wee bïo mí húmú lè mí vèeró bïo (Maaki 9.30-32; Luki 9.43-45)

²² Wizonle búí ká a Yeesu lè mí nï-kenínia búenbúen páanía wi ho Kalilee kōhú yi, ó o bía nɔn ɓa yi: «O *Nùpue Za á ɓa à dé ɓa nùpua níní yi.

²³ Ba à búe o, ká mu wizooní tïn zon ò ò vèe.» A ɓa nï-kenínia yilera yáara làa sòobεε.

Le Dónbeení zï-beení lànπό cāló bïo

²⁴ O Yeesu lè mí nï-kenínia wà van ho *Kapεεnyuumu lóhó. A le *Dónbeení zï-beení *lànπό féwá wà ɓueé ɓó a Piere yi à ɓa tùara a yi: «Mí nï-kàránlo so wee sàání le Dónbeení zï-beení lànπό le?»

²⁵ O o Piere bía: «Ūuu o wee sàání ho.» Pàahú na ó o Piere wà vaá zo le zii na ó o Yeesu wi yi, ó o Yeesu dèεnía wee tùa wo yi: «Simɔn, lée wée ko ò o wé sàání ho lànπό lè mí síiwà à na ho dímíjá na kà bá-zàwa yi? Fo wee leéka webio mu dání yi? Lé ho kōhú nùpua mí bεεre lée tàá lé bïa ɓa funnáa á dàrina?» O o Piere le lé bïa ɓa dàrina.

²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Àwa, bún wee zéení le ho kōhú nùpua yí ko ɓa wé sàání ho lànπό.

²⁷ εε ká wa màhá máa lùnka ɓa nùpua mu yilera. Lén lii ho vū-beení yi, à lii ɓa le ce-híni. O o nín-yání ceza na fo ò ví à ũ lén à lée hén jii, á fo ò yí le

wén-hǎnló le yi na dà warén wa nùwǎ jùn làn-pó á à sàání. A ù wǎa 6ua dén à ù va 6a cǎn vaa sàání wa làn-pó.»

18

Lée wée po bǎa ká

(Maaki 9.33-37; Luki 9.46-48)

¹ Hón pǎahǔ so yi, ó o Yeesu nǐ-kenínia wà 6ueé 6ó a yi, á 6a wee túa wo yi: «Yǎa bǐo jǔhǔ wi po bǎa ká le Dónbeenǐ béeǐ yi lé o yén.»

² O o Yeesu von o háyónza 6ueé dǐnǎa 6a yahó,

³ ò o bǎa: «Le ǐ mǐ ho túiá na mia: Hen ká mi yǐ yèrémáa á yǐ ka lè 6a háyúwá bǐo síi, á mi máa zo le *Dónbeenǐ béeǐ yi.

⁴ Yǎa bǐo jǔhǔ wi po bǎa ká le Dónbeenǐ béeǐ yi lé yǎa wee líini míten à wé là a háyónza na kà bǐo síi.

⁵ Yǎa 6uan háyónza 6úi na ka làa yǎa kà bǐo síi sese, se mu lé ǐnén ǐ beere á 6anso 6uan sese.

Mu bè-kohó wéró yǐ se

(Maaki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ «Ba háyúwá na dó mí sía miǐ nǐ-kéní á nùpue khà dó mu bè-kora wéró yi, se mu síaaní á 6a ca le hue-beenǐ 6anso fonle yi à lèe dé ho mu-beenǐ yi ò o líi lí.

⁷ Ho dǐmǐná á ho yéréké khǐi sá yi, lé bǐo á bǐo wee khà 6a nùpua dé mu bè-kora wéró yi á wi ho yi. Mu bon, mu lée bǐo na wéró máa khǐi ho yi. Εε ká yǎa níi wee bè mu, á ho yéréké khǐi sá yi.

⁸ Ká mu lé ù níi tàá ù zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ù kúio há lèe kúia. Fo zon le mukǎnǐ na máa vé lùe yi lè ù nín-kéní tàá lè ù zeñ-kéní, se mu

s̄aaaní b̄io 6a à lèe fo á à dé ho d̄sh̄ú na máa hí máa mi yi lè ũ níní mí b̄io ɲun tàá ũ zení mí b̄io ɲun.

⁹ Ká mu lé ũ yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ũ còkon le lèe díá. Fo zon le mukān̄í na máa vé lùe yi lè ũ yèn-kéní, se mu s̄aaaní b̄io 6a à lèe fo ò dé le *Dofiní d̄sh̄ú yi lè ũ ȳio mí b̄io ɲun.

O pio na v̄ɲun b̄inla yú wahiire
(Luki 15.3-7)

¹⁰ «Mi pa miten b̄io, à 6a háyúwá na kà n̄i-kéní ò o 6úi yí zuañ yi. Lé b̄io 6a háyúwá mu wáayi tonkarowà wi lè wàn Maá Dónbeen̄í f̄ééé.

¹¹ [O *Nùpue Za ɓuara wà ɓueé cà ɓ̄ia khèra lè le Dónbeen̄í á à fení.]

¹² Le í t̄ua mia. Hen ká a 6úi pia khīmàni lá wi s̄ii, ó o yà-kéní wó wó séra v̄ɲun, ó o so máa kúia 6a khīmàni yà-kéní mía na ká le ɓúee yi ká a máa cànká ȳia v̄ɲun le?

¹³ Le í b̄io mu na mia: Ká a h̄ia yú a, ó o s̄ii á à wa wa a b̄io yi á à poñ 6a khīmàni yà-kéní mía na yí v̄ɲun.

¹⁴ Lé làa b̄ɲn s̄ii á m̄ɲn Maá na wi ho wáayi mún yí wi à 6a háyúwá na kà n̄i-kéní à v̄í.

Ká m̄ɲn za 6úi wó khon làa fo

¹⁵ «Hen ká m̄ɲn za wó khon làa fo, à ũ vaa zéení a wékheró na a yi, ũnén làa wo mi nùwā ɲun mi dòn. Ká a tà, á mi ì b̄íní ì wé 6a zàwa.

¹⁶ Ká a p̄á, à ũ cà nùpue n̄i-kéní tàá nùwā ɲun dé ũ wán, à héha làa b̄io le Dónbeen̄í b̄ion̄í v̄ūah̄ú b̄iaráa mu: «Mu b̄io ɓúenɓúen á wa à lén ȳio 6a sééràsa nùwā ɲun tàá nùwā t̄in bè-b̄ionii wán.»*

* **18:16** Mi lorí Làndá zéeniló v̄ūah̄ú (Deutéronome) 19.15

17 Ká a pá pǎ le mí máa jí bán cǎn, à ù bío mu lè mǐn zàwa na kúaa mǐn wán. Ká a pá le mí máa jí bán cǎn, à ù wǎa wé o lòn làn-pó fé, tàá nǐ-veere búí na yí zǔ Dónbeenǐ.

18 Le ǐ mí ho tǔiá na mia: Bǐo lée bǐo na mi khií wé pǎ bǐo ho tá wán, á le Dónbeenǐ mún ò pǐ mu bǐo ho wáayi. Á bǐo lée bǐo na á mi khií wé tà bǐo ho tá wán, á le Dónbeenǐ mún ò tà mu bǐo ho wáayi.

Mi wé bunbua flo

19 «Le ǐ mún bío mu na mia. Hen ká nùwǎ òun búí wé ló mi tǎhǔ á bunbuaa flora bǐo lée bǐo ho tá wán, á wán Maá na wǐ ho wáayi á à na mu ǎa yí.

20 Mu bon, hen na á nùwǎ òun tàá nùwǎ tǐn kúaa mǐn wán yí ǐ yèni yí, se ǐ wǐ ǎa tǎhǔ.»

O ton-sá na pǎ ho séndiaró bǐo

21 O o Piere wǎa vá bueé ǎo a Yeesu yí ò o tùara a yí: «Núhǔso, ká wán za wee wé khe làa mi fέεε, á ǐ ko à ǐ sén día na a yí cúa-yen? Lée cúa-hèñun lée?»

22 O o Yeesu le bùéé. «ǐ yí bía le cúa-hèñun mí dòn. ǐ le búará-tǐn làa pírú pírú cúa-hèñun.

23 Lé bǔn nòn á ǐ ò tée ho wáayi béenǐ làa bǐo kà: Bέε búí le mí ò càtí mí kení na wǐ mí ton-sáwá yí.

24 Bǐo ó o búakáa wee càtí hǎ, á ǎa buan o búí buararáa, à le wárí na ó o ko o ò wǐ mí òuhǔso yí á boo dàkhína.

25 O nǐi mu yí dà le máa wǐ. Á ǎa òuhǔso nòn le òii le ǎa wǎa yέé wo ò o wé o wobá-nǐi, à yέé bán háa, là a zàwa, làa bǐo wǐ o cǎn búenbúen, à màhá wínáa le kee.

26 O o ton-sá mu líí fára mí nònkópúná wán mí òuhǔso yahó ò o wee yanka a: «Sabéré ù ò ǐ yí. ǐ ò wǐ le kee mu búenbúen.»

²⁷ A 6a n̄uh̄so zūna a màkàrí, ó o séra mu día n̄on wo yí ò o le o lén.

²⁸ «Ó o ton-sá mu wà lée sã mí ninza búí yahó ò orén kee 6èn wi wón yi. Le lée wén-hãani khímàni. O o wĩira mí ninza mu tun k̀nlè ò o wee bío: «Í wárí na wi foñ á ù wí.»

²⁹ A 6a ninza mu líí búrá à tá, á wee yanka a kà: «Sábéré ù n̄i ù yi. I ù wí le kee mu.»

³⁰ Ká a màhã pã, ò o vaá dó a ho kàsó yi á pannáa o kee wíló.

³¹ B̄io 6a ton-sáwá na ká m̄on b̄io wó, á mu vá 6a yi làa sòobéε. A 6a wà vaá lá mu búenbúen fεera n̄on mí n̄uh̄so yi.

³² A 6a n̄uh̄so von o ton-sá mu á bueé bíá n̄on yi: «Yí kohó 6ànso yén! Unén á ï séra b̄io díá lé b̄io fo yankaa mi.

³³ Fo 6èn mún lá ko à ù zūn̄ mi ninza màkàrí làa b̄io á ínén zūnanáa à ù màkàrí.»

³⁴ Ba n̄uh̄so s̄i cã dakhíina, ó o le 6a 6ua a ton-sá mu vaa dé ho kàsó yi à pa le kee na wi o yi búenbúen wí véro.»

³⁵ B̄in m̄on ó o Yeesu b̄inía bíá: «Lé kà síi á wàn Maá na wi ho wáayi á khíi wé làa mia, ká mi yí máa tà sén díá na m̄in zàwa lè m̄in hínni yi lè mi sía búenbúen.»

19

B̄io ó o Yeesu bíá mu yaamu fáaró d̄ání yi (Maaki 10.1-12)

¹ B̄io ó o Yeesu kàrána 6a n̄upua kà síi vó, ó o ló ho Kalilee k̄sh̄ yi á wà khú ho *Zudee k̄sh̄ s̄n-kéní na wi ho Zurud̄en muh̄ m̄on.

² N̄upua c̄èr̄ε n̄on o m̄on khú b̄in lè mí vánvárowà, ó o wééra 6a.

³ A 6a *Farizíεwa búí wí 6a khūaa o Yeesu ɲii yi, á 6a wà 6ueé 6ó a yi, à 6a tùara a yi: «Wa làndá yi, ká nùpue 6àn hǎa dá wó khon làa wo, á níi so nòn wo yi ò o dèení ɲa a le?»

⁴ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mi so yí kàráanna bío kà yí mòn le Dónbeení bíoní vūahú yi le? «Mu ɲúhú 6úεení, á le Dónbeení léra a báa á léra a hǎa.»*

⁵ Lé bún nòn ó o báa á à díá mín maá lè mín nu, ká à léé lè mín hǎa. A 6a mí nùwǎ ɲun á à wé sǎnía dà-kéní.†

⁶ Ba wǎa yí nòn nùwǎ ɲun, 6a lée ní-kéní. Bío le Dónbeení cèéra mín yi à nùpue yí fáa.»

⁷ A 6a *Farizíεwa bía nòn wo yi: «Lée webio nòn ó o Mɔyiize bíarǎa le ká báa le mí ì ɲa mín hǎa, o ò wé mu yaamu fáaró vūahú na a yi?»‡

⁸ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «O Mɔyiize nòn le níi le mi dà a ɲa mi hǎnání, lé bío mi yí máa ɲí dèε. Εε ká mu ɲúhú 6úεení á mu lá yí ka kà síi.

⁹ Le í bío mu na mia: Báa na díá mín hǎa à 6àn hǎa mu ɲòn yí fó báa, ò o kún fó hǎ-veere yan, se wón lée hǎ-fé.»

¹⁰ O o Yeesu ní-kenínia bía nòn wo yi: «Ká mu lé kà síi ó o báa ko ò o 6uarǎa miten mín hǎa dǎní yi, ká nùpue wǎa yí yan se mu sǎaaní.»

¹¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Hón kàránló so na ká á báawa 6úen6úen yí dà máa tà yi. Bío le Dónbeení nòn mu pánká yi, bán mí dòn lé bío dà à tà mu yi.

¹² Bío wee hè 6a báawa búí à 6a máa ya á síiwà boo. Ba búí wee te ká 6a báamu húrun. Ba búí lé

* **19:4** Mi loí Bío ɲúhú 6úεení vūahú (Genèse) 1.27; 5.2 † **19:5** Mi loí Bío ɲúhú 6úεení vūahú (Genèse) 2.24 ‡ **19:7** Làndá zéeníló vūahú (Deutéronome) 24.1

6a nùpua 6ó 6a bámu. Ba 6úi 6èn wee pí mu há-yaamu ho wáayi béenĩ bïo yi. Yia dà hón kàránló so á à tà yi, à wón tà ho yi.»

*O Yeesu dúbuua 6a háyúwá yi
(Maaki 10.13-16; Luki 18.15-17)*

¹³ Nùpua 6úi 6uan 6a háyúwá 6uararáa o Yeesu cón le o bè mí níní 6a wán, ò o fio na 6a yi. O o ñi-kenínia wee zá làa ba.

¹⁴ O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «Mi día 6a háyúwá le 6a 6uen í cón. Mi yí hè 6a. Lé bïo ho wáayi béenĩ bïo sã bía ka là 6a bïo síi yi.»

¹⁵ O o Yeesu wáa bò mí níní 6a wán. Bún món ó o ló hón lahó so yi wà.

*Ho náfòró là le Dónbeenĩ béenĩ bïo
(Maaki 10.17-31; Luki 18.18-30)*

¹⁶ Yïo 6ueé tí, à nùpue 6úi vaá vá 6ueé 6ó a Yeesu yi, á tùara a yi: «Ñi-kàránlo, lée webio á ï ko à ï wé ká mu se à yíráa le mukāñĩ binbirĩ na máa vé?»

¹⁷ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Lée webio nòn á fo wee tùaráa miĩ là mu bïo na se bïo? Le Dónbeenĩ mí dòn lé ðio se. Ká fo wi à ù yí le mukāñĩ binbirĩ na máa vé, à le Dónbeenĩ bióní na le henía bïo à ù bè yi.»

¹⁸ O o ñi tùara: «Hón lé há bióní yén?» O o Yeesu bía: «Yí 6úe nùpue. Yí wé há-fénló tàá bá-fénló. Yí ñuua bïo. Yí fi sabéré mi ninza jii.

¹⁹ Kànbi mĩn maá là mĩn nu. Wañ mi ninza làa bïo á fo waráa ũten bïo síi.» §

§ 19:19 Mí loñ ho Léro vūahũ (Exode) 20.12-16; Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 5.16-20; Levii nùwá vūahũ (Lévitique) 19.18.

20 O o yàrónza bía nɔn o Yeesu yi: «Bún búenbúen á ï bò yi. Lé mu yén á ï pá bíníá ko à ï wé.»

21 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ká fo wi ù wé o nùpue na bïo jii sú, à ù lén vaa yèè bïo wi ù cón búenbúen, à na wárí ba ní-khenia yi, á fo khii yí ho nàfòró ho wáayi. Bún món à ù bíní búee bè mi.»

22 Bïo ó o yàrónza ná hén bióní so, ó o bíní wà ká a sáníá tò, lé bïo ó o ní bïo boo dà.

23 O o Yeesu bía nɔn mí ní-kenínia yi: «Le ï mí ho tũíá na mia: Ho nàfòró bànso zoró le *Dónbeení béeñí yi bènín do.

24 I pá à bíní ì bío bïo ká á à na mia: O cón-júmúkù zoró lè ho mísímí kshú á à wé wayi á à poñ o nàfòró bànso zoró le Dónbeení béeñí yi.»

25 Bïo ba ní-kenínia ná há bióní mu, á ba wó coon dàkhíina, á ba bía: «Éee! A yia wáa dà à fen lée wée?»

26 O o Yeesu yòó fá mí yïo ba yi ò o bía: «Ba nùpua cón á mu yí dà máa wé, èè ká le Dónbeení cón á bïo búenbúen dà wee wé.»

27 O o Piere wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Loñ, warén ló díá bïo lá wi wa cón búenbúen à wà bò foñ, á wa bïo khii wé kaka?»

28 O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Le ï mí ho tũíá na mia: Hen ká a *Nùpue Za khii kará mí cùkú beení kanmúiní wán ho dímíná finle yi, á minén píró jùn na bò mi á mún ñ keení ba bá-zàwa kanmúiní wán, á à cítíráa o *Isirayele zĩ-júná píró jùn.

29 A bía búenbúen na ló díá mí zíní, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè mín maáwà, lè mín nuwà, lè mí zàwa tàá mí manawà ínén bïo yi, bán khii yí mu bàn cúa-khímàni khímàni á mún ñ yí le mukāñí binbirí na máa vé.

30 Εε κά βια dú ho yahó hã làa na cá wán, á cèrèε khii wé 6a món-díwá. A bìa dú ho món hã làa na cá wán, á cèrèε khii wé 6a ya-díwá.

20

Ho èrészén v̄ns̄ia buahó v̄arowà wahiire

1 «Mi loń, ho wáayi béεńi b̄io ka làa b̄io ó o nii 6úi na èrészén v̄ns̄ia buahó wi á h̄ia wó. Wizonle 6úi ó o f̄era h̄in̄on ló le ȳinb̄ii b̄uir̄ii, á wà léε cà 6a v̄arowà á à kúee mí èrészén v̄ns̄ia buahó yi.

2 A 6a v̄arowà mu làa wo w̄ãanía tò le w̄én-h̄õnló dà-kéní na lé o n̄upue n̄i-kéní wizon-kùure sámú s̄aání wán, ó o le 6a w̄ãa vaa sá mí èrészén v̄ns̄ia buahó yi.

3 B̄un món ó o b̄in̄ia ló le ȳinb̄i-wi-bee yi, á léε yú 6a 6úi 6a n̄upua f̄em̄inló lahó yi à 6a yí máa wé d̄ε.

4 Ó o b̄ia n̄on 6a yi: «Minén mún lén vaa sá í èrészén v̄ns̄ia buahó yi, cá í na le wizon-kùure sámú s̄aání mi n̄i-kéní kéní yi.»

5 A bán wà van. B̄un món á ho m̄õh̄ũ 6̄anso t̄in b̄in̄ia ló cá le wii yòó f̄ará, á k̄un ló le wi-h̄áarè, á léε wó b̄io ó o wó kh̄iina 6̄an s̄ii.

6 Mu véenii ó o b̄in̄ia ló ho z̄ih̄ũ j̄ii, á t̄in léε yú 6a n̄upua 6úi ho f̄em̄inló lahó yi. Ó o t̄uara 6a yi: «Mi kará hen á tò le wii k̄ãamáa le we?»

7 A bán b̄ia n̄on wo yi: «Lé b̄io á n̄upue yí lá w̄en.» A ho m̄õh̄ũ 6̄anso b̄ia n̄on 6a yi: «Minén mún lén vaa sá í m̄õh̄ũ yi.»

8 «B̄io le wii tò, á ho m̄õh̄ũ 6̄anso b̄ia n̄on mi ton-sáwá j̄uh̄ũso yi le o ve 6a v̄arowà 6uee s̄aání yi. Le o 6úaká làa b̄ia 6uara ho món, à vaa véení làa b̄ia 6uara ho yahó.

⁹ A bĩa van ho mǎhũ yi ho zĩihũ á ɓuara. A ɓa lè mí nĩ-kéní kéní yú le wén-hǎani dà-kéní kéní.

¹⁰ A bĩa van ho mǎhũ yi ho yahó wee leéka le mínén ñ yí á à poŋ ɓa. Bĩo ɓa ɓuara, á ho mǎhũ ɓànsò mún nǎn le wén-hǎani dà-kéní kéní ɓa yi.

¹¹ Bĩo ɓa fó mí sàání, á ɓa sĩa yí wan le bĩo yi,

¹² á ɓa wee bío là a mǎhũ ɓànsò: «Bia kà sá ho zĩihũ jii mí dòn. A ù pá sàánia ɓa yi á mànía lè warén na tà le wizon-kùure sàmú lònbee yi le wiso-hádǎhũ yi.»

¹³ A ho mǎhũ ɓànsò bía nǎn ɓa vǎrowà mu nĩ-kéní yi: «Wàn bǎnlo, í yí tò ù wán. Wa so fù yí wǎanía yí tò le wén-hǎnló dà-kéní wán le wizon-kùure sàmú bĩo yi le?»

¹⁴ Awa, fé ù wǎrí ù lén. Yĩa ɓuara ho món á ï mún wi à ï sàání yi à màní lè ùnén.

¹⁵ Inén lé yĩa te í wǎrí. Ká í le í wé le làa bĩo na, á ï ï wé. Tàá lé bĩo á ï wó mu sǎamu lé bǎn wee vá foŋ le?»

¹⁶ O o Yeesu bĩnia bĩa bò mu wán: «Ba món-díwá khii wé ɓa ya-díwá, á ɓa ya-díwá khii wé ɓa món-díwá.»

O Yeesu wiokaa wee bio mi húmú lè mí vèeró bio (Maaki 10.32-34; Luki 18.31-34)

¹⁷ Bĩo ó o Yeesu wee va ho Zeruzalɛmu, ó o fó mí nĩ-kenínia píru jún mí jii yi, á wee bíoráa làa bĩo kà ká ɓa wi ho wǎhũ wán varákaa wà:

¹⁸ «Mí loŋ, wa wee yò ho Zeruzalɛmu. Lé bǎn ó o *Nùpue Za ɓa à dé le *Dónbeenĩ yankarowà júnása lè ho *làndá bĩo zéenílowa ní yi. Ba à síní a jùhũ á à ɓúe.

¹⁹ Ba à na a bĩa yí zũ le Dónbeenĩ yi á ɓa à zùarika yi, á à ha a lè hǎ làbàaní. Bǎn món, á ɓa à ɓúee wo

ho *kùrùwá wán o ò hí. Ká mu wizooní t̄in zoñ o ò vèe.»

*Bïo ó o Zaaki là a Zān b̄an nu flora a Yeesu c̄sn
(Maaki 10.35-45; Luki 22.25-27)*

²⁰ O Zebedee b̄an h̄aa lè mí zàwa nùwã òun wà bueé b̄o a Yeesu yi, ó o h̄aa mu líí f̄ará mí n̄onk̄oòj̄uná wán o yahó, á wi ò o fio b̄io búí o c̄sn.

²¹ O o Yeesu b̄ia n̄on wo yi: «Lée webio á ù màkoo wi yi?» O o b̄ia: «Dé ù òii na m̄i le í zàwa nùwã òun na kà ò o ñi-kéní khíí keí ù n̄in-t̄iání, ká a ñi-kéní keí ù n̄in-káahó* ù b̄éni yi.»

²² O o Yeesu b̄ia n̄on ba yi: «B̄io mi wee fio mi yí z̄ú. Le lònbee na á ì ì lá b̄an síi á mi so dà à lá le?» A b̄a le ùuu le mí dà mu.

²³ O o Yeesu b̄ia n̄on ba yi: «Mu bon, mi lò á à be. Ká ínén màh̄á yí dà máa b̄io wéréwéré le lé yia ká á à keení í n̄in-t̄iání tàá í n̄in-káahó. H̄ón lùà so b̄io s̄a b̄ia á wán Maá wíokaa h̄a k̄aráa yi.»

²⁴ B̄io ba ñi-kenínia nùwã píru na ká òa mu, á ba sía c̄a ba nùwã òun mu yi làa s̄ob̄éé.

²⁵ O o Yeesu w̄aa von ba búenb̄uen á b̄ia n̄on yi: «Mi z̄ú le h̄a k̄ana òunása wee wé mí p̄anká b̄ia ba wi òuh̄ú yi wán. A b̄ia lé ba ñi-beera wee z̄éni làa b̄ia ká le mí po ba.

²⁶ Εε ká minén b̄io yí ko mu wé ká síi. Hen ká minén ñi-kéní búí wi ò o b̄io òuh̄ú wé poñ b̄ia ká, ó o ko ò o wé ba ton-sá.

²⁷ Ká minén ñi-kéní búí wi ò o dí b̄ia ká yahó, á b̄anso ko ò o wé mi wobá-ñi.

²⁸ Lé ká síi ó o *Nùpue Za b̄io k̄aráa. O yí buara à ba sá na a yi. O buara wà bueé sá á à na ba nùpua yi,

* **20:21** N̄in-t̄iání làa n̄in-káahó: Mu wee z̄éni le h̄ón lara b̄io òun so lé h̄a b̄io òuh̄ú wi.

á mún ñ na mí mukāñi á à lénnáa 6a nùpua cèrèè júná.»

*O Yeesu héra 6a muiiwà nùwã jun yïo
(Maaki 10.46-52; Luki 18.35-43)*

²⁹ Bïo 6a ló ho Zerikoo lóhó yi, á 6a zãamá-kúiii bò a Yeesu yi.

³⁰ Mu wee wé à muiiwà nùwã jun 6úi kará ho wãhũ nĩsání, á já à 6a le o Yeesu wee khíí. A 6a wee bío pónpón: «Núhũso, *Daviide Za, màkárí wɛn!»

³¹ A 6a zãamáa wee zá làa ba le 6a wé tété. A 6a yáá wãa wíokaa wee bío pónpón: «Núhũso, Daviide Za, màkárí wɛn!»

³² O o Yeesu dñ ò o von 6a tùara yi: «Lée webio á mi wi à ñ wé na mia?»

³³ A 6a bía: «Núhũso, wé le wa yïo à wé mi.»

³⁴ A 6a màkárí 6uan o Yeesu yi, ó o dñ 6a yïo lè mí níní. Mí lahó yi á 6a yïo dɛnía wee mi, á 6a bò a Yeesu yi.

21

*O Yeesu zoró ho Zeruzalɛmu lóhó yi
(Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zán 12.12-19)*

¹ O Yeesu lè mí ñĩ-kenínia vaá sùaráa ho Zeruzalɛmu yi. Bïo 6a wi le 6úee na 6a le Oliivewa vĩnsia 6úee wán, ho Betefazee lóhó jii, ó o fèra tonkaa mí ñĩ-kenínia nùwã jun á bía nɔn 6a yi:

² «Mí lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi. Mí vaa dɛnii bñ, á mi ì mi sũnpè-nu ká a can dñ lè mí za. Mí fee 6a 6úee na mi.»

³ Ká 6a tùara mia à mi bío le o Núhũso màkóo wi 6a yi, á 6a à dɛnì ì díá 6a mi ì lénnáa.

⁴ Bñ wó ká síi bèra a na le *Dónbeenì jì-cúa fɛero bíoní na ká à bïo wéráa.

5 «Mi bío na ho Sion lóhó n̄pomu yi:

«Loń, lé ũ bέε na bò o buen ũ c̄s̄n.

O wayi.

O yòora a s̄npè-nu

lè mí za.»*

6 A 6a n̄-kenínia wáa wà, á vaá wó bío ó o Yeesu le 6a wé.

7 Ba vaá 6uan o s̄npè-nu lè mí za 6uararáa, á bò mí kán6unwà 6a wán ó o Yeesu yòó kará wán.

8 Ba minka z̄amáa na bò a yi á 6a c̄èr̄εε wee bá mí kán6unwà ho w̄sh̄ũ wán o yahó. Ba 6úi lé h̄ã v̄ĩns̄ĩa v̄õnna 6a wee khé à bá.

9 Ba minka z̄amáa na varákaa dú a Yeesu yahó làa b̄ĩa bò a yi á wee bío p̄õnp̄õn:

«Le ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.

Le le Dónbeenĩ wé mu bè-tentewà làa ȳĩa bò o buen o N̄uh̄ũso yèni yi.

Le le Dónbeenĩ na wi ho wáayi à ho cùkú dé yi.»†

10 Bío ó o Yeesu vaá zon ho Zeruzalεemu, á ho n̄pomu 6úen6úen kánkáa. Ba wee tùaka mín yi: «Ȳĩa kà lée wée kà?»

11 A 6a n̄pua wee bío: «O lé o Yeesu, le *Dónbeenĩ j̄i-cúa fεero. O ló ho Kalilee k̄sh̄ũ lóhó na 6a le Nazareete yi.»

O Yeesu zon le Dónbeenĩ z̄i-beeni yi

(Maaki 11.15-19; Luki 19.45-48; Zán 2.13-16)

12 O Yeesu vaá zon le *Dónbeenĩ z̄i-beeni yi, á zoó j̄õn b̄ĩa wee ȳèé mu bío làa b̄ĩa wee yà mu b̄ĩn. Ba wén-pùarilowà tàbáriwa làa b̄ĩa wee ȳèé 6a 6ùaa6úunĩ kanmúinĩ ó o dónkaa kúaa,

* 21:5 Mi loń Zakari v̄ũah̄ũ 9.9
(Psaumes) 118.25-26

† 21:9 Mi loń Lení v̄ũah̄ũ

13 ò o bía nòn 6a yi: «Le Dónbeenĩ bionĩ vūahť bía bïo kà: † zii 6a wé è ve làa floró zii.»‡» O o bínía bía: «Á minén 6èn wó le lè 6a kònlowà lùe há?»§

14 Ba muiiwà lè 6a mùamúawà 6úi wà 6ueé 6ó a Yeesu yi, ó o wééra 6a.

15 A 6a yankarowà múnása lè ho *lándá bïo zéenílowa yiwa cá bïo 6a mòn ò o Yeesu wee wé mu yéréké bïowa bïo yi làa bïo 6a háyúwá wee bío pónpón kà síi bïo yi: «Ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.»

16 A 6a wáa bía nòn o Yeesu yi: «Fo wee jí bío 6a wee bío le?» O o Yeesu le: «Ūuu, í wee jí mu. Minén so yí kàrána bío kà le Dónbeenĩ bionĩ vūahť yi yí mòn le? †Fo wó, á hàrí 6a háyúwá lè 6a kúnkúzàwa wee khòoní fo.»*

17 Bún món ó o ló ho lóhó yi wà día 6a, á van ho Betanii lóhó vaá cáana bín.

*O Yeesu dánkánia le v̄nd̄εε na 6a le fikiyée
(Maaki 11.12-14, 20-25)*

18 Mu tá na lée t̄n ȳnbii, ká a Yeesu bínía bò o 6uen ho Zeruzalεmu, á le h̄ini dà a.

19 O o mòn le v̄nd̄εε 6úi na 6a le *fikiyée ho w̄shť n̄isání. O o wà vaá 6ó le yi, ká a màhá yí yú b̄ia le wán, lée v̄nna mí dòn. O o wáa bía nòn le yi: «Fo máa b̄iní máa ha b̄ia h̄úú.» A le v̄nd̄εε mu d̄εnía hon mí lahó yi. 20 Bïo ó o n̄i-kenínia mòn mu, á mu wó 6a coon. A 6a t̄ara a Yeesu yi: «Le v̄nd̄εε mu d̄εnía wó kaka honnáa ká?»

21 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le í m̄i ho t̄úia na mia: Hen ká mi dó mi s̄ia m̄i, á yí máa titika, á bío á í wó lè le v̄nd̄εε na kà b̄an síi á mi wé è wé. Ká mi mún

‡ 21:13 Mi loń Ezayii vūahť 56.7 § 21:13 Mi loń Zeremii vūahť

7.11 * 21:16 Mi loń Lení vūahť (Psaumes) 8.3

pá dà à bío ò na le búee na kà yi: «Hĩní hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beenĩ yi», á mu ù wé.

²² Ká mi dó mi sĩa miĩ, á bío búenbúen na mi wee fio le Dónbeenĩ c̄s̄n, á mi ì yí.»

O Yeesu pànká ló wen?

(Maaki 11.27-33; Luki 20.1-8)

²³ O Yeesu yòó zon le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi zoó wee kàrán ɓa nùpua. A ɓa yankarowà núnása lè ɓa *zúifùwa *nĩ-kíá wà ɓueé ɓó a yi, à ɓa tùara a yi: «Fo yú le níi wen wee wéráa bío kà? Lé wée nɔn mu wéró níi foñ?»

²⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ĩnén ɓèn mún ñ tùa mia làa bío dà-kení mí dòn. Ká mi zéenia mu, á ĩnén mún ñ zéeni yĩa nɔn le níi miĩ á ĩ wee wéráa bío kà.

²⁵ Yĩa tonkaa o Zán le o wé bátizé ɓa nùpua lée wée? Lé le Dónbeenĩ lée, tàá lé ɓa nùpua?» A ɓa ðĩn wee wãaní mún yi: «Ká wa le lé le Dónbeenĩ tonkaa wo, o ò bío le lée webio nɔn á wa yí tàráa o bío.

²⁶ Ká wa mún le lé ɓa nùpua tonkaa wo, á ɓa zãamãa máa díá wɛn. Lé bío ɓa búenbúen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeenĩ ni-cúa fɛɛro.»

²⁷ A ɓa wãa bía nɔn o Yeesu yi: «Wa yí zũ yĩa tonkaa wo.» O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Àwa, á ĩnén mún máa zéeni yĩa nɔn le níi miĩ á ĩ wee wéráa bío kà.»

Ba zàwa nùwã nɔn wãhiire

²⁸ O Yeesu pá bĩnía bía: «Mí ní bío kà: Níi ɓúi zàwa nùwã nɔn hĩa wi. O o von o nĩ-kení á bía nɔn yi: «I za, lén vaa và ho èrészén vĩnsĩa ɓuahó yi ho zuia.»

²⁹ O o le mí máa va. O o hĩa bĩnĩa lon mi yi, ó o wà van á vaá và.

³⁰ Bũn mǎn, ó o maá mu bĩa mu bĩo dà-kéní mu làa yĩa so. A wǎn le mí ì va, ò o màhǎ yí van.

³¹ Awa, 6a nùwǎ ɲun mu tʃahú, á lé o yén wó bĩo á bǎn maá lá wee cá?» A 6a bĩa: «Lé yĩa ó o bíaráa ho yahó.» O o Yeesu bĩa nǎn 6a yi: «Le ǐ mí ho tũíá na mia: Ba *lànǎpó féwá lè 6a hǎawa na wee yéé mítén á à zo le *Dónbeenĩ béenĩ yi á à dí mi yahó.

³² Lé bĩo ó o Zǎn Batiisi buara, á buée wee zéení ho wǎ-tente bĩo làa mia, á mi yí tà mu yi. Ká 6a lànǎpó féwá lè 6a hǎawa na wee yéé mítén bǎn tà mu yi. A bĩo mi yàá pá mǎn bũn, à mi pá yí yèrémáa mi yilera lè mi wǎrá, á yí tà a bĩo.»

*Ho èrészén vĩnsĩa buahó vàrowà wǎhiire
(Maaki 12.1-12; Luki 20.9-19)*

³³ «Mí wíoka ɲí wǎhiire búu: Mǎhú bǎnso búu hĩa fá ho èrészén vĩnsĩa mí mǎhú yi, á son ho dándá kĩnĩa yi. O o có ho kǎhú á wíokaa, hĩa ho èrészén wee ɲaa yi. O mún son o paro lùe. Bũn mǎn ó o wǎanĩa tò lè 6a nùpua búu na à và ho, ò orén wà van le khúii. ³⁴ Pǎahú na ho èrészén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sáwá le 6a va 6a nùpua mu cǎn le 6a khé bĩo bĩo sǎ mí yi à na.

³⁵ Ká 6a nùpua mu màhǎ vaá wíikaa 6a, á han o nĩ-kéní, á 6ó a ɲun níi so, á mún lèekaa o tĩn níi so lè hǎ huua 6ó.

³⁶ O o mǎhú bǎnso bĩnĩa tonkaa 6a ton-sáwá mu búu. Bǎn boo po bĩa lè ho yahó. Ká 6a nùpua mu màhǎ vaá wó bǎn làa bĩo 6a wó làa bĩa so.

³⁷ Mu véení, ó o tonkaa mí za, ò o wee leéka: «ǐ za wǎn 6a à kǎnbi.»

38 Ká bïo 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yia lua kà lé yia á ho mǎhú bïo khii sǐ yi. Mi wa 6úe o, á ho mǎhú bïo wáa à sǐ wɛn».

39 A 6a hínǎn wǐira a, á khèra léé 6ó díá.»

40 O o Yeesu tùara 6a yi: «Àwa, ká a mǎhú 6ànsò khii 6uara, ó o 6ueé wé 6a nùpua mu kaka?»

41 A 6a bía nǎn wo yi: «O máa cèè 6a bío máa díá. Ba nǐ-súmáa mu o ò 6úe, ká a cà nǐ-vio á à kúee mí mǎhú mu yi. O orén làa bán á à wáanǐ ì tè bío 6a khii na a yi wán, ho pǎahú na 6a dó nǎn mín yi.»

42 Bún mǎn, ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Mi dǐn yí kàráanna bío kà yí mǎn hùúu le Dónbeenǐ bíonǐ vǐahú yi le? «Le huee na 6a so-sowa fù pǎ díá lé dǐo hǐa 6uee 6uan ho soró dǐnǐa. Bío kà lé bío ó o Nùhúso Dónbeenǐ wó, mu léé bè-tente wa yèn-dǎnǐ yi.»†»

43 O Yeesu pá bǐnǐa bía: «Lé bún nǎn á ì ì bíoráa mu á à na mia. Le *Dónbeenǐ béenǐ á à fé mi cǎn á à na nǐ-vio yi, bǐa á à ha le béenǐ mu 6àn bia mí beere.

44 Yia lùwá le huee mu wán, á 6ànsò sǎnǐa á à yáa. Ká yia á le 6èn kùera lion wán, á 6ànsò á à fùfúuka.»

45 Bío 6a yankarowà júnása lè 6a *Farizǐewa já a Yeesu wǎhio na ó o wà, á 6a zǔna le lé 6arén ó o wee bío bío.

46 A 6a wáa wee cà bío 6a à wé wé á à 6úeráa wo, ká 6a màhǎ zǎna 6a zǎamáa na wee lá a Yeesu lè le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fɛero.

22

Mu yaamu sǎnú dǐnló wǎhiire
(Luki 14.15-24)

† 21:42 Mi lorǐ Lení vǐahú (Psaumes) 118.22.

1 O Yeesu pá bíníá wà hã wàhio á bíaráa làa bíá wee jí a cón. O bíá bío kà nòn 6a yi:

2 «Ho wáayi béenì bío bonmín làa bío kà: Bée búí sá ho dínló mí za yaamu yi.

3 O o tonkaa mí ton-sáwá le 6a vaa yí bíá ó o vonka ho dínló mu bío yi le 6a buen. Ká 6a màhã yí wi 6a buen.

4 O o bíníá tonkaa mí ton-sáwá búí á nòn le jii na kà 6a yi: «Mí vaa bío bío kà à na bíá á ì von yi: I dāaní lè ì bùaa na jini wi á fūaana, ì dínló bío búenbúen wíokaa vó. Mí wáa buen mu yaamu sánú dínló dīiníi.»

5 Ká bíá 6a von màhã yí càtío mu, á 6a wà vaá wee sáka mí tonni. Ba búí vanka mí mana. Ba búí vaá wee duan.

6 A bíá ká wíira 6a ton-sáwá mu han lè mí sòobée, à 6a 6ó 6a.

7 O o bée sīi cã, ó o tonkaa mí dásíwá le 6a vaa búe bíá wó mu, à cīi 6a lóhó.

8 Būn món ó o bíá nòn mí ton-sáwá yi: «Mu yaamu sánú dínló sá vó, ká bíá á ì von lé bíá yí ko 6a dí ho.

9 Mí wáa lén zo ho lóhó bonfúaa yi, à bíá mi zoó yí bīn búenbúen à mi ve le 6a buee dí ho dínló mu.»

10 A 6a ton-sáwá wà zoó von bíá 6a fòráa mín búenbúen, 6a nī-kora lè 6a nī-tentewà. A ho sánú dīiníi zīi buee sú lè 6a nùpua.

11 «Ó o bée yòó zon le zīi yi, á zoó wee loñ bíá 6a vonka. O o mən o nī-kéní búí 6a tīahū ò o yí zã ho sánú báká.

12 O o bíá nòn wo yi: «Wàn bñnlo, fo wó kaka zonnáa hen à ù yí zã ho sánú báká?» O o nīi yí dàrina dèe yí bíá.

13 O o bée nɔn le ɲii mí ton-sáwá yi: «Mi w̃ii wo ca zení là a níni, à lée lèe díá ho khũuhũ le tíbírí yi, hen na le w̃éé lè le minka yi véé wi yi.»

14 O o Yeesu b̃inia b̃ia «B̃ia von boo. Ká b̃ia hueekaa bán yí tà yí boo.»

*Ho lànπό cāló à na ho Oroomu b̃éé yi b̃io
(Maaki 12.13-17; Luki 20.20-26)*

15 Ba *Farizíewa wà vaá w̃aanía tò b̃io ba à tùa là a Yeesu yi wán, á à yíráa o níi ì ɓua yi.

16 A ba tonkaa mí ñi-kenínia nùwã yɛn ɓúí là á *Heroode món nùpua nùwã yɛn le ba vaa b̃io b̃io kà na a Yeesu yi: «Ñi-kàránlo, wa zũ le fo wee m̃i ho tũíá. B̃io le Dónbeení le ba nùpua ɓua lè miten, lé b̃un ɓàn kàránló binbirí á fo wee na. Fo yí máa z̃ón nùpue. Fo mún yí máa kà nùpue ỹio.

17 Awa, á ù zéení b̃io fo wee leéka b̃io kà d̃ání yi: Wa làndá yi á ho lànπό ko ho wé cã na ho Oroomu b̃éé yi lée, tàá mu yí ko làa wéró?»

18 O o Yeesu z̃una h̃a yile-kora na wi ba yi, ó o b̃ia nɔn ba yi: «Mi yí m̃on miten le. Mi wee cà ñ níi á à ɓua yi le we?»

19 Le wárí na á mi wee sàání lè ho lànπό á mi na le ñ loñ.» A ba ɓuan le wén-h̃onlò ɓueé nɔn wo yi.

20 O o Yeesu tùara ba yi: «Ho yahó lè le yèni na wi le wén-h̃onlò mu wán á wée te?»

21 A ba b̃ia: «Lé o b̃éé Sezaare.» O o Yeesu w̃aa b̃ia nɔn ba yi: «Àwa. B̃io s̃a a b̃éé yi, à mi na mu wo yi. Ká b̃io ɓèn s̃a le Dónbeení yi, à mi na b̃un d̃en yi.»

22 B̃io ba ɲá b̃io ó o Yeesu b̃ia kà, á ba wó coon, á ba w̃aa díá wo à ba wà.

*Ba ñi-hia vèeró b̃io
(Maaki 12.18-27; Luki 20.27-40)*

²³ Mu zoñ, á 6a *Sadusiεwa wà 6uara a Yeesu cǎn. (Barén lé bǎa le 6a nǐ-hía máa vèe.)

²⁴ Ba tùara a Yeesu yi làa bǐo kà: «Nì-kàránlo, bǐo kà lé bǐo ó o *Mɔyiize bía: «Hen ká báa 6úi yan mǐn háa á húrun ò o yí yú za làa wo, á 6àn za 6úi ko ò o ya a maháa mu, à te 6a zàwa yi mǐn za mu yèni yi.»*

²⁵ Mu ù wé à zàwa nùwǎ hènun 6úi hǐa wi làa wɛn. Yǐa nín-yání yan á húrun ò o yí yú za lè mǐn háa.

²⁶ A yǐa sǎ fó a maháa mu yan á wón húrun. O o tǐn ní so fó a, á wón mún húrun. Ba mí nùwǎ hènun 6úen6úen yan wo bèenia á húrunka.

²⁷ Bǐo 6a 6úen6úen húrun, ó o háa mu mún húrun.

²⁸ Awa, á 6a nǐ-hía vèe nònzoñ ó o háa mu bǐo á à sǐ a yén yi 6a nùwǎ hènun mu tǐahǔ? Bǐo 6a 6úen6úen mahá yan wo bèenia.»

²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mi wee vǐini miten. Mi yí zǔ hàrí dèε le Dónbeenǐ biónǐ vǐahǔ bǐo dǎní yi. Mi mún yí zǔ le le Dónbeenǐ dà bǐo 6úen6úen wee wé.

³⁰ Bǐo wi bǐn, hen ká 6a nǐ-hía khii vèera, á 6a báawa lè 6a háawa máa ya mǐn. Ba à wé lè le Dónbeenǐ wáayi tonkarowà bǐo sii ho wáayi.

³¹ Ba nǐ-hía vèeró bǐo dǎní yi, á mi so dǐn yí kàránna bǐo le Dónbeenǐ bía nɔn mia le?

³² Le bía le minén lé o *Abarahaamu, là á *Iza-aki, là á *Zakoobu 6àn Dónbeenǐ. Le Dónbeenǐ lé bǐa yǐo wi lua 6àn Dónbeenǐ. Le yínɔn nǐ-hía 6àn Dónbeenǐ.»†

* **22:24** Làndá zééníló vǐahǔ (Deutéronome) 25.5-6 † **22:32** Mǐ loń Léró vǐahǔ (Exode) 3.6

33 Ba zãamáa na ná a bíoní á wó coon o kàránló bío yi.

*Le Dónbeenĩ lándá na bío nùhũ wi po hĩa ká
(Maaki 12.28-34; Luki 10.25-28)*

34 Bío 6a *Farizíewa ná ò o Yeesu bía 6ó 6a *Sadusíewa nùhũ, á 6a kúaa mín wán.

35 A 6a nĩ-kéní na lé ho lándá bío zéenílo wi ò o yí o nĩ 6ua yi, ó o tùara a yi:

36 «Nì-kàránlo, hã bíoní na bío henía ho lándá yi, á lé le yén nùhũ wi po hĩa ká?»

37 Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Fo ko ũ wań ũ Nùhũso Dónbeenĩ lè ũ sii búenbúen, lè ũ mànáká búenbúen, lè ũ yilera búenbúen.»‡

38 Dén lé ðio bío here, á nùhũ wi po hĩa ká.

39 Ðio sã le yi na mún nùhũ wi lè lerén bío sii lé ðio kà: «Fo ko ũ wań mi ninza làa bío á fo waráa ũten bío sii.»§

40 O *Mɔyíize lándá búenbúen, lè le *Dónbeenĩ ni-cúa fɛerowà kàránló búenbúen, á can hã bíoní bío nun na bò henía kà yi.»

*Yĩa le Dónbeenĩ mɔn léra bío
(Maaki 12.35-37; Luki 20.41-44)*

41 Bío 6a *Farizíewa kúaa mín wán, ó o Yeesu tùara 6a yi:

42 «Mi wee leéka le *Yĩa le Dónbeenĩ mɔn léra nɔnkãni can wen?» A 6a bía nɔn wo yi: «O lé o *Daviide mɔnmànii.»

43 Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Á bío le Dónbeenĩ Hácírí dú a Daviide yahó, ó o 6èn wó kaka vonnáa wo le mí Nùhũso? Bío kà lé bío ó o Daviide bía:

‡ 22:37 Mi lorí Lándá zéeníló vùahũ (Deutéronome) 6.5 § 22:39 Mi lorí Levii nùwã vùahũ (Lévitique) 19.18

44. O Nuhúso Dónbeení bía n̄n í Nuhúso yi:

Buee κενί í nín-tiání
fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá,
á ũ bò ũ zení wán.)*

45 Ká a Daviide wáa wee ve o Yia le Dónbeení m̄n léra le mí Nuhúso, ó o wé o Nuhúso ká a mún pá à b̄n̄í ì wé o m̄nm̄n̄í kaka?»

46 A ba n̄i woon yí dàrna d̄εε yí bía. A lá b̄n̄n zon̄ ó o 6úí yí b̄n̄ía yí khà m̄iten yí t̄uara a yi làa b̄io 6úí.

23

*Mi pa miten ba zúifúwa ya-díwá b̄io yi
(Maaki 12.38-40; Luki 11.43, 46; 20.45-47)*

1 O o Yeesu wáa yèrémáa wee b̄io lè ba z̄amáa lè mí n̄i-kenínia:

2 «Ho *lándá b̄io z̄éenílowa lè ba *Fariziεwa wee k̄arán o *M̄oyiize lándá làa mia. Hón lé ba tonló.

3 Mi ko mi wé jí ba c̄n̄, à bè b̄io ba wee b̄io na mia 6úen6úen yi. Ká ba wárá h̄n̄ mi yí dé miten yi. Lé b̄io á b̄io ba wee k̄arán làa mia ba yí máa wé.

4 Ba wee jí ho s̄eró na lí ba n̄upua bà-ḡúná wán, ká 6arén mí b̄εere màh̄á yí máa dé mí n̄iní hàrì c̄inú à s̄éení ba s̄eráa ho.

5 Ba wee wé mí b̄io 6úen6úen à z̄éenínaa m̄iten. O M̄oyiize lándá b̄ioní 6úí kúeeníi l̄uak̄ua z̄awa na ba wee ca mí 6uráa lè mí bàra yi á 6arén wee wé à h̄á wé 6uaaka. Ba kán6unwà ḡi-k̄aa dù6úaaní á wee κεí khèekhàa. 6 Ho d̄inlò d̄iníi κενínía na seka, lè ho k̄aránlò z̄iní yahón l̄ua, á ba wa κενíló.

7 Ba wa à ba n̄upua wé t̄èení ba yi lè le k̄onbii ba z̄amáa f̄ém̄nló lara yi, á mún wa à ba n̄upua wé ve ba làa n̄i-k̄aránlowà.

* 22:44 Mi lorí Lení v̄uah̄í (Psaumes) 110.1.

8 Εε κά minén ó o búí yí tà le 6a ve o làa ñi-kàránlo. Mi búenbúen lè 6a zàwa mín yi, á mi ñi-kàránlo mún lé o ñi-kéní.

9 Mi wé yí ve ñi woon lè mìn maá ho tá wán. Lé bïo á mìn Maá lé o ñi-kéní, wón wi ho wáayi.

10 O búí yí tà le 6a ve o làa ñuhúso. Lé bïo mi ñuhúso lé o ñi-kéní. Wón lé o *Krista.

11 Yïa po mi búenbúen ko ò o wé mi ton-sá.

12 Yïa yòonía miten, á wón 6a à liiní. Ká yïa liinía miten, á wón 6a à yòoní.

*Ho yéréké khii sá 6a zúifùwa ya-díwá yi
(Maaki 12.40; Luki 11.39-52; 20.47)*

13 «Minén *lándá bïo zéenilowa lè minén *Farizíewa ñi-khàwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bïo mi wee hè 6a nùpua lè ho wáayi béenĩ díró. Minén mi bæere yí dà máa dí le, á bïa wi 6a dí le á mi mún wee hè.

14 [«Ñi-khàwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Mi wee fé 6a maháawa ní bïo búenbúen véení, ká mi pá bini wé ho fioró na túee à zéenináa le mi téréenna. Lé bün ñon á minén cítii khii wé here làa sòobéε.]

15 «Ñi-khàwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Mi wee vará ho tá lùà búenbúen yi, à pà hã muna héε cà 6a nùpua le 6a yèrémá mí yilera lè mí wára. Ká mi yú a ñi-kéní sãani à mi wé ò o bïo sí le *Doffní dǎhú yi poñ minén làa cúa-ñun.

16 «Minén ya-dí muiiwà yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bïo mi wee bío bïo kà: Yïa baa lè le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yèni, se bün dèε búí mía. Ká a màhã baa lè le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ bàn sánú yèni, se bün yí dà máa día kà.

17 Mi lé 6a bǎnbúwá, á lé 6a muiiwà. Lé mu yén ɲúhú wi po mu yén? Lé ho sǎnú lée, tàá lé le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ na nɔn á ho sǎnú mu bǐo sǎnáa le Dónbeenĩ yi?

18 Mi mún wee bío le yĩ bǎa lè mu hǎmu cǐnĩi 6àn yèni, se bǔn dɛɛ búí mía. Ká a màhǎ bǎa lè mu hǎmu na wi le wán yèni, se mu máa día ká.

19 Muiiwà yén! Lé mu yén ɲúhú wi po mu yén? Lé mu hǎmu lée, tàá lé mu 6àn cǐnĩi na nɔn á mu hǎmu mu bǐo sǎnáa le Dónbeenĩ yi?

20 Yĩa cén bǎa lè mu hǎmu cǐnĩi, se 6ànsò bǎa làa bǐo búenbúen na wi le wán yèni.

21 A yĩa bǎa lè le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yèni, se 6ànsò bǎa lè le zĩ-beenĩ mu, á mún bǎa lè le Dónbeenĩ na wi le yi yèni.

22 A yĩa mún bǎa lè ho wáayi yèni, se 6ànsò bǎa lè le *Dónbeenĩ bɛɛnĩ kanmúinĩ yèni, á bǎa lè le Dónbeenĩ mí bɛɛre na kará lè wán yèni.

23 «Minén làndá bǐo zéenílowa lè minén Farizíewa nĩ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bǐo hǎ vǔn-zà-wíníwà lè mí sííwà na 6a wee kúee le zeení yi á mi wee na 6àn cúa-pírú níi, à ho làndá kàránlò na ɲúhú wi á mi màhǎ wee pǎn día. Bǔn na lé ho térénlò, lè le hii, lè le Dónbeenĩ bǐo tàró. A bǔn lé bǐo mi ɲɔn lá ko mi wé wé, ká mi mún yí nɔnsá bǐo ká wéró yi.

24 Ya-dí muiiwà yén! Mi wee líi mi bè-ɲunii à lén o dònwíla día, ká a cón-ɲúmúkú wón mi màhǎ wee vǐ.

25 «Minén *làndá bǐo zéenílowa lè minén Farizíewa nĩ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bǐo mi wee sɛɛ mu ɲumu ɲuuníi lè ho dǐnlò dǐiníi sía 6àn máa, ká hǎ yiwa màhǎ zoó sú lè mí

kònló bïo, lè mi yile-kora.

²⁶ Farizîe muii yén! Ʋ yi lé dïo Ʋ ceé vé, lé bǔn á à na ká bïo ho khũuhũ á à ce.

²⁷ «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizîewa, ñi-khàwa. Ho yéréké khíi sá mia. Mi ka lè hã búráa na 6a khũunía máa á hã se, ká hã yiwa màhá zoó sú lè 6a ñi-hía hũaa lè mu bè-sooní lè mi síwà.

²⁸ Minén mún ka kà síi. Ho khũuhũ á mi ka lè mi lé 6a ñi-tentewà 6a nùpua yahó, ká mi yiwa hǔn sú lè ho ñi-khènló lè mu bè-kora lè mi síwà.

²⁹ «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizîewa ñi-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia, lé bïo mi wee so le *Dónbeení ñi-cúa fεerowà na húrún búráa, á wee donkhueé bïa fù téréna miten búráa.

³⁰ Mi wee bío: Ká wàn maáwà pãahũ á warén lá yánkaa wi yi, se 6a ñi-cúa fεerowà búeró bïo á wa níni mia yi.

³¹ A bǔn mi bíoní lè mi wára wee zéení le bïa 6ó le Dónbeení ñi-cúa fεerowà, bán mǎnmǎnía lè minén mi bæere.

³² Awa á mǎn maáwà mu bïo na á 6a búa ñúhũ á mi wãa bánbá tíi ñii.

³³ Mi ka lòn háwá, díhioni yén! Mi wee leéka le mi dà a kání le Dofíní dǎhũ yi le?

³⁴ Lé bǔn nǎn, á ínén á à tonka 6a ñi-cúa fεerowà lè mu bè-zúrímíní 6ànsowà, làa bïa kàráanna dǎn mi cǎn. A mi ì búe 6a búí, ká 6a búí mi ì búεε hã *kùrùwáwá wán. Ba búí bán mi ì ha lè hã làbàaní mi kàránló zíní yi, á wé è ñaka 6a hã lórá yi á à beé lò.

³⁵ Lé bǔn á à na ká bïa minén lè mǎn 6ùaawa 6ó ká 6a bè-yáanii mia, lònbee na wi 6a búeró mǎn á à yí mia. Le ñi-búεε mu búakáa o *Abεεle ñi-tente

6úero jii wán, á 6ueé 6ó a Barasii za Zakari yi, wón na 6a 6ó le sòobá-lùe lè mu hãmu cínii pãahũ.

³⁶ Le ì mĩ ho tũíá na mia: Ho zuia nùpua lé bán á le lònbee na wi dén ñ-6úee so món á à yí.»

*O Yeesu bia ho Zeruzalεmu lóhó bío
(Luki 13.34-35)*

³⁷ «Éee Zeruzalεmusa! Minén na wee 6úe le *Dónbeenĩ jì-cúa fεrowà, á wee lèeka bia le Dónbeenĩ tonkaa mi cǎn lè hã huua à 6úe. Lée zen cúa-yen á ì wi à ì ve mia kúee mín wán làa bío ó o kùeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mía tá bío síi à mi yí tà mu.

³⁸ Awa, le Dónbeenĩ á à pĩ mia á mi zĩi á à òn coon.

³⁹ Le ì bío mu na mia: A lá ho zuia jii wán, á mi máa bĩnĩ máa mi mi, fúaa ònzoñ na mi khii wee bío bío kà: «Le le Dónbeenĩ dú6ua yĩ bò o 6uen o Nùhũso yèni yi.»*

24

*Le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ floró bío
(Maaki 13.1-23; Luki 21.5-24)*

¹ Bũn món ó o Yeesu ló le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi. Bío ó o wee lén, ó o ñ-kenĩnia vá 6ueé 6ó a yí à 6a wíokaa wee zéení bío le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ sonnáa síi làa wo.

² O o Yeesu wáa bía ñon 6a yi: «Bìo kà 6úen6úen mi yí mɔn le? Le ì mĩ ho tũíá na mia: Mu 6úen6úen khii fi, á hàrí huee máa kεnĩ mí ninza huee wán.»

Mu bè-sũmda na khii wé bío

³ O Yeesu yóo kará hã Oliivewa vĩnsĩa 6úee wán, ó o ñ-kenĩnia mí jii yi vá 6ueé 6ó a yí, à 6a tũara a

* **23:39** Mi lorĩ Lenĩ vũahũ (Psaumes) 118.26.

yi: «Zéení ho p̄ahũ na le Dónbeenĩ zĩ-beení mu á à fi yi làa wɛn. Lé mu b̄iowa yén khii zéení ũ buenlò p̄ahũ lè ho ðímíjá véro p̄ahũ?»

⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi pa miten b̄io. Mi yí día le nùpue khà mia.

⁵ Lé b̄io á nùpua cèrèè khii buen ì yèni yi á à b̄io le mí lé o *Krista. Ba à khà ɓa nùpua cèrèè á à v̄íní.

⁶ Hã hĩa táro á mi khii wé è jí sã, hĩa ɓó mia làa hĩa khèra. Ká mi màhá yí zón. Lé b̄io á b̄un b̄iowa so ko mu wé ho yahó. Èé ká b̄un dèeníá máa wé ho ðímíjá véro.

⁷ Ho s̄í ɓúí khii wé è lé vaá fi làa s̄í veere. A ho k̄shũ ɓúí khii wé è lé vaá fi lè ho kã-veere. Le h̄ni, lè ho tá dèkéro á khii wé è wé hã lùà ɓúí yi.

⁸ B̄un b̄iowa so ɓúenɓúen wéro á khii kɛn làa b̄io ó o hã-s̄aníso s̄aní vía wee wé búakáráa b̄io s̄í.

⁹ «Hón p̄ahũ so yi, á ɓa nùpua á à dé mia á à na ɓa à beé lò, á à ɓúe. Hã s̄íwà nùpua ɓúenɓúen khii jin mia b̄io mi tà m̄i b̄io yi.

¹⁰ Hón p̄ahũ so yi, á nùpua cèrèè á à khíní mí s̄iadéro m̄i. Ba wé è b̄íní mín máa, á wé è jin mín.

¹¹ B̄ia le mí lé le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄erowà ká mu yí bon á khii kɛn cèrèè. Ba à v̄íní nùpua cèrèè.

¹² Mu bè-kora khii dé wán, á ɓa nùpua cèrèè waminĩ á à t̄i yi.

¹³ Ká yia màhá hã mí s̄í fúaa mu véení, wón á à fen.

¹⁴ Le *Dónbeenĩ béení b̄in-tente mu ko le bue ho ðímíjá lùà ɓúenɓúen yi, à hã s̄íwà ɓúenɓúen jí le, à ho ðímíjá màhá bè yi véráa.

¹⁵ «Mi khii mi mu bè-s̄múí na wee yáa mu b̄io ká mu wi le Dónbeenĩ zĩ-beení yi, b̄io á le *Dónbeenĩ

ni-cúa fεero Daniyεele bía bïo.* (Yia wee kàrán bïo kà, à zŭn mu kúará sese.)

¹⁶ Hón pãahŭ so yi ká bïa wi ho Zudee yi à bán lùwí yòo hã búaa.

¹⁷ Yia á à keń mí zii lòho yí ko ò o lii zoo lá mí bïo búii mí zii.

¹⁸ Yia á à keń hã mana yi mu pãahŭ yí ko ò o bini 6o à lii lá mí kánbun mí zii.

¹⁹ Ho yéréké khii sá 6a hã-sēnasa lè 6a hã-ɲàawa yi mu zoñ.

²⁰ Mi flo le Dónbeenĩ yi à mi lùwíló mu yí wé hã yio pãahŭ, tàá ho *Sabaá zoñ.

²¹ Lé bïo á hón pãahŭ so yi ká le lònbee á à wé búaa á à poń diò khiina, à lá ho dímíɲá ɲúhŭ búεeni na le Dónbeenĩ léra mu bïo búenbúen yi à 6uee 6úe ho zuia yi. A le bán sii mún máa bini máa keń hũu.

²² Ká le Dónbeenĩ lá yí khò hã wizooní mu yi, á nĩ woon lá máa kãní. εε ká le màhã khò hã yi 6a nùpua na le hueekaa bïo yi.»

O Nùpue Za bini 6uenlò bïo

(Maaki 13.24-31; Luki 17.23-24; 21.25-31)

²³ Ká a 6úii khii bía non mia: «Mi loń, lé o *Krista na hen, tàá nin-yia vaá hen, à mi yí tà mu.

²⁴ Mu bon. Ba kristawa lè 6a ni-cúa fεerowà na bïo yí bon khii keń. Ba khii wé è wé mu yéréké biowa lè mí slíwà na ka lè mu wee zéeni le Dónbeenĩ pánká á à v̄iinínáa 6a nùpua. Hàrí bïa le Dónbeenĩ hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún ñ v̄iiní bán.

²⁵ Awa, ì 6èn wáa fèra bía mu non mia.

* **24:15** Mi loń Daniyεele v̄uahŭ 9.27; 11.31; 12.11.

26 «Ká 6a wáa khíi bíá nɔn mia le o Krista wi ho tá hení yi, à mi yí va bín. Tàá ká 6a bíá le lé hen kà ó o sànkáa míten yi, à mi yí tà mu.

27 Làa bío ká ho viohó nuiína ho wáayi lùe búii à mu khoomu dèení kéni lùà búenbúen, lé bún bàn síi ó o *Nùpue Za bíni búenlò bío khíi wéráa.

28 Hen na ó o yà-hínii díá yi, lé bún 6a dùbúawá wee wé fè mín yi.

29 Hón wizooní so bàn lònbee khííló món, á le wii á à dé mí yuumu. Ho pñihú khoomu máa bíni máa kéni. Hã mànàayio á à kùenka à lii. Ho wáayi bío búenbúen á à dèké.†

30 Bún ká bío wee zéeni a Nùpue Za búenlò á à mi ho wáayi. A ho ðímíjǎ nùpua búenbúen wé è wá ká 6a à zúnzúrá. Ba à mi a Nùpue Za búenlò há dùndúio wán ho wáayi lè mí dànlò lè mí cùkú beení.

31 Le búaa-beení sã á à jí. O mún n tonka mí wáayi tonkarowá ho tá kónbúaa mí bío náa yi, á 6a à ve bíá le Dónbeení hueekaa á à kúee mín wán.

32 «Mí loń ho fikiyéé vǐndèè bío le wee wéráa. Hen ká le bàn lakara híá wee nàma, á wee sà mí vǔn-yórówá, se mi zū le ho viohó tèró dǔn.

33 Lé làa bún síi ká mi khíi wee mi bún bíowa so búenbúen wéró, à mi mún zūn le o Nùpue Za búenlò sùaráa. O ò buen máa khíi.

34 Le í mǐ ho túiá na mia: Ho pǎahú na ká nùpua máa hí máa vé ká bún bío so búenbúen yí wó.

35 Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká í bíoní hǔn n kéni bún fèèè.»

*Le Dónbeení mí dòn zū ho ðímíjǎ véro pǎahú
(Maaki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)*

† 24:29 Mi loń Ezayii vǔahú 13.10; 34.4

36 «Nìi woon yí zū ho dímíjǎ véró wizonle lè ho pǎahǔ máa zéení. Le Dónbeenǐ wáayi tonkarowà yí zū mu, hàrí le Dónbeenǐ Za mí bæere yàá pá yí zū mu. O Maá mí dòn lé yia zū mu.

37 Bǐo wó a Nǔwee pǎahǔ lé bǐo bàn sǐi khíi wé o *Nùpue Za bǐnǐ bueñlǒ pǎahǔ.

38 Pǎahǔ na mu jùn-beenǐ dǐn yí buara, ká ba nùpua wee dí ká ba a ju, á wee ya mín ká ba a yéé mí hǐnni. Fúaa nǎnzoñ na ó o Nǔwee zon ho won-beenǐ yi.

39 Ba yí zūna bǐo búii yahó fúaa bǐo mu jùn-beenǐ buara bueé lá ba búenbúen. Lé bǐn bàn sǐi mún khíi wé o Nùpue Za bueñlǒ pǎahǔ.‡

40 Mu pǎahǔ ká báawa nùwǎ jùn wi mana yi, ó o ñi-kéní á à fé è lénnáa, ká yia so á à día.

41 Ká hǎawa nùwǎ jùn páanía dǐn wee ni mu bǐo, ó o ñi-kéní á à fé, ká yia so á à día.

42 Mi cén tǐnǐ mí yǐo, lé bǐo mi yí zū le wizonle na mi Nùhǔso á à bueñ yi.

43 Mi zū mu le ká le zǐi bǎnso lá wee wé zūñ o kǎnlo bueñlǒ bǐo ho tǐnǎahǔ, se o lá wée tǐnǐ mí yǐo, á máa día ó o máa zo a zǐi.

44 Lé bǐn nǎn á minén mún tǐnǐ mí yǐo, lé bǐo ó o Nùpue Za khíi bueñ ho pǎahǔ na mi yí máa dé le o ò bueñ yi.

*O ton-sá tente là a ton-sá kohó wǎhiire
(Luki 12.41-48)*

45 «O ton-sá na yí máa lé mí jùhǔso mǎn, na hácírí wi lé o yén? Lé yia ba jùhǔso dó ba ton-sáwá na ká bǐo níi yi, ò o wé na ho dǐnlǒ ba yi ho pǎahǔ na mu ko yi,

‡ 24:39 Mi lorí mu Bǐo jùhǔ bueñni vǎahǔ (Genèse) 6-7.

46 Ó o wee sá ho tonló mu á 6a ɲúhúso bíníá 6ueé kúaa wán. O ton-sá mu ɲúhú sí.

47 Le í mǐ ho tǔiá na mia: O ɲúhúso mu á à bàrá a mí bǐo búenbúen ɲúhú wán.

48 Εε ká a lé o ton-sá kohó, ó o wé è bío bǐo ká mí yi: «Í ɲúhúso míana ò o máa buen».

49 Ká à hǐní wé è ha mí ninzàwa ton-sáwá, ká à dí ká à ɲu lè 6a ɲa-ɲuwà.

50 Wón ton-sá so 6a ɲúhúso khíi buen le wizonle na ó o yí zū yi, lè ho pǎahú na ó o yí dó yi.

51 Ká a khíi 6ueé dǔn, ó o 6ueé beé o lò làa sòobéε, á à dé o 6a ton-sáwá na ló mí ɲúhúso món tǎahú.»

25

Ba hǐnni nùwǎ píru wahiire

1 «Ho wáayi béenǐ bǐo 6onmín làa bǐo ká: Hǐnni nùwǎ píru búí hǐa 6uan mí fǐntéεna wà vaá sínáa o há-fla bàn báa yahó.

2 Ba nùwǎ hònú lé 6a bǔnbúwá ká 6a nùwǎ hònú na ká lé 6a hénlowà.

3 Bǐa lé 6a bǔnbúwá á 6uan mí fǐntéεna à 6a yí 6uan ho ɲiló yí séeníá.

4 A 6a hénlowà bán 6uan ho ɲiló á séeníá hǐa wi 6a fǐntéεna yi.

5 Bǐo ó o há-fla bàn báa yuaanía ò o máa buen, á 6a hǐnni mí nùwǎ píru búenbúen dǔma á mu dǎmu bó.

6 «Ho tá tǎahú á le zèèrè sǎ ɲá: «Lé o há-fla bàn báa lua, mi lé lée sí a yahó».

7 A 6a hǐnni mí nùwǎ píru sǐnkaa, á wee wíoka mí fǐntéεna.

⁸ A 6a bǎnbúwá wee bío làa bǎa hénkaa: «Mi hǎ wɛn lè mí jiló cǐnú. Wa fɛntɛɛna wee hí.»

⁹ A bán bǎa nɔn 6a yi: «Bùéé. Wa máa wé mu. Ho jiló na wa buan máa yí warén làa mia. Mu sǎaaní à mi va 6a jǐ-yèérowà cǐn vaa yà mi jiló.»

¹⁰ A 6a bǎnbúwá wǎa hǐnɔn wà van ho jiló yèɛnii. Ba lénló món, ó o há-fla 6àn bǎa 6uara. A 6a hǐnni nùwǎ hònú na wíokaa mí fɛntɛɛna vó pan wo, á páanía yòó zon làa wo mu yaamu sǎnú dǐnni zǐi. A 6a pon ho zǔajǐi á dó.

¹¹ Mu ù dé mí yi, à bǔn 6a hǐnni na so 6èn 6ueé dǎn, á 6ueé wee wǎamaka: «Núhǔso, Núhǔso, hén le wa zo.»

¹² O o há-fla 6àn bǎa bǎa nɔn 6a yi: «Le í mǐ ho túiá na mia: Í yí zǔ mia.»»

¹³ O o Yeesu bǐnǐa bǎa bò mu wán. «Mi cén tǐnǐ mi yǐo. Lé bǐo mí yí zǔ le wizonle lè ho pǎahǔ na ó o *Nùpue Za á à 6uen yi.»

*Ba ton-sáwá nùwǎ tǐn wǎhiire
(Luki 19.11-27)*

¹⁴ «Ho wáayi béɛnǐ bǐo 6onmín làa bǐo kà: Nǐi 6úii le mí ì va le khúii, ó o von mí ton-sáwá á kàràfáa mí nǐi bǐo yi.

¹⁵ O nǐ-kéní ó o nɔn ho sǎnú kùráa khǐá-hònú yi. A yǐa sǎ ó o nɔn hǎ kùráa khǐá-ɲun yi. O o tǐn nǐi so wón ó o nɔn hǎ kùráa khǐmàni yi. Ba nǐ-kéní kéní yú á héhaa làa bǐo 6a dà wee sáráa. Bǔn món ó o wà.

¹⁶ A yǐa yú hǎ kùráa khǐá-hònú dèɛnǐa hǐnɔn wee duan làa hǎ, á yú hǎ kùráa khǐá-hònú bò hǎ wán.

¹⁷ Yǐa yú hǎ kùráa khǐá-ɲun mún wó làa bǔn bǐo síi, ó o yú hǎ kùráa khǐá-ɲun sèenǐa.

18 Ká yíà yú hã kùráa khímàni wón wà vaá có ho kǎhú á lú mí òhúso sǎnú kùráa yi.

19 «Mu míana, bǔn mǎn á ɓa ton-sáwá mu òhúso bíníá ɓuara. Ó o wǎa le ɓa zéení ɓio mí sǎnú ɓio wóráa.

20 Ó o ton-sá na ó o nǎn hã kùráa khiá-hónú yi ɓuara, á ɓueé zéeníá hã kùráa khiá-hónú na ó o bíníá yú ò o bía: «Núhúso, fo hía nǎn ho sǎnú kùráa khiá-hónú mií. Loí, lé hã khiá-hónú na á ì bíníá yú.»

21 A ɓa òhúso bía nǎn wo yi: «Fóɓúá, fo wó se. Fo léé ton-sá tente. ɓio fo téréenna mu ɓio na òhúú tà mía ɓio yi, lé bǔn nǎn á ɓio òhúú wi po bǔn á ì khií kàràfá foñ. Buen ɓuee zámaka làa mi.»

22 «Bún mǎn á yíà yú hã kùráa khiá-ɓun ɓuara á bía: «Núhúso, fo hía nǎn ho sǎnú kùráa khiá-ɓun mií. Loí, lé hã khiá-ɓun ɓúi na á ì bíníá yú.»

23 A ɓa òhúso bía nǎn wo yi: «Fóɓúá, fo wó se, fo léé ton-sá tente. ɓio fo téréenna mu ɓio na òhúú tà mía ɓio yi, lé bǔn nǎn á ɓio òhúú wi po bǔn á ì khií kàràfá foñ. Buen ɓuee zámaka làa mi.»

24 «Á yíà yú hã kùráa khímàni ɓèn ɓuara, á ɓueé bía: «Núhúso, í zǔ le fo lé o nùpue na lònbee wi. Fo wee lá ho ðínló ho lahó na fo yí te yi, à lá ho ðínló hen na fo yí dù yi.

25 A ì zǎna, á ì vaá lú ù sǎnú kùráa ho tá yi. Awa, fé ù sǎnú.»

26 A ɓa òhúso bía nǎn wo yi: «Ton-sá kohó yén! Fo lé o pa-dí. ɓio fo zǔ à ì wee wé lá ho ðínló ho lahó na á ì yí dù yi,

27 á fo so lá yí ko ù vaa bàrá ì wáí ho banki yi le? Se ɓio á ì ɓuara, á ì lá vaá fé lé lè le ɓàn cǔnú.

28 Awa, mi fé ho sánú kùráa khímàni mu o cón, à na yïa hã kùráa khiá-pírú wi cón yi.»

29 «Yïa bïo wi á 6a à na mu búí 6ànsò yi yòó bè, o ò yí á à puuní. Ká yïa bïo mía, á hàrí mu bè-za na wi o cón, á 6a pa à fé.

30 Ká a ton-sá na dà-níánii mía á mi lá lée lèe día ho khũuhũ, le tíbí-cũáá yi, hen na le minka yi véε lè lé wée wi yi.»

O Nùpue Za khii bueé citi 6a nùpua

31 «Ká a *Nùpue Za khii bínía bò lè mí wáayi tonkarowà búenbúen 6uara lè mí cùkú beeni, ó o bueé kéεní mí bá-zàmu kanmúiní wán á à fínáa le cítii.

32 A hã síiwà nùpua búenbúen á à kúee mín wán o yahó, ó o wãá à sanká 6a nùpua mín yi, làa bïo ó o pi-pa wee wé sénnáa 6a pia lén 6a via yi bïo síi.

33 A 6a pia ó ò kúee lè mí nín-tiáni, ká 6a via ó ò kúee lè mí nín-káahó.

34 Bún món ó o béε á à bío á à na bíá wi là á nín-tiáni yi: «Minén na á wán Maá dú6ua yi, mi buen buee fé le béεni kía na wíokaa mi bío yi hàrí ho dímińá lénló pãahũ.

35 Mu bon. Le hini hĩa dà mi á mi nòn ho dínló miĩ. A le ńu-háni dà mi á mi nòn mu ńumu miĩ. A bío á ĩ lé o ńi-háni á mi tà á ĩ huera mi wán.

36 A bío á ĩ fù wee vará ĩ bírí á mi nòn le dà-zĩnii miĩ. ĩ lò fù yí here á mi 6uan mi sese. ĩ fù wi ho kàsó yi, á mi bueé búεεkío mi.»

37 A bíá térénná á à bío bío ká: «Núhũso, lé wen wa mòn fo yi à le hini dà fo á wa nòn ho dínló foñ, tàá lè ńu-háni dà fo á wa nòn mu ńumu foñ á ũ ńun.

³⁸ Lé ho pâahũ yén á wa mən à ù lé o ñi-hāni á wa tà á ù huera wa wán. Tàá lé wen á wa mən fo à ù wee vará ù bírí á wa nən le dà-zínii foñ.

³⁹ Lé ho pàn-yén á ù lò yí here, tàá á ù zon ho kàsó yi á wa vaá βύεεκίο fo.»

⁴⁰ O o βέε á à bío ò na 6a yi. Le í mĩ ho tũíá na mia: Mi wé sansan wó mu nən wàn zàwa ñi-kéní βúi na cínú yi, se mu lé ínén á mi wó mu nən yi.

⁴¹ «Bún món ó o βέε á à bío ò na bĩa wi là a nín-káahó yi: «Minén na le Dónbeení dánkánía, mi khèn làa mi. Mi lén vaa zo ho dšhũ na máa hí máa mi yi, hĩa lò á pan o *Satāni lè mí tonkarowà.

⁴² Mu bon, le hĩni fù dà mi, á mi yí nən ho dñlò miĩ. Le ju-hāní fù dà mi, á mi yí nən mu jumumu miĩ.

⁴³ I fù lé o ñi-hāni á mi yí tà á ï yí huera mi wán. I fù wee vará í bírí, á mi yí nən le dà-zínii miĩ. I lò fù yí here, á fù wi ho kàsó yi, á mi yí βύεεκίο mi.»

⁴⁴ A 6a wáa à bío bĩo kà: «Núhũso, lé wen wa mən fo yi à le hĩni lè le ju-hāní dà fo, à ù lé o ñi-hāni, à ù wee vará ù bírí, à ù lò yí here, à ù wi ho kàsó yi, á warén yí séenia fo?»

⁴⁵ O o βέε á à bío ò na 6a yi: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Mi wé sansan yí wó mu yí nən bĩa wĩnĩwĩnĩ kà ñi-kéní βúi yi, se mu lé ínén á mi yí wó mu yí nən yi.»

⁴⁶ Bán nùpua so á à va le lònbee na máa vé lahó yi. Ká bĩa térénna bán á à va le mukāñi binbirĩ na máa vé lahó yi.»

26

*Ba zúifùwa júnása wee lè o Yeesu wán
(Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zān 11.45-53)*

¹ Bïo ó o Yeesu bía hñn bíoní so wó, ó o bía nòn mí nĩ-kenínia yi:

² «Mi zũ le hen làa wizooní bïo ñun ká ho *Paaki sánú á à dí. O o *Nùpue Za 6a à dé á à na 6a à búεε ho *kùrùwá wán.»

³ A 6a yankarowà ñúnása lè 6a *zúifùwa nĩ-kíá wáa kúaa mín wán 6a yankarowà ñúhũso beenĩ na 6a le Kayiifu lún yi.

⁴ Ba wãanía tò le mí ì wĩi o Yeesu ká mu yí zũ, á à búεε.

⁵ Ba wee bío: «Wa yí ko wa wĩi wo ho sánú pãahũ. Ká wa wó mu, á 6a zãamáa á à kánká mu bïo yi.»

*O hãa búii kúaa ho ñiló o Yeesu ñúhũ wán
(Maaki 14.3-9; Zãn 12.1-8)*

⁶ Bïo ó o Yeesu wi ho Betanii lóhó yi o Simøn na hĩa lé o *bùéré nĩi zii á wee dí,

⁷ ó o hãa búii bueé zon ká a ñuan ho ñúukó-za na sú lè ho ñiló na sãmu sí á yàwá here. O hãa mu vá bueé bó a Yeesu yi, ò o kúaa ho ñiló mu o ñúhũ wán.

⁸ Bïo ó o nĩ-kenínia møn mu, á 6a yiwa cã mu yi, á 6a wee bío: «Bìo kà yí nòn bè-yáaré le?

⁹ Ho ñiló mu ñòn lá dà à yèé ho yàwá na here yi á à sanká ñàn wárí á à na 6a nĩ-khenia yi.»

¹⁰ O o Yeesu zũna bïo 6a wee bío, ó o bía nòn 6a yi: «Mi wee zá là a hãa mu le we? Bïo ó o wó làa mi á se.

¹¹ Ba nĩ-khenia bán làa mia á a keń mín wán fẽεε, èε ká ñnén wón máa keń làa mia fẽεε.

¹² Ho ñiló mu ó o kúaa ñ wán á fèra wíokaará ñ sãnía ñ nùuló bïo yi.

¹³ Le ñ mí ho tũíá na mia: Le Dónbeenĩ bín-tente wé buera lùe lée lùe yi, ho ñímíjã búenbúen yi á 6a à bío bïo ó o hãa na kà wó, á 6a à leéka a bïo.»

*O Zudaa wi ò o dé o Yeesu na
(Maaki 14.10-11; Luki 22.3-6)*

¹⁴ Lé mu ó o Yeesu ñi-kenínia píru jùn ñi-kéní na 6a le Zudaa Isikariote wà van 6a yankarowà júnása cón, á vaá bía nòn 6a yi:

¹⁵ «Hen ká í dó a Yeesu nòn mia, á mi ì na webio mi?» A 6a mà le wén-hãani 6óní làa píru nòn wo yi.

¹⁶ A lá bún jii wán ó o Zudaa wãa wee cà bïo ó ò wé wé è dérãa o Yeesu 6a níi yi.

*O Yeesu wee dí ho Paaki ðínló lè mí ñi-kenínia
(Maaki 14.12-16; Luki 22.7-13)*

¹⁷ Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sãnú díró 6àn nín-yání wizonle zon, ó o Yeesu ñi-kenínia wà 6ueé tũara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wíoka ho *Paaki sãnú ðínló bïo yi.»

¹⁸ O o Yeesu wãa bía nòn 6a yi: «Mi lén zo ho lóhó yi, ká mi zoó fò mín làa nùpue na, à mi bío na 6ãnsò yi: O Nùhũso bía le mí pãahũ ðãn, á lé ùnén cón á mí 6ueé dí ho Paaki sãnú yi lè mí ñi-kenínia.»

¹⁹ A 6a ñi-kenínia wó bïo ó o Yeesu bía le 6a wé, á wíokaa ho Paaki ðínló bïo.

(Maaki 14.17-21; Luki 22.14; Zãn 13.21-30)

²⁰ Bïo ho ziihũ ðãn, ó o Yeesu lè mí ñi-kenínia píru jùn kará ho ðínló jùhũ yi.

²¹ Bïo 6a wee dí, ó o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le í mí ho tũiá na mia: Minén ñi-kéní lé yia á à dé mi ì na.»

²² O o ñi-kenínia yilera lùnkãa mu bío yi làa sòobéε, á 6a búakãa wee tũa wo yi lè mí ñi-kéní kéní. A yia le: «Nùhũso, mu lé mínén le?» A yia le: «Mu lé mínén le?»

²³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Yia páanía zoó cã làa mi, wón lé yia á à dé mi ì na.

24 O *Nùpue Za á à hí làa bío le Dónbeení bióní vūahú bíaráa mu. Ká yíà màhá ní ì bè mu á ho yéréké è zo nūhú. Bānsò yàá lá yí ton, se mu sūaaní.»

25 O o Zúdaa na á à dé wo ò na á lá le bióní ò o tūara: «Nì-kàránlo, á lé ínén le, tàá?» O o Yeesu bía nòn wo yi: «Ūnén lé yíà bía mu.»

O Nūhúso dīnló

(Maaki 14.22-25; Luki 22.15-20; 1 Korente 11.23-25)

26 Bío 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú, á dó le Dónbeení bārákà, ò o cèεkaa ho nòn mí nī-kenínia yi ò o bía: «Mí fé là. Hón lé í sánía.»

27 Bún món ó o lá le nūuníi dèe na ho *dívén wi yi, á dó le Dónbeení bārákà ò o nòn ho 6a yi ó o bía: «Mí búenbúen fé nuka.

28 Dén lé í cāni na wíokaa wee zéení le Dónbeení páaníi na le bò bío, dén lé í cāni na kúaará 6a núpua cèrèε bè-kora séndíaró bío yi.

29 Le í bío mu na mia: A lá bío kà nīi wán, á í máa bīnī máa nū ho dīvén mu, fúaa nònzoñ na á í khíi bīnī ì nū ho wàn Maá Dónbeení béeñí yi.»

30 Bún món, á 6a sía ho sánú lení à 6a wà yòora há Oliivewa vīnsía búee wán.

O Yeesu bía le o Piere á à pí mí bío

(Maaki 14.26-31; Luki 22.33-44; Zán 13.37-38)

31 O Yeesu wáa bía nòn mí nī-kenínia yi: «Ho tīnòn-kéní na kà yi, ká mí búenbúen á à pí í bío. Mu bon. Mu túara le Dónbeení bióní vūahú yi kà síi á 6a wee kàrán:

↯ ì búe o pi-pa,

á ho pi-6oohũ pia á à kénná à lén ò va hã lùà
búenbúen yi.»*

³² Εε κά ἰ vèeró món, á ἰ ì dí mí yahó vaá pa mia ho
Kalilee kôhũ yi.»

³³ Ο ο Πιερε lá le bíonĩ á bía òòn wo yi: «Hàrí à
bĩa ká búenbúen pĩ ù bío, á ìnén wón máa pĩ mu
hùúu.»

³⁴ Ο ο Yeesu bía òòn wo yi: «Le ἰ mí ho tũiá na foñ:
Ho tĩnòn-kení na kà yi, ó o kò-bée máa wá, ká ùnén
bía hã cúa-tĩn le fo yí zũ mi.»

³⁵ Ο ο Πιερε bía: «ἰ máa bío le ἰ yí zũ fo hùúu,
hàrí ká ἰ ko á ἰ hí làa fo.» A 6a ñi-kenínia na ká
búenbúen bía mu bío dà-kení mu.

O Yeesu wee flo ho Zetesemanii yi
(Maaki 14.32-42; Luki 22.39-46)

³⁶ Ο ο Yeesu lè mí ñi-kenínia wãa vaá dõn le lùè
búi na 6a le Zetesemanii, ó o bía òòn 6a yi: «Mí κενί
hen, ká ìnén wón á à lén ò va vaá hen, á vaá flo.»

³⁷ Ο ο fó a Πιερε là a Zebedee zàwa nùwã jun
wàráa. Ο ο yi wãa búakáa wee dè, á hácírí yáara.

³⁸ Ο ο bía òòn 6a yi: «ἰ hácírí yáara dàkhĩna. I ka
lè ἰ máa fen. Mi κενί hen làa mi à tĩní mí yĩo.»

³⁹ Bũn món ó o wãa vá van cĩnú, á vaá líí búrá,
ò o wee flo ká síi: «ἰ Maá, ká mu lá dà à wé, à ù yí
le le lònbee na ká à yí mi. Εε ká bùeé. I yí le ìnén síi
bío wé. Ùnén lé yia síi bío wé.»

⁴⁰ Ο ο bĩnía 6uara mí ñi-kenínia nùwã tĩn mu
cõn, á bùeé yú 6a à mu dãmu 6ó 6a. Ο ο bía òòn ο
Πιερε yi: «Éee minén, le léèrè dà-kení na mĩ fání mi
yĩo yi á à flo làa mi lé bũn mí yí dàrna yí wó lon?

* **26:31** Mi lorĩ Zakari vùahũ 13.7.

41 Mi fání mi yïo, à fio, bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wé ró yi. O nùpue sïi wee wé vá mu bè-tente wé ró yi, èè ká ho pànká na ó o ò wé làa bũ lé hĩa mia.»

42 O o Yeesu bínía wà mu cúa-ɲun níi, á vaá wee fio kà sïi: «Í Maá, hen ká le lònbee na kà yí dà máa dà í wán ká le yí yú mi, à ùnén lé fo sïi bïo pá wé.»

43 O o tïn bínía ɓuara mí nĩ-kenínia cón, á ɓueé yú ɓa à mu dāmu ɓó ɓa. Ba yí dàńna yí fánía mí yïo.

44 Mu cúa-tïn níi, ó o bínía wà, á tïn vaá flora mu bïo dà-kéní mu.

45 Bũn món, ó o bínía ɓuara mí nĩ-kenínia cón, á ɓueé bía nɔn ɓa yi: «Mi dũma wee vũńka le? Mi loń, ho pāahũ dõn. O *Nùpue Za á ɓa à dé ɓa bè-kora wérowà níi yi.

46 Mi hĩní wa lén. Yĩa á à dé mi ì na ɓueé dõn.»

Ba wĩira a Yeesu

(Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zán 18.2-11)

47 Pāahũ na ó o Yeesu wee bío yi, à bũn ó o Zudaa ɓueé dõn. O lé ɓa nĩ-kenínia píru ɲun nĩ-kéní. Ba zāamāa na bò làa wó á ɓuan hã khà-túa lè hã bũaa. Lé le *Dónbeenĩ yankarowà ɲúnása lè ɓa *zúifùwa *nĩ-kĩa lé bán tonkaa ɓa.

48 O Zudaa, yĩa á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia bïo ɓa zāamāa á à zũńńaa wo. O bía: «Í hĩa vaá tēenia nùpue na yi lè le kōnbii, se wón lé yĩa mi wee cà, à ɓa wāa wĩi wo.»

49 O o dēenia wà ɓueé ɓó a Yeesu yi ò o bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, foó.» O o tēenia wo yi lè le kōnbii.

50 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wàn ɓónlo, bïo fo wà ɓueé wé hen, à ù wāa wé.»

A bía ká wà ɓueé ɓó a yi, á wĩira a.

51 A bía wi là a Yeesu mu ñi-kéní búí dò mí khà-tóní ò o hà le Dónbeení yankarowà jùhúso beení ton-sá nín-tiání jikāahú kúio.

52 O o Yeesu wáa bía nɔn wo yi: «Dé ũ khà-tóní mí lóorè yi. Lé bío á bía wee khuii há khà-túa búenbúen khii hí làa há.

53 Fo yí zū ká í lá dà à ve í Maá le o buue séení mi le? O o lá à dèení ì tonka mí wáayi tonkarowà hín-táwá ká 6a po kuio píru jún le?†

54 Εε ká mu wó kà, á bío túara le Dónbeení bioní vūahú yi á à wé kaka jii ì síráa? Mu bon, ho vūahú mu yi á mu bía le lé ká síi á mu ko mu wéráa.»

55 Bún món ó o Yeesu bía nɔn 6a zāamāa yi: «Mí so lá ko mi 6ua khà-túa làa búaa buue wīirāa mi lòn ñi-kāanii le? Làa wizooní búenbúen ká í lá wee wé kɛení le *Dónbeení zī-beení yi à kàrán 6a nùpua á mi yí wīira mi.

56 Εε ká bún búenbúen wó lée bèra a na, à le *Dónbeení jii-cúa fɛerowà bío na 6a bía le Dónbeení bioní vūahú yi à jii sí.» A 6a ñi-kenínia búenbúen wáa lùwa 6a día a.

Ba guan o Yeesu vannáa ho làndá tūiá fɛerowà cón

(Maaki 14.53-65; Luki 22.54-55, 63-71; Zān 18.12-14, 19-23)

57 Bía wīira a Yeesu á guan wo vannāa 6a yankarowà jùhúso na 6a le Kayiifu cón. Lé bún á ho *làndá bío zéenílowa lè 6a *zúifùwa ñi-kīa kúaa mín wán yi.

† 26:53 Ho wáayi tonkarowà hín-táwá kuio píru jún na bío bia ká á kuure dà-kéní wee yí hín-táwá muaaseé hēzín síi.

⁵⁸ O Piere khèra bò a Yeesu món fúaa o Kayiifu lún, á vaá zoó páanía kará lè 6a parowà, á wee loń bïo mu hĩa wéráa.

⁵⁹ Ba yankarowà ñúnása, lè ho làndá tũíá fεerowà búenbúen wee cà bïo 6a à koonínáa o Yeesu yi á à bè yi ì siínínáa o ñúhú á à na 6a à búe.

⁶⁰ Ká 6a màhá yí yú bïo búí, hàrí bïo 6a ñupua cèrèè pá wáa 6uara 6ueé koonía o yi mí cúee. Mu véení, á ñupua ñuwá ñun búí

⁶¹ 6uara 6ueé bía bïo kà: «O ññi mu bía le mí dà à fio le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ á à bĩní ì so hã wizoonĩ bïo tĩn yi.»

⁶² A 6a yankarowà ñúhúso líí hĩnɔn yòó ñĩn ò o bía nɔn o Yeesu yi: «Bìo 6a ñupua mu wee bío ũ ñáńi yi á fo le fo yí máa bío dèè búí yi le?»

⁶³ O o Yeesu cèkè ò o ñĩn. A 6a yankarowà ñúhúso wáa bía nɔn wo yi: «Ĩ wee fio fo, le Dónbeenĩ na wi fèèè yèni yi, ká fo lé o *Krista, le Dónbeenĩ Za, ũ bío mu na wɛn.»

⁶⁴ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lé fo bía mu. Le ĩ mĩ ho tũíá na mia: A lá bïo kà wán, á mi ì mi a Ñupue Za ká a kará le Dónbeenĩ na dà mu bïo búenbúen nín-tíání.‡ Mi mún khíi mi a ká a kará hã dùndúio wán wà à 6uen.»§

⁶⁵ A 6a yankarowà ñúhúso wáa lèekaa mí dà-zínii lé bïo mu vá a yi dàkhíina, ò o bía: «Lé le Dónbeenĩ ó o là. Wa màkóo yáá wáa mía seéràsa yi. Mi ná bïo ó o là lè le Dónbeenĩ.

⁶⁶ Awa, á lé mu yén á mi wee leéka?» A 6a bía: «O wó khon, ó o ko ò o búe.»

⁶⁷ A 6a wee pũíní mí ñinsāní kúee o yahó wán, ká 6a a vúaa wo lè mí nín-kuio. Ba búí wee fio o

‡ 26:64 Mi loń Lení vūahú (Psaumes) 110.1

§ 26:64 Mi loń

Daniyele vūahú 7.13

sáarà,

⁶⁸ ká 6a a bío: «Ũén Krista, wáa zéení yia vīna fo làa wɛn.»

O Piere pǎ a Yeesu bío

(Maaki 14.66-72; Luki 22.56-62; Zǎn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Hón pǎahú so yi, ò o Piere pá kará ho lún yi, á 6a yankarowà nùhúso beení ton-sá háa nǐ-kéní vá 6ueé 6ó a yi, á bía nɔn wo yi: «Ũén mún lá wi là a Kalilee nǐ Yeesu.»

⁷⁰ Ká a Piere màhá pǎ mu 6a nùpua 6úen6úen yío yi, ò o bía: «Bìo fo wee bío kà á ìnén yí zū.»

⁷¹ O o wà vaá òn ho lún zūanǐ. O o ton-sá háa nǐ-kéní tǐn mɔn wo, á wón bía làa bía wi bǐn: «Yia kà là a Nazareete nǐ Yeesu lá páanía wi.»

⁷² O o Piere tǐn pǎ mu ò o bía: «O nǐ na kà a ìnén yí zū.»

⁷³ Mu dó mi yi cǐnú, á bía bǐn vá 6ueé 6ó a Piere yi, à 6a bía nɔn wo yi: «Mu bon kénkén. Fo lé 6a nǐ-kéní 6úi. U bionǐ wee zéení mu.»

⁷⁴ O o Piere wíokaa baa lè mí sòobéé á bía: «O nǐ na kà á ì yí zū hùúu.» Ho pǎn-kéní mu yi, ó o kò-béé wá.

⁷⁵ O o Piere hácírí màhá bǐnía 6uara bío ó o Yeesu bía nɔn wo yi wán: Sǎni ò o kò-béé wá, bǐn ká ùnén pǎ le fo yí zū mi á òn hǎ cúa-tǐn. O o Piere ló, á lée wá búbùbù.

27

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Pilaate cǎn
(Maaki 15.1; Luki 12.1; Zǎn 18.28)

¹ Le yǐnbíi bùiríi á le *Dónbeení yankarowà júnása, lè ɓa *zúífùwa nǐ-kíá ɓúenɓúen páanía wó le jii le mí ì na a Yeesu ɓa à ɓúe.

² A ɓa nɔn le jii le ɓa ca a, à ɓua varáa o *Pilaate cǎn, yíá ho *Oroomu bée bàrá ho Zudee kǎhǔ jǔhǔ wán.

O Zudaa húmú ɓio
(Bè-wénia 1.18-19)

³ ɓio ó o Zudaa, yíá dó a nɔn á mɔn ò o Yeesu ɓa síinia jǔhǔ le mí ì ɓúe, ó o zǔna le mí wó khon, ó o yilera yáara, ó o ɓuan le wén-hǎani ɓóní làa píru á ɓíníá ɓueé nɔn le Dónbeení yankarowà júnása lè ɓa nǐ-kíá yí,

⁴ ò o ɓía: «ǐ ɓèntǐn wó khon lé ɓio á ì nɔn yíá yí yáara dèe le ɓa ɓúe.» Ká ɓán màhá ɓía nɔn wo yi: «Á ɓǐn ciran warén le? Ƴnén lé yíá làa ɓǔ.»

⁵ O o Zudaa mǐina le wáří kúaará le *Dónbeení zǐ-beení yi, ò o ló lée wà, á vaá lù ho húló zon.

⁶ A le Dónbeení yankarowà júnása khuiira le wáří, à ɓa ɓía: «Wa làndá yi, á dén wáří so síi yí ko le kúee le Dónbeení zǐ-beení wáří wán, lé ɓio á le lé le cǎni wáří.»

⁷ A ɓa wǎanía tò, à ɓa yà ho mǎhǔ ɓúí na ɓa wee ve làa «Có-mí Mǎhǔ» làa de, á wó lè ɓa nǐ-hǎní nùuní.

⁸ Lé ɓǐn te ɓio ɓa wee veráa ho mǎhǔ mu làa cǎni mǎhǔ hàrí lòn zuia.

⁹ A le *Dónbeení jǐ-cúa fεεro Zeremii ɓio na ó o ɓía á jii súrúá: «Ba khuiira le wén-hǎani ɓóní làa píru, dén na lé le wáří na ó o *Isirayεele nǐpomu héhaa là a yàamu

10 á yà là a có-mí mǎhǔ làa bǐo ó o ɲúhǔso bíarǎa mu nǎn mi̯.»*

O Pilaate wee tǔaka a Yeesu yi

(Maaki 15.2-5; Luki 23.2-5; Zǎn 18.29-38)

11 Bǐo ɓa ɓuan o Yeesu vannǎa o *Pilaate cǎn, á wón tǔara a yi: «Lé ũnén lé ɓa *zúífùwa bée le?» O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Fo bíá mu.»

12 Bǔn mǎn, á bǐo ɓa yankarowà ɲúnása le ɓa nǐ-kǐa wee kooní a yi, ó o yí bíá dǛe.

13 O o Pilaate wǎa bíá nǎn wo yi: «Bìo ɓa wee bío ũ ɲii búenbúen á fo yí máa ɲí le?»

14 O o Yeesu yí bíá dǛe mu ɓúi dǎnǐ yi. A mu wó a Pilaate coon dǎkhǐna.

Ba stinla o Yeesu ɲúhǔ le mí ì ɓúe

(Maaki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zǎn 18.39-40; 19.4-16)

15 Ho *Paaki sǎnú léé Paaki sǎnú díró yi, à yǎa ho *Oroomu bée bàrá ho Zudee kǎhǔ ɲúhǔ wán à lén o kàsó nǐ ɓúi díá, yǎa ɓa zǎamǎa le o díá.

16 Mu ù wé à kàsó nǐ ɓúi wi ɓǐn á yèni ló. Ba wee ve o làa [Yeesu] Barabaasi.

17 O o Pilaate wǎa tǔara ɓa zǎamǎa na kúaa mín wán yi: «Lé o yén á mi wi à ì lén díá? Lé o [Yeesu] Barabaasi léé tàá lé o Yeesu na ɓa le *Krista?»

18 O Pilaate zǔ kǎnkǎn le ɓa dó a Yeesu nǎn mí yi lé bǐo le yandee wi ɓa yi o bǐo yi.

19 Pǎahǔ na ó o Pilaate wi le cítii ffiníi lahó yi, á ɓàn háa le ɓa ɓuee bío bǐo kà na a yi: «Yí dé ũ ɲii o nǐi mu bío ɓúi yi. Lé o yí wó yí khon. Ho tǐnàahǔ, á ì ɓèntǐn lò bon há kònkórá yi o bǐo yi.»

* 27:10 Mi loñ Zakari vǎahǔ 11.12-13; Zeremii vǎahǔ 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15

20 A le *Dónbeenĩ yankarowà núnása lè 6a *zúífùwa nĩ-kíá á bía 6ó 6a zãamáa nũhũ, le 6a fio o Barabaasi lén díaró ká 6a búe o Yeesu.

21 O o Pilaate lá le biónĩ ò o tùara 6a yi: «Ba nùwã nũn na kà tĩahũ, á lé o yén á mi le í díá?» A 6a bía nũn wo yi: «Día a Barabaasi.»

22 O o Pilaate tùara 6a yi: «Ká a Yeesu na 6a le Krista á mi le í wé kakaráa?» A 6a búenbúen bía: «Búεε wo ho *kùrùwá wán ò o hí.»

23 A wón tùara 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi?» A 6a wíokaa wee bío p̄n̄p̄n̄: «Búεε wo ho kùrùwá wán ò o hí.»

24 Bío ó o Pilaate m̄n̄ ò o yí dà bío búí máa wé, à 6a nùpua hoorà wíokaa wee dé wán, ó o lá mu nũmu ò o s̄era mí níní 6a zãamáa yahó ò o bía: «Í níí ló a nĩ na kà búeró bío yi.»

25 A 6a zãamáa búenbúen bía: «Le o húmú bío sánsá warén lè wa zàwa.»

26 O o Pilaate wáa léra a Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè hã lábàaní. O o n̄n̄ wo le 6a búεε ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùan̄ka a Yeesu yi

(Maaki 15.16-20; Luki 23.11; Zãn 19.2-3)

27 O Pilaate dásíwá 6uan o Yeesu zonnáa le zĩ-beenĩ lún yi, à 6a von mí ninzàwa na ká búenbúen á 6a bueé kínia wo yi.

28-29 Bío 6a le mí ì zùan̄ka a yi, á 6a t̄era a s̄i-z̄inia, à 6a z̄inia wo lè ho kánbun muhũ†. Ba tã ho nũhũ kírí lè hã kíkara á yòó bò a nũhũ wán á wó là a bá-zàmu kh̄n̄lúee, à 6a dó le kãanĩ o nín-tiánĩ, á wee lii fárá mí n̄n̄kó n̄úná wán o yahó, ká 6a a

† 27:28-29 Mi loĩ Maaki vùahũ 15.17

bíó: «Zúífùwa béε, foó!» ³⁰ Ba wee p̄t̄iní mí j̄insāní kúee o wán, á wee fé le k̄ānī v̄in là a j̄úh̄ú.

³¹ B̄io 6a z̄uáńkaa wo yi vó, á 6a t̄era ho kán6un muh̄ú, à 6a b̄inía z̄inía wo là a k̄urú s̄ia, á 6uan wo wà vaá 6úεε ho k̄urùwá wán.

*O Yeesu 6a 6úaa ho k̄urùwá wán
(Maaki 15.21-32; Luki 23.26-43; Z̄ān 19.17-22)*

³² B̄io 6a zoó wee lé ho lóhó yi, á 6a fò mín làa n̄i 6úí na 6a le Sim̄on. O wee lé ho Sir̄εena lóhó yi. A 6a d̄ásiwá k̄k̄kaa wo yi le o fé o Yeesu k̄urùwá p̄í.

³³ B̄io 6a vaá d̄5n ho lahó na 6a wee ve làa Kolokota, b̄un k̄úará le «j̄ún-6òkuee lahó,»

³⁴ á 6a n̄on ho *d̄iv̄én na 6a l̄unkaa lè mu b̄io 6úí na h̄εε o Yeesu yi le o j̄u. Ká a d̄ind̄ío mu, ó o p̄á le mí máa j̄u mu.

³⁵ B̄io 6a 6úaa wo ho k̄urùwá wán vó, á 6a wó le j̄ún-s̄ini b̄io á sankaaráa o s̄i-z̄inia,

³⁶ à 6a kará b̄in pan wo yi.

³⁷ Ba túara b̄io n̄on 6a s̄iin̄ianáa o j̄úh̄ú ho p̄enp̄eren wán á yòó 6úaa o j̄úh̄ú yi: YIA KÁ LÉ O YEESU, 6A ZÚÍFÙWA BÉε.

³⁸ N̄i-wanna n̄uwā j̄un 6a mún 6úaa h̄ā k̄urùwáwá wán là a Yeesu. O n̄i-kéní wi là a n̄in-t̄iání, ó o n̄i-kéní wi là a n̄in-káahó.

³⁹ Ba n̄upua na wee kh̄íí làa b̄in wee k̄i6ón mí j̄úná ká 6a à là a,

⁴⁰ ká 6a a bíó na a yi: «Ūnén na lá wi à ū fio le *Dónbeení z̄i-beení à b̄iní so le 6àn dà-veere h̄ā wizooní b̄io t̄in yi, w̄aa fení ūten. Ká fo lé le Dónbeení Za, à ū lé ho *k̄urùwá wán lii.» ⁴¹ H̄arí le Dónbeení yankarowà, lè ho làndá b̄io z̄éenílowa, lè 6a n̄i-k̄ia wee yáa mí j̄iní yi na a yi ká 6a a bíó:

⁴² «O feníá ɓa ɓúí, ò orén màhã yí dà máa fení mítén. O yí le mí lé o Isirayeele ñipomu béé le? O o wãa lé ho kùrùwá wán lii, á wa à dé wa sia wo yi.

⁴³ O dó mí síi le Dónbeenĩ yi, á bía le mí lé le Dónbeenĩ Za. Awa, ká le Dónbeenĩ mu wa a, à le wãa fení a.»

⁴⁴ Ba ñi-wànnà na ɓa ɓúaa hã kùrùwáwá wán o ñisãa mún wee là a làa bũn síi.

O Yeesu húrun

(Maaki 15.33-47; Luki 23.44-56; Zán 19.25-42)

⁴⁵ Le wii yòo fáráló pãahũ, á ho kõhũ ɓúenɓúen ñindĩn wó le tíbírí, á míana fúuu fúaa le wi-háarè.

⁴⁶ Le wi-háarè mu pãahũ, ó o Yeesu bía ɓio kà pónpón: «Elii, Elii, lama sabatanii?» (Bũn kúará le «wàn Dónbeenĩ, wàn Dónbeenĩ, fo pã mi díá le we?»[‡])

⁴⁷ A ɓia wi ɓin nùwã yen ɓúí ja mu, á ɓa bía: O wee ve o *Elii.

⁴⁸ A ɓa ñi-kení lùwa vaá lá le dèe ɓúí na wee kũní mu ñumu ɓua, á ɓueé zĩira mu bè-ña yi, á can le ɓuaahiire yi yòó dá a Yeesu yi le o ñu.

⁴⁹ Ba ɓúí bán ɓèn wee bío: «Mi díá le wa loñ le o Elii ɓueé fení a le?»

⁵⁰ O o Yeesu wíokaa wãamaa pónpón, ò o húrun.

⁵¹ Hón pãahũ so yi, á ho põnsò-beenĩ na zoó céra le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi á yòó lèera mí tãahũ líí ló. A ho tá dèkío, á hã ɓúaarà ɓenkaa.

⁵² Hã ɓúráa ñiní hénkaa, á le Dónbeenĩ nùpua cèrèe ɓúí na lá húrun á vèera.

⁵³ Ba ló hã ɓúráa yi, ó o Yeesu vèeró món, á ɓa líí zon le Dónbeenĩ lóhó Zeruzaleemu yi. A ɓa nùpua cèrèe mən ɓa.

[‡] 27:46 Mi loñ Lení vūahũ (Psaumes) 22.2

54 A ho Oroomu dásíwá jùhúso lè 6a dásíwá na lá pan o Yeesu yi á m̀n ho tá dèkéro làa bío wó, á 6a zãna dàkhíina, á 6a wee bío: «O 6èntín lá lé le le Dónbeení Za binbirí.»

55 Háawa cèrèe mún kera bín, á khèra òn wee loí. Ba lé bío b̀ a Yeesu yi hári ho Kalilee yi, á wee sá na a yi.

56 Ba háawa mu t̄ahú ó o Makadala Mari, là a Zaaki là a Zozεεfu 6àn nu Mari, là a Zebedee nùwã 6àn nu á wi yi.

57 Bío ho ziihú òn, á ho Arimatee lóhó n̄i 6úí na lé o nàfòró 6ànso á wà 6uara. O yèni 6a le Zozεεfu. O mún lá lé o Yeesu n̄i-kenínia n̄i-kéní 6úí.

58 Wón lé yia wà vaá fíora a Yeesu n̄i-hínmu o *Pilaate cón. O o Pilaate le 6a díá le o lá.

59 O o Zozεεfu lá há, á bá lè ho p̄nsò-fínle,

60 á dó mí kùrú búure yi na ó o có ho 6úaa hó yi. O o bíinia le hue-beení á pon le n̄ii, ò o wà.

61 Mu wee wé ò o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á kará sánsáa le búure.

Ba dásíwá pan o Yeesu búure yi

62 Mu tá na lée t̄n, ho *Sabaa zon̄, á 6a yankarowà júnása, lè 6a *Farizíεwa páanía van o Pilaate cón,

63 á vaá bíá n̄n wo yi: «Cùkúso Pilaate, o sabín-fúaaló mu bíoní 6úí á wa hácírí 6uara wán. Bío ó o yío lá wi lua, ó o bíá le mí húmú wizooní t̄n zon̄ ká mí ì vèe.

64 Cén na le n̄ii le 6a pa le búure yi fúaa mu wizooní t̄n n̄ii, bèra a na ò o n̄i-kenínia yí 6uee lén o sánia ká 6a bío na 6a zãamáa yi le o vèera. Á dén sabéré so á à pon dío ho yahó.»

⁶⁵ O o Pilaate bía nɔn ɓa yi: «Ba dásíwá na a pa le búure yi wi hen, nín-bía. Mi fé ɓa à mi lén vaa pa le yi làa bïo mi dà à wé làa bũ.»

⁶⁶ A ɓa wǎa wà vaá léra le búure mu paró bïo yïo. Le hue-beenĩ na pon le búure jii á ɓa wíokaa pon kũinkũin, á bàrá ɓa dásíwá le ɓa pa le yi.

28

O Yeesu vèera

(Maaki 16.1-10; Luki 24.1-12; Zān 20.1-10)

¹ Ho dimaasi zoñ tá-tía yi, ká ho *Sabaa khíina, ó o Makadala Mari lè mí yèn-ɓua Mari na so á wà van le búure wán.

² Yïo ɓueé tí, à ho tá dèkio lè mí pànká, ó o Núhũso Dónbeenĩ wáayi tonkaro ɓuí yòó ló líi bīinia le huee khíi bàrá á yòó kará wán.

³ O wee juiika lè ho vïohó juiikaró bïo síi, á sī-zīnia ka pūiapūiapūia.

⁴ Ba parowà zāna fúaa ɓa wee zà, á ka lè ɓa hūrun.

⁵ A ho wáayi tonkaro lá le bionĩ, ò o bía nɔn ɓa hǎawa yi: «Minén hǎawa mu, mi yí zón. 1 zū le mi wee cà a Yeesu, yia ɓa ɓúaa ho *kùrùwá wán.

⁶ O mía hen, o vèera làa bïo ó o hía bíaraa mu. Mi buen ɓuee loñ ho laho na ó o lá dūma yi.

⁷ Mi bánbá vaa bío na a nĩ-kenínia yi le o vèera. A bïo kà wán, ó o dú ɓa yahó van ho Kalilee kōhũ, lé bīn ɓa vaá mi a yi. Būn lé bïo á í lá wi à í bío na mia.»

⁸ A ɓa dèenía bīnia fùafùà ká ɓa zónkaa, á ɓa sía mún pá wan làa sòobéé, á lùwa vaá bía mu là a Yeesu nĩ-kenínia.

⁹ Yïo ßueé tî, ò o Yeesu wee sí ßa yahó, á bía làa ba: «Mi foó.» Á ßa vá ßueé bó a yi, á líí ßuan o zení yi à ßa ßàaanía wo.

¹⁰ O o Yeesu wáa bía nòn ßa yi: «Mi yí zín. Mi lén vaa bío na wàn zàwa yile ßa lén va ho Kalilee kōhū, lé bín ßa à mi mi yi.»

Ba dásíwá na lá pan o Yeesu búure yi ñi-cúa

¹¹ Bïo ßa háawa wi ho wōhū wán wà, á ßa dásíwá nùwā yèn búí na lá pan le búure yi bèn wà lion ho lóhó yi, á líí bía bïo wó búenbúen nòn ßa yankarowà ñúnása yi.

¹² Le *Dónbeení yankarowà ñúnása kúaa mín wán lè ßa *ní-kíá á wāanía tò, à ßa nòn le wárí na boo ßa dásíwá yi,

¹³ à ßa bía nòn ßa yi: «Mi bío le o ní-kenínia ßueé ñuaana a ho tá tīahū ká mi dūma.

¹⁴ Hārí ká a *Pilaate wó wó ñá mu, á wa à zūí bïo wa à bío á à búeráa o ñúhū, á mi ñúná á à lé.»

¹⁵ Á ßa parowà fó le wárí, à ßa wó làa bïo ßa bíaráa mu nòn ßa yi. Á mu bènbéra fò há lùà búenbúen ßa *zúífùwa cón á ßueé bó ho zuia yi.

O Yeesu zéenia mīten lè mí ní-kenínia

(Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49; Zān 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

¹⁶ Ba ní-kenínia píru dòn wà van ho Kalilee kōhū, le búe-za na ó o Yeesu zéenia làa ba wán.

¹⁷ Bïo ßa mōn wo, á ßa ßàaanía wo, ká ßa búí wi ßa tīahū pá titikaa.

¹⁸ O o Yeesu vá ßuara, ò o bía nòn ßa yi: «Mu bïo búenbúen wéró ho wáyí lè ho tá wán á le Dónbeení nòn pànká mī.

19 Mi wǎa lén va hǎ sǐwà nùpua ɓúenɓúen cǎn, à vaa wé ɓa lè ì nǐ-kenínia. Mi bátízé ɓa o Maá là a Za lè le Dónbeenì Hácírí yèni yi.

20 Mi kàrán ɓa à ɓa wé bè ɓǐo ɓúenɓúen na á ì henía nǎn mia yi. Mi zǔrú mu, ì ì κενί làa mia hǎ wizooní ɓúenɓúen yi fúaa ho ðímíjǎ véro.»

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Nov 2024 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fcef9bf